

Kansrijk Doorstromen

Eindrapportage

versie 2-31_def

januari 2008

SURF NAP project
Kansrijk Doorstromen

Partners
Fontys Hogescholen Lectoraat ICT-e
Hogeschool Utrecht
Fontys Hogescholen afd. Onderwijs

Wim Didden (redactie)
Ankie Hendriks
Frits Schulte
Marijke Hezemans
Paul van der Plas
Jos Loonen
Vic Peeters

16 januari 2008

Inhoud

Samenvatting.....	3
Inleiding.....	4
Voortgang Algemeen.....	5
Evaluatief verslag per deelproject.....	6
Deelproject 1 Centrale activiteiten.....	7
Deelproject 2 Opschaling digitale FCW.....	19
Deelproject 3 PULSE.....	35
Deelproject 4 HU Loopbaankompas	55
Algemene evaluatie	66
Financiële verantwoording.....	67
Bijlage 1.....	72

Samenvatting

Dit document bevat de eindrapportage en evaluatie van het project Kansrijk Doorstromen waarin verslag wordt gedaan over de hele looptijd van het project vanaf november 2006 t/m 15 december 2007. Voor wat betreft de beschrijving van projectactiviteiten ligt daarbij de nadruk op de periode september 2007 t/m december 2007.

Deze eindrapportage inclusief alle (overige) deliverables dient als basis voor de review van januari 2008.

In het project Kansrijk Doorstromen (KaDo) wordt op basis van “proven concepts” een digitaal instrumentarium van assessment tools en begeleidingsmaterialen bewerkt, getest en gebundeld. Dit instrumentarium wordt opgewerkt tot een “Toolkit Kansrijk Doorstromen”, de KaDo-Kit. De eindproducten zijn in 2008 klaar voor brede implementatie in het onderwijs als belangrijk hulpmiddel om de instroom en doorstroom in het HBO te bevorderen.

Het project kende een moeizame start voor wat betreft projectbeheer en- afstemming met de NAP programmaleiding. Over de hele looptijd is de projectleiding redelijk tevreden over de inhoudelijke voortgang van het project. Er is sprake van een groeiende samenwerking die in de looptijd van het project voldoende basis is geweest voor een bruikbare afstemming tussen de diverse deelprojecten en- werkpakketten. De gestelde doelen zoals beschreven in het controlling document zijn op vrijwel alle onderdelen behaald, behoudens enkele onderdelen die onder tijdsdruk en door personele problemen nog enige nazorg behoeven. Deze nazorg zal in de periode waarin deze eindrapportage wordt samengesteld al deels zijn beslag zal krijgen. Details staan vermeld bij de diverse werkpakketten.

De eindproducten van Kansrijk Doorstromen zijn in zekere zin nog slechts halffabrikaten die pas volledig kunnen uitgroeien in een periode van enkele jaren. Dat vraagt om een geleide en implementatie, gedragen door een breed consortium van instellingen, en om gedegen vervolgonderzoek naar de effectiviteit van het nu aangedragen instrumentarium.

Het businessmodel KaDo beschrijft de preferente aanpak voor dit meer structurele vervolg (zie blz.9 e.v.)

Als projectleider heb ik er alle vertrouwen in dat de nu voorliggende resultaten en producten onder het betreffende businessplan tot volle wasdom kunnen komen en zullen leiden met een merkbare en meetbare impact op verbetering van de doorstroom in het HBO.

De productie van materialen en het opleveren van andere resultaten is met name in de tweede helft van het project voorspoedig verlopen. Zo is na aanvankelijke aanzienlijke vertragingen in de productie van assessments in deelproject 3 de uiteindelijke omvang aan gedegen assessments en oefenmaterialen op onderdelen zelfs groter dan aanvankelijk was voorzien.

De bestedingen incl. inzet van uren blijft, over de hele looptijd gezien, bij een aantal activiteiten achter bij de aanvankelijke planning. Er zijn maatregelen genomen om die achterstanden in te lopen door wijzigingen in de samenstelling van projectteams en door aantrekken van extra medewerkers (experts). Planningen zijn waar nodig bijgesteld.

De eindproducten van Kansrijk doorstromen bestaan behalve uit deze eindrapportage vooral uit een serie digitale instrumenten en- handreikingen voor implementatie: “de Kado-Kit” Alle deliverables zijn beschikbaar als digitale bijlage bij deze rapportage en/of via de KaDo portal www.kansrijkdorstromen.nl Een overzicht van alle deliverables is te vinden in bijlage 1 bij dit eindrapport (blz. 73).

Inleiding

Deze rapportage geeft een verslag van de resultaten in de diverse deelprojecten voor elk van de in het Controlling Document vastgelegde werkpakketten. Behalve deze samengestelde rapportage is er meer gedetailleerde rapportage per deelproject beschikbaar via de KaDo-portal en/of via de projectleider. De financiële paragraaf geeft een overzicht van van de uitputting binnen de diverse begrotingsposten.

Doelstellingen van het project

Het beleid van OCW is erop gericht meer studenten in het HO te laten in- en doorstromen (Lissabon 2010). De gestelde norm is anno 2007 nog lang niet in zicht. Veel hbo-studenten staken hun studie of wisselen in het eerste jaar van opleiding. Wij onderscheiden in de aansluiting VO/MBO naar HBO drie probleemvelden:

- Kwantitatief is er sprake van een discrepantie tussen de streefgetallen van het Lissabon-akkoord en de huidige doorstroomaantallen. Zo geldt bijvoorbeeld in de regio Eindhoven dat bij Fontys gemiddeld ongeveer 35% van de studenten doorstroomt van mbo niveau 4 naar Fontys (Bron: Fontys Hogescholen, mbo-instroom BOL-4 2003, 2004, 2005).
- Het toeleverend veld VO/MBO is zoekende naar een effectieve manier om hun scholieren voor te bereiden op de volgende stap in hun studieloopbaan, richting HO.
- Het percentage studenten in de propedeutische fase dat de studie van hun eerste keuze staakt, is behoorlijk hoog. Bij havisten ligt dit boven de 40% en bij mbo'ers rond de 30% (Bron: Fontys Hogescholen, directe instroom cohort 2005).

Reden genoeg om in dit project goed naar de aansluiting van VO/MBO naar HBO te kijken en te trachten de in- en doorstroom te vergroten en de uitval te verkleinen.

De centrale doelstelling van het project Kansrijk doorstromen is het optimaliseren van de aansluiting in de verticale beroepskolom mbo/vo en hbo. Het project beoogt instromende vo'ers en mbo'ers te ondersteunen en hbo-programma's effectiever in te richten, zodat de uitval in het hoger onderwijs wordt verkleind.

In het project Kansrijk Doorstromen is in drie met elkaar samenhangende proeftuinen een digitaal instrumentarium van assessmenttools en begeleidingsmaterialen bewerkt, getest en gebundeld. En dit op basis van "proven concepts". Dit instrumentarium wordt opgewerkt tot een "Toolkit Kansrijk Doorstromen" (de KaDo-Kit). In de drie proeftuinen zijn instrumenten ingezet en procedures ontwikkeld, waarmee wordt beoogd de kans op succes van de instromende studenten in het hoger onderwijs te vergroten. De Fontys Competentie Wijzer (FCW) vormt de basis van deze nieuw ontwikkelde en –geteste toolkit (de KaDo-Kit). In samenspraak met de (potentiële) gebruikers van de producten is er een businessplan opgesteld, en een brede implementatie wordt in gang gezet in de loop van 2008.

Historie

Met de Fontys Competentie Wijzer zijn de afgelopen jaren goede ervaringen opgedaan bij Fontys Hogescholen en de FCW is in die periode in een aantal stappen bijgesteld en verbeterd in die setting.

In "Kansrijk Doorstromen" wordt vanuit verschillende invalshoeken en voor een drietal onderwijs-sectoren deze FCW op maat gemaakt en tegelijkertijd uitgebreid met specifieke assessment-instrumenten en begeleidingsmaterialen. Dit totale product (de KaDo-Kit) kan daarmee, beter en breder, structureel worden ingezet als integraal begeleidingsinstrument.

Het project “Kansrijk Doorstromen” is uitgevoerd door een projectorganisatie met als kern één (1) centraal project (DeelProject-1). Dit centrale DP-1 omvat naast het voeren van de algemene projectleiding (WP 1.1) een tweetal verbindende werkpakketten (WP1. 2 en WP 1.3). Het centrale project is gevoed vanuit drie proeftuinen. In elk van deze proeftuinen, organisatorisch aangeduid als “deelproject”, ligt de focus op nadere uitwerking van specifieke onderdelen en aspecten van het digitaal instrumentarium dat leerlingen/studenten en hun begeleiders in staat stelt een betrouwbare inschatting te maken van de kansen om succesvol door te stromen. Het instrumentarium wijst tevens door naar (online) materialen waarmee de kansen (nog verder) vergroot kunnen worden.

De volledige beschrijving van het project is vastgelegd in het Controlling Document met Surf kenmerk NAP 07.0546.

De eerste voortgangsrapportage van Kansrijk Doorstromen over de periode november en december 2006 is door de CP eind februari 2007 beoordeeld als te beperkt en te summier. De aanbevelingen met betrekking tot verbetering van rapportages zijn opgevolgd. Bij het samenstellen en verbeteren van de midterm rapportage is dankbaar gebruik gemaakt van de aangereikte extra ondersteuning. De aanbevelingen van de reviewcommissie en de CP naar aanleiding van de midtermreview zijn nadien in vorm van aanpassingen in de projectorganisatie en in de projectactiviteiten opgevolgd.

In de tussentijdse rapportage van september 2007 is verslag gedaan van de voortgang tot juli 2007 incl. de eerder genoemde aanpassingen en maatregelen.

De CP heeft naar aanleiding van de review van oktober 2007 positief geoordeeld over deze rapportage en over de voortgang van het project.

Voortgang Algemeen

Periode juli t/m december 2007

In de periode april t/m juli waren veel van de inspanningen gericht op het samenbrengen van de van de verschillende inhoudelijke deelprojecten onder de “Centrale Activiteiten” zoals beschreven onder deelproject-1 en op het afronden van de Midterm Review waarin deze afstemming een belangrijke rol heeft gespeeld. Betrokkenheid van de stuurgroep in de aansturing van het project is versterkt in deze periode.

Projectleiding en stuurgroep zijn in de tweede helft van de looptijd een zes keer bij elkaar geweest, deels met alle deelprojectleiders. Ook heeft er tussentijdse afstemming plaatsgevonden tussen zowel projectleiding en programmaleiding als tussen stuurgroep en programmaleiding. Via Surf is deelgenomen aan de verkenning van een werkgroep effectmeting en is door één van de deelprojectleiders deelgenomen aan professionaliseringsactiviteiten voor projectleiders.

Op 4 december is een eindconferentie gehouden onder de naam “toenemende participatie”, dit samen met afsluitende activiteiten van enkele projecten uit het OCenW programma “Ruim baan voor Talent”.

Opnieuw is veel tijd besteed aan de projectadministratie zodanig dat deze voldoende aansluit bij de uitbestedingsvoorwaarden van NAP projecten en ter voorbereiding op de procedures voor accountcontrole en eindverantwoording.

Inhoudelijk is de productie van materialen en organisatie van pilots versterkt ter hand genomen. Vertragingen opgelopen in de eerste periode waarover is gerapporteerd in de midterm review, zijn vrijwel overal weggewerkt. In deelproject 3 zijn vertragingen die waren ontstaan weggewerkt voor wat betreft de productie van digitale materialen. Aantal en omvang van pilots is niet volledig gerealiseerd binnen de looptijd en worden deels nadien uitgevoerd.

Een werkgroep gericht op het ontwikkelen van een geschikt businessmodel voor het uitleveren en beheren van de KaDo producten voor de jaren na afloop van de subsidieperiode. In de zomerperiode is er een eerste notitie opgesteld als basis voor gerichte gesprekken tussen partners en met diverse actoren. Na bijstelling is het (concept) BM opnieuw een tweetal keren besproken in de stuurgroep KaDo en zijn deze plannen ook aan de orde geweest in een van de workshops tijdens de eindconferentie in december 2007

Evaluatief verslag van deelprojecten per werkpakket

Vanaf de volgende pagina's wordt een overzicht gegeven van de voortgang in elk der deelprojecten en per werkpakket.

Afzonderlijke verslagen en kerndocumenten zijn beschikbaar via o.a. de KaDo-portal en via de projectleider.

SURF NAP project

Kansrijk Doorstromen

deelproject 1

Projectleiding en centrale activiteiten

Voortgang Deelproject 1 Centrale activiteiten

WP 1.1 t/m WP 1.3

Schema planning en realisatie (planning CD Versie 5.3)

Realisatie is aangegeven met “**V**” (groen / **vet**) waarbij “**V**” = “vraagt extra aandacht”

DP-1 Projectleiding en centrale activiteiten

Planning Dp-1	dec	jan	feb	Mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
WP 1.1.PM & beheer													
kick off	X V	x V											
Projectl. & beheer	X V	x V	X <u>V</u>	x <u>V</u>	x <u>V</u>	x <u>V</u>	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V
WP 1.2 resultaten en producten													
Inrichten werkgomg.	X V	x V											
Vorb. Pilotomg. & scholingsmaterialen				x <u>V</u>									
Uitvoering Pilots						x ()					x <u>V</u>		
Evaluatie pilots							x ()	x ()				x	x/
Bijstelling producten			V	<u>V</u>					x V	x V	x V	x <u>V</u>	<u>V</u>
WP 1.3. Disseminatie en PR													
Diss. en promotie	X V	X V		V		x V	x V	x V		x V	x V	x V	x V
Rapportage			x <u>V</u>	<u>V</u>			x V	x V			x V		x V

Toelichting

WP 1.1 Algemene projectleiding en beheer

Organisatie

De projectleiders komen maandelijks 1 -2 keer bij elkaar voor afstemming en invulling van DP-1. Voor het overige vindt overleg telefonisch plaats o.a. via teleconferencing, en via de project workspace. De deelprojectleiders leveren ook vanuit hun deelprojecten op een bijdrage aan de centrale projectactiviteiten in alle werkpakketten onder DP-1.

In de verslagperiode is de stuurgroep zes keer bij elkaar geweest. De stuurgroep is meer direct betrokken in de projectorganisatie incl. de voorbereidingen van de midtermreview en bij het verder ontwikkelen en bijstellen van het businessmodel. Met de stuurgroep vindt ook het overleg plaats over borging van de resultaten en vervolgvactiteiten na afloop van het project. Zo is de stuurgroep nadrukkelijk betrokken bij het formuleren van het voorstel voor het aanvullend NAP project.

Bij penvoerder Fontys zijn de contacten tussen interne deskundigen (FZ, projectcontroller) en de projectleiding geïntensiveerd om de opbouw van de projectdossiers te begeleiden ter voorbereiding van de eindrapportage en de accountantcontrole. Een projectspecialist en een fiscalist zijn opnieuw ingeschakeld voor extern advies. Op onderdelen is regelmatig en contact geweest tussen betrokken administrateurs / stafdiensten van Fontys en HU en tussen Fontys en Surf.

WP 1.2 Projectresultaten en producten

In de periode augustus – december is vooral gewerkt aan het uitvoeren en evalueren van pilots met de diverse deelproducten. Ook is er opnieuw aandacht besteed aan aanpassingen aan en digitaliseren van ontwikkelde producten zodanig dat de materialen beter geschikt zijn voor een breder gebruik., in zowel technisch- als in functioneel opzicht.

De uitbreidingen van de FCW naar VO en HBO is in ontwikkeling. Operationele voortgang van deze activiteiten staan beschreven onder DP-2.

De producten uit deelproject 3 zijn vanuit de KaDo Moodleomgeving op kleine schaal getest op diverse plaatsen in het land en tijdens conferentiewerkshops. Bredere pilots zijn hier pas tegen einde looptijd van het project in gang gezet waarvan de resultaten nog niet volledig bekend zijn.

Onderling is tussen partners en intern binnen partnerorganisaties kennis uitgewisseld en verspreid over de basiscomponenten van het project, zoals over achtergronden en ervaringen mbt. de Fontys Competentiewijzer. Onder druk van de korte looptijd verloopt de daadwerkelijke integratie van dit project nog wat moeizaam. Er zijn goede aanzetten, maar ook in de laatste fase was er onvoldoende tijd om die samenhang in de eindproducten volledig tot zijn recht te laten komen. Er zijn afspraken gemaakt om dit in een nazorgtraject verder af te ronden.

De “KaDo-Kit”

“KaDo-Kit” is een bruikbare (werk)titel gebleken voor de verzameling van samenhangende instrumenten en handreikingen die in Kansrijk Doorstromen zijn samengevoegd, digitaal doorontwikkeld en in een onderlinge samenhang ook onder voorlopig die naam beschikbaar komen voor het onderwijsveld.

De componenten van de Kado-kit worden besproken in de diverse deelprojecten.

De wijze waarop de KaDo-kit na de projectperiode zal worden beheerd, uitgeleverd en doorontwikkeld binnen een KaDo-consortium i.o. staat beschreven in het KaDo ontwerp-businessmodel en komt ook in de paragrafen met “vooruitblik” en in de evaluatie aan de orde. Alle deliverables met betrekking tot KaDo en de KaDoKit zijn toegankelijk samengebracht via de KaDo-portal.

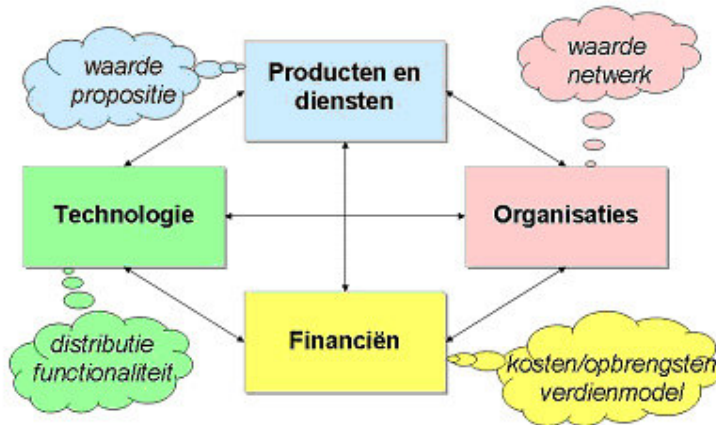
De Kado portal en websites

Er is een portal voor Kansrijk Doorstromen ingericht met koppeling naar (sub)sites van deelprojecten, voor zover operationeel. Er is één toegang voor vrijwel alle Kado producten en met het laatste nieuws via deze publieke site: www.kansrijkdorstromen.nl. De verschillende sub-sites kunnen ook direct worden benaderd. Voor de direct links verwijzen we hier toch naar de KaDo site met name omdat de locatie op internet van een aantal materialen nog zal wijzigen op korte termijn. Dit om de samenhang en de vindbaarheid van KaDo producten e.a. deliverables nog verder te verbeteren.

Voor de slotconferentie is een afzonderlijke website ingericht onder een eigen domeinnaam: www.toenemendeparticipatie.nl

Het KaDo businessmodel

Een ad hoc werkgroep onder leiding van Jos Loonen (Fontys) heeft een businessmodel (BM) voor de KaDo-kit nader uitgewerkt. In september is een bijgestelde notitie businessmodel samengesteld die vervolgens in de periode september t/m december verder is ingezet bij gerichte gesprekken met diverse actoren. In de verslagperiode is rond dit BM overleg gevoerd in het CCW Consortium Competentie Wijzer (zie ook WP 1.2), met de projectgroep, de stuurgroep en met enkele externe experts. Het businessmodel wordt uitgewerkt op basis van door TNO ontworpen ontwikkelmodel. (TNO rapport 33661).

afbeelding 1. componenten van het KaDo businessmodel (naar TNO rapport 33661)

Een scenario dat na een analyse op basis van dit TNO-model in september 2007 naar voren komt, is een breed consortium van Hogescholen dat zal opereren volgens een aangepast “community-model”. Dit consortium zal de verdere ontwikkeling en exploitatie van de KaDo producten mede moeten dragen. In dit scenario zal een dergelijk consortium dan op termijn van enkele jaren worden opgevolgd door een samenwerking van partijen meer langs lijnen van een “uitgeversmodel”.

De partners in KaDo scharen zich achter de volgende ambitie:

- Ze willen doorgaan na KaDo; (dwz na de NAP-2007 projectperiode)
- Ze willen dat samendoen met de andere KaDo-partners;
- Ze willen niet alleen exploiteren en oogsten, maar ook kennis en instrumenten (door)ontwikkelen omtrent doorstroomtrajecten;
- Ze willen de kennisontwikkelgroep en de gebruikersgroep van de KaDoKit verbreden;
- Ze willen de in KaDo neergelegde visie als standaard in Nederland neerzetten.

Eind november is een vervolgotitie afgerond die aan o.a. aan de stuurgroep is voorgelegd voor besluitvorming en op 17 december aldaar is besproken. In die notitie is het oorspronkelijke model in hoofdlijnen gehandhaafd en zijn enkele andere scenario's nader uitgewerkt en ter afweging voorgelegd aan de stuurgroep.

KaDo levert een groep producten op – voorlopig de KaDoKit genoemd - die zijn gericht op het verbeteren van de doorstroming mbo/vo – hbo.

De continuïteit van die producten na het project (na 2007) behoeft aandacht. Eindresultaat hiervan is dit document, dat een door de betrokken KaDo projectpartners gedragen businessmodel beschrijft en een ‘ontwerp’ geeft voor een consortium dat aansluitend aan het project zal worden opgericht.

Besloten is om op basis van dit BM in het voorjaar van 2008 over te gaan tot oprichten van (en werven voor) een breed consortium voor verdere ontwikkeling en implementatie van de (KaDo-kit). De huidige samenwerking in de CCW wordt daarbij als vertrekpunt gekozen. Het ontwerp-businessmodel is een eerste aanzet die binnen het consortium concreet vorm zal moeten krijgen als onderdeel van het operationeel inrichten van dat consortium.

De partners nemen zich voor om in het eerste half jaar van 2008 in een voorbereidend project alle activiteiten te ondernemen die nodig zijn om in augustus 2008 te komen tot de start van het gemodelleerde consortium,

Die activiteiten zijn:

- a. Het nader definiëren en invullen van het ontwikkelde consortiummodel.
Tot deze activiteiten behoren het expliciteren van een aantal in dit businessmodel nog schetsmatig aangegeven afspraken over de aard van consortium, over de inrichting van de uitgeefrol en over de belangen van de partners. Te denken valt aan een besluit over de rechtspersoonlijkheid van consortium, en aan sluitende joint venture-overeenkomsten.
- b. Het onderbouwen en garanderen van de financiële uitgangspunten van het consortium.
Te denken valt aan de bepaling van eventuele claims van de partners, aan de opzet van een gedetailleerde meerjarenbegroting en aan de zekerstelling van dekking van de aanloopverliezen, aan het definitief vaststellen van de leden/gebruikersfee.
- c. Het verder gereed maken van de producten van de KaDoKit voor uitlevering.
Zoals eerder aangegeven, zijn de producten van de KaDoKit uitleverklaar, maar er zijn nog wensen die te maken hebben met de onderlinge afstemming, de opbouw van de competentiewijzer(s) en het terugdringen van de instituuutsspecificiteit.
- d. Het werven van een startgroep van deelnemers/gebruikers van de KaDoKit.
Voor de acquisitie is een target van 6 hogescholen bij oprichting en 4 geassocieerde leden redelijk. Tegelijk moet een model worden ontwikkeld voor de aanpak van de verdere draagvlakvergroting. Het huidige CCW biedt een uitstekend startpunt om als basis van deze startgroep te fungeren.

De KaDo-partners zijn bereid om deze activiteiten als een project in het voorjaar van 2008 uit te voeren. Ze hebben daartoe een team samengesteld waarin inhoudelijke kennis van het doorstroomtraject en de instrumenten enerzijds, en uitgeef- en marktkennis anderzijds vertegenwoordigd is.

Naast dit project zijn in het voorjaar 2008 nog twee andere activiteiten van de KaDo-projectpartners te verwachten:

- a. In stand houden van de CCW
In de periode tot augustus 2008 wordt de KaDoKit in zijn nu beschikbare versie ook al verspreid en gebruikt in het bestaande CCW (Consortium Competentiewijzer) dat ook de beoogde groeikern voor het toekomstige consortium is. Andere hogescholen die al in het voorjaar over de producten in de huidige vorm willen beschikken, worden daartoe in staat gesteld. Ze zullen daarnaast worden gestimuleerd om ook een belang te nemen in de toekomstige (door)ontwikkeling van de KaDoKit: daartoe kunnen ze voor een gereduceerd bedrag toetreden tot CCW.
- b. Voorbereiden van een vervolg op het KaDo-project.
Zoals eerder aangegeven, zijn er majeure onderzoeks- en uitbreidingswensen voor de KaDoKit, die een KaDo-achtige aanvraag in een passende regeling rechtvaardigen.

De definitieve versie van het Business Model is toegevoegd als deliverable 1.2.01

Belanghebbenden uit het mbo, vo en hbo en belangstellenden kunnen zich alvast aanmelden via www.kansrijkdorstromen.nl.

Effectmeting

Effectmetingen kunnen per definitie nog geen resultaat opleveren in deze looptijd, zoals in eerdere rapportage aangegeven. Binnen de deelprojecten is een begin gemaakt met onderzoek naar het effect van de competentiewijzers. Zo is er onder WP 2.3 een uitvoerig onderzoek gedaan naar bruikbaarheid van de digitale FCW als instrument (instrumenteffectmeting). Zie WP 2.3 en deliverable 2.3.02 Met leden van de door SURF ingestelde werkgroep "onderzoek" is een gesprek gevoerd in augustus 2007. De bevindingen en advies van die werkgroep is ontvangen in december 2007. Zie deliverable 1.2.07.

De KaDo resultaten, producten en (andere) deliverables

Het resultaat van KaDo is een aanzet tot een breed samenwerkingsverband rond de digitale instrumenten (incl. begeleidingsinstrumenten) die voorlopig KaDo-Kit is gedoopt. De concrete producten die in eerste plaats deel uitmaken van de KaDo-kit zijn de onder KaDo gerealiseerde digitale competentiewijzers FCW en HU Loopbaan Kompas samen met de assessments en oefenmaterialen uit Pulse.

Daaromheen omvat de KaDo-kit nog een niet vastomlijnde reeks van implementatiehandboeken, ondersteuningsinstrumenten, ervaringsgegevens etc. Al deze resultaten en producten zijn in digitale vorm verzameld als "deliverables". Deze deliverables zijn beschikbaar cq. bereikbaar via de KaDo portal. Per deelproject is een overzicht opgenomen.

Een overzicht van alle KaDo deliverables en bijlagen is te vinden als bijlage 1 bij dit eindrapport. Alle deliverables en bijlagen zijn te raadplegen via www.kansrijkdorstromen.nl

Overzicht van deliverables bij DP 1

WP 1.1

- 1.1.01 Eindrapport Kansrijk Doorstromen NAP 2007
- 1.1.02 Internet Portal Kansrijk Doorstromen www.kansrijkdorstromen.nl
- 1.1.03 Controlling Document
- 1.1.04 Rapportage Intake review
- 1.1.05 Tussenrapportage sept. 2007
- 1.1.06 Presentatie Landelijke Dag Studievaardigheid (PPT)
- 1.1.07 Presentatie NAP-Demodag (PPT)

WP 1.2

- 1.2.01 Businessmodel KaDo
- 1.2.02 Vergelijking FCW MBO en HU Loopbaan Kompas
- 1.2.03 Pre-assessment FCW
- 1.2.04 Taaltaak 1 FCW voor Pulse
- 1.2.05 Taaltaak 2 FCW voor Pulse
- 1.2.06 Vraagstelling businessmodel KaDO (PPT)
- 1.2.07. Onderzoeksnotitie SURF werkgroep

WP 1.3

- 1.3.01 Vragenlijst n.a.v. gebruik FCW/ HU Loopbaan Kompas MBO
- 1.3.02 Brochure slotconferentie "Toenemende participatie"
- 1.3.03 Resultaten stellingen paneldiscussie slotconferentie
- 1.3.04 Website slotconferentie www.toenemendeparticipatie.nl
- 1.3.05 Overzicht KaDo deliverables per 12-2007 (dit document)

WP 1.3 Disseminatie en PR

In de tweede helft van 2007 is deelgenomen aan een viertal conferenties en studiedagen waar voorlopige producten uit het KaDo project voor het voetlicht zijn gebracht.

Voor de kenniskring ICT-e is opnieuw een presentatie gegeven over de voortgang van het project met speciale aandacht voor de e-learning en ict aspecten in Deelproject 3.

Vanuit alle deelprojecten zijn in diezelfde periode (opnieuw) presentaties verzorgd in de CCW bijeenkomsten en voor de KaDo stuurgroep. Verder zijn er diverse demonstraties en workshops gegeven vanuit de deelprojecten zowel lokaal bijv. binnen de eigen instelling als voor een bredere doelgroep bijv. tijdens de landelijke studiedag van ADEF (13 dec.) en de KaDo slotconferentie.

Voor organisatie van de eindconferentie van KaDo zijn de krachten gebundeld met enkele projecten "rond "Flexibele Toelating" uit het OCenW programma "Ruim baan voor Talent". De gezamenlijke slotconferentie onder de titel "Toenemende Participatie" heeft plaatsgevonden op 4 december 2007 te Eindhoven. De slotconferentie is succesvol verlopen. Er waren ruim 130 deelnemers uit HBO, MBO en VO.

De conferentieflyer is op zeer ruime schaal en naar verschillende doelgroepen in het onderwijsveld verspreid, zowel in gedrukte vorm als digitaal. Enerzijds als uitnodiging voor deelname aan de conferentie maar tevens met de slotconferentie als aanleiding om het KaDO project en de voortgang van het project brede bekendheid te geven.

(zie deliverable 1.3.02)

Alle deelnemers aan deze conferentie hebben een KaDo factsheet ontvangen geproduceerd door de programmeleiding NAP in samenwerking met de projectgroep. Dit infoblad is ook elders verspreid bij presentaties e.d. Voor elke bezoeker was ook een exemplaar van de algemene brochure van het NAP programma (2008) beschikbaar.

De workshops, specifiek die met betrekking tot Kansrijk Doorstromen, zijn goed bezocht. (WS 5 resp. WS 6, zie ook www.toenemendeparticipatie.nl)

Deelnemers aan de slotconferentie hebben door stellingname in de plenaire paneldiscussie en via de KaDo workshops waardevolle input geleverd voor de verder bijstelling van eindproducten en van het businessmodel.

De resultaten van de paneldiscussie en de materialen van de diverse workshops zijn te vinden op genoemde conferentiesite en via de KaDo-portal.

Het CCW consortium

Planning en voortgang consortium licentiehouders FCW

Vanaf 2002 heeft Fontys Hogescholen de samenwerking met de 9 roc's in Brabant en Limburg geïntensiveerd om de aansluiting mbo-hbo te verbeteren. In die periode is ervoor gekozen om te investeren in de ontwikkeling van een digitaal selfassessment-instrument, waarmee mbo'ers vroegtijdig een reëel en volledig beeld konden krijgen van hun hbo-competenties en hbo-werkhouding. Hiermee kon de kwaliteit van het keuzeprocess van potentiële hbo'ers binnen roc's worden geoptimaliseerd. Dit instrument kreeg de naam Fontys Competentie Wijzer (FCW).

De roc's verzochten Fontys tijdens bestuurlijk overleg in juni 2006 om de verspreiding te stimuleren van de FCW onder zoveel mogelijk hbo-instellingen. Mbo'ers zouden zich zodoende met één en hetzelfde instrument kunnen voorbereiden op hun overgang naar diverse hogescholen. De Stuurgroep Aansluiting van Fontys heeft positief gereageerd op genoemd verzoek tot verspreiding en bepaald dat hbo-instellingen onder voorwaarden een licentie voor gebruik van de FCW konden overeenkomen met Fontys.

Onderdeel van de tweejarige licentie à € 15.000.- vormde de afspraak om kennis op het terrein van de FCW delen binnen een op te richten *consortium* van hbo-instellingen. De volgende 4 hbo-instellingen namen vanaf 1 januari 2007 een licentie op het gebruik van de FCW-mbo-versie:

- Hogeschool Arnhem en Nijmegen
- Avans Hogeschool
- Hogeschool Zuyd
- Hogeschool Utrecht

Via de licentie levert Fontys aan de betrokken hogeschool:

- a. toegang tot de URL van de FCW via elektronische aanmelding voor eigen pilots in het mbo,
- b. een cd met de inhoud van de FCW,
- c. een voucher voor 10 uur consultancy FCW,

- d. na gebruik van de voucher wordt een tarief van € 130,- per uur berekend.

Belangrijke bepalingen binnen de licentie voor de betrokken hogeschool:

- a. gebruikt de FCW uitsluitend voor eigen pilots in het mbo,
- b. zal het concept noch de inhoud van de FCW aan derden doorverkopen of anderszins in gebruik geven,
- c. zal de FCW niet ter beschikking stellen aan derden zonder toestemming van Fontys.

Eind 2006 ontstond het SURF/NAP-project Kansrijk Doorstromen. Het was een natuurlijke beweging om het consortium hierin onder te brengen.

1. Uitgangspunten/randvoorwaarden Consortium CompetentieWijzer

Tijdens de eerste bijeenkomst van het consortium zijn als uitgangspunten/ randvoorwaarden voor dit consortium vastgesteld:

- a. Een consortium is een vereniging van tijdelijke aard, die is opgericht door een aantal partijen om een bepaald project uit te voeren
- b. Participanten zijn licentiehouders FCW-mbo versie: HAN, Zuyd, Hs.Utrecht, Avans naast Fontys.
- c. In het kader van de licenties doen alle partijen ervaring op met de (Fontys) CompetentieWijzer. Het project bestaat eruit deze ervaringen te delen en te komen tot verdere kennisontwikkeling.
- d. Een belangrijk onderwerp van het consortium betreft de focus: willen we toe naar een generieke HBO-CompetentieWijzer of naar hogeschoolspecifieke versies. Welke convergentie willen we nastreven?
- e. Door het consortium onder de vlag van het SURF/NAP-project Kansrijk Doorstromen te brengen is er voor 2007 een natuurlijk financieel kader.
Eind 2007 moeten we de inbedding van het CCW opnieuw bezien.
- f. Elke instelling stuurt minstens 1 en maximaal 4 personen naar de vergaderingen van het consortium.
- f. Het consortium huldigt het principe van 'halen en brengen'.
- g. Het consortium komt in 2007 minstens 4 x bijeen.
- h. Leden van het consortium kunnen informatie plaatsen en uitlezen op het digitaal forum van het SURF/NAP-project Kansrijk Doorstromen.
- i. Trekker van CCW in 2007 is Paul van der Plas. Hij stelt de agenda op met de betrokkene(n) bij de onderhavige sessie. Deelnemers CCW kunnen bij hem agendapunten indienen tot één week voor de geplande vergadering.

2. Bijeenkomsten Consortium CompetentieWijzer in 2007

De CCW is in 2007 vijf keer bijeengewees onder voorzitterschap van Paul van der Plas van Fontys Hogescholen, en wel op 26 februari, 25 april, 29 mei, 19 september en 12 november 2007. De bijeenkomsten vonden plaats in Aristozalen, Eindhoven en duurden elk 3 à 4 uur. Van elke bijeenkomst is een verslag gemaakt.

De volgende personen van de vijf deelnemende hogescholen hebben één of meer bijeenkomsten bijgewoond.

- Fontys Hogescholen: Wim Didderen, Ankie Hendriks, Dimphy Hooijmaijers, Jos Loonen, Paul van der Plas, Jan Reinartz, Frits Schulte, Minke Wolters, Gea van Zutven,
- Hogeschool Utrecht: Marijke Hezemans, Ineke Haagen
- Hogeschool Arnhem en Nijmegen: Frank Verhoeven, Marion Keren, Huib Langenberg
- Avans Hogeschool: Joop van Mackelenbergh

- Hogeschool Zuyd: Emilie Hilbers, Marielle Diederer

Altijd waren alle hogescholen vertegenwoordigd, m.u.v. 29 mei 2007 toen een stroomstoring bij de NS de bijeenkomst dwarsboomde.

3. Hoofdthema's behandeld binnen Consortium CompetentieWijzer

Een belangrijk onderdeel van de licentie, die de 4 hogescholen met Fontys hadden afgesloten betrof de afspraak om kennis op het terrein van de FCW te delen binnen een consortium. Omdat dit consortium werd ingebed in het project Kansrijk Doorstromen kwamen daardoor als vanzelfsprekend de volgende thema's voor kennisdeling in beeld:

1. ontwikkeling en evaluatie FCW-varianten voor VO en HBO (Fontys)
2. ontwikkeling en evaluatie Loopbaankompas (Hogeschool Utrecht)
3. ontwikkeling en evaluatie intake-assessments/remedial NL/NT2 en Engels (Fontys)
4. Ervaringen met CompetentieWijzer bij HAN, Avans hogeschool, Hogeschool Zuyd

De vier inhoudelijke thema's zijn achtereenvolgens aan de orde gesteld op/door:

- 26 februari: Eerste oriëntatie op het consortium en het KaDo-project
25 april: Presentatie Marijke Hezemans over HU loopbaankompas
Presentatie Minke Wolters over Opschaling FCW voor het VO
Eerste bevindingen FCW bij HAN, Avans en Hogeschool Zuyd.
29 mei: Presentatie Frits Schulte over PULSE
Presentatie Gea van Zutven over FCW voor hbo (FPW)
Ervaringen FCW bij HAN, Avans en Hogeschool Zuyd (vervolg)
19 september Presentatie Marijke Hezemans HU Loopbaankompas
Presentatie Dimphy Hooijmaijers over FCW mbo
Ervaringen FCW bij HAN, Avans en Hogeschool Zuyd (vervolg)
12 november Stand van Zaken wat betreft PULSE (Frits Schulte)
Stand van zaken van het HU Loopbaankompas (Ineke Hagen)
Ervaringen van HAN, Avans en Hogeschool Zuyd (vervolg)

Producten en presentaties zijn tussentijds gepubliceerd op de interne workspace van het project (<http://www.ict-educatief.nl/projectbox>) en deels op de website van het Project Kansrijk Doorstromen.

Naast deze inhoudelijke thema's werd een belangrijk onderwerp van bespreking: de beschikbaarheid de kado-toolkit en toekomst van het consortium. Gaandeweg werd duidelijk dat het onderwerp veel aspecten kende: technische, financiële, organisatorische, marketing, enz. Om die reden heeft de projectleider van het project Kansrijk Doorstromen Wim Diederer aan Jos Loonen van Fontys gevraagd een businessmodel te schrijven waarin deze problematiek werd geanalyseerd en werkenderwijs met betrokkenen werd besproken.

Jos Loonen is twee maal te gast geweest binnen het consortium:

- 19 september: over de opzet van een businessmodel
12 november: bespreking concept-businessmodel KaDo-toolkit

Op de slotconferentie van 4 december 2007 is de laatste versie 0.9 van het businessmodel gepresenteerd. (voor het businessmodel zie ook pag. 9 e.v. en deliverable 1.2.01

4. Specifieke deliverables van het Consortium Competentiewijzer

Lopende het project Kansrijk Doorstromen verzocht de Surffoundation om een verdere beschrijving van de deliverables van het consortium. In mei 2007 zijn als zodanig toegezegd:

- a: Format ter beschrijving en uitwisseling ervaringen afnamen FCW-mbo/HU-LK (deliverable 1.3.01, CCW-a)
- b: Overzicht waardering en conclusies licentiehouders FCW-mbo-versie/HU-LK
- c: Overzicht conclusies ervaringen aan de hand van format a.
- d: Document over het consortium post-nap.

CCW deliverable a.

Een format ter beschrijving en uitwisseling ervaringen afnamen FCW-mbo-versie/HU-LK

Dit is binnen het consortium ontwikkeld en heeft de volgende vorm:

Aandachtspunten voor kennisdeling over pilots met (Fontys)Competentiewijzer/LoopbaanKompas	<i>april 2007</i>
---	-------------------

Om de bevindingen met FCW/LoopbaanKompas e.d. onderling gemakkelijker te communiceren is een serie aandachtspunten vastgelegd op volgende vier aspecten.

1. **Algemene gegevens**
2. **Context van afname**
3. **Indruk van het instrument**
4. **Open vragen**

Het volledige document is opgenomen als deliverable 1.3.01

CCW deliverable b.

Overzicht waardering en conclusies licentiehouders FCW-mbo-versie/HU-LK.

Deze bevindingen zijn aan de hand van de een vragenlijst onderzocht.

“Vragen voor licentiehouders FCW over waardering en toepasbaarheid KaDo-producten in de eigen situatie” (*november 2007*)

Hierbij is de scope van de vragenlijst verbreed naar de hele KaDo-kit, waarbij de samenstelling van de KaDoKit op dat moment als volgt is benoemd:

Eerst even de belangrijkste producten uit de KaDo-toolkit op een rij:

- a. *Fontys Competentiewijzer (VO-versie)*
- b. *Fontys Competentiewijzer (MBO-versie)*
- c. *Fontys Propedeuse Wijzer (voor gebruik in HBO)*
- d. *HU-Loopbaankompas*
- e. *Draaiboeken bij HU-Loopbaankompas*
- f. *PULSE-assessmentinstrumenten (Nederlands, Engels)*
- g. *PULSE-remedial-instrumenten (Nederlands, Engels)*

De volledige vragenlijst plus de resultaten zijn opgenomen als deliverable 1.3.01

Resultaten en conclusies wat betreft waardering en toepasbaarheid KaDo-kit (deliverable WP 1.3 CCW-b):

Alle hogescholen binnen het consortium met een licentie FCW hebben de vragenlijst ingevuld over waardering en toepasbaarheid van KaDo-producten in de eigen situatie. Daarbij dient opgemerkt dat FCW licentiehouders in het CCW ten tijde van deze peiling niet de beschikking hadden over het HU Loopbaankompas. Dit met uitzondering van HU. Ervaringen met het HU Loopbaankompas komen hier derhalve nauwelijks nog aan de orde. Hieronder de resultaten per vraag:

Conclusies over waardering en toepasbaarheid van de KaDo-kit

1. Alle 4 hogescholen geven aan bekend te zijn met (onderdelen van) de KaDo-kit. De FCW-mbo-versie blijkt het meest bekend.
2. Alle 4 hogescholen geven aan dat zij een veelheid van onderdelen van de KaDo-kit goed kunnen gebruiken. Opvallend is hier de brede steun voor de PULSE-producten.
3. De 4 hogescholen zien de inzet van de producten uit de KaDo-kit vooral in de sfeer van assessment en remedial. In mindere mate wordt het nut in de context van competentieontwikkeling en voorlichting gezocht.
4. De 4 hogescholen waarderen in de KaDo-kit m.n. de digitale vorm en de doelgroepgerichtheid. Daarnaast ziet men de inzetbaarheid binnen studieloopbaanbegeleiding en de samenwerkingsstructuur mbo-hbo als positief.
5. De 4 hogescholen willen alle meewerken aan de ontwikkeling van een generieke CompetentieWijzer.

CCW deliverable c

De ervaringen van licentiehouders met de FCW/HU-Loopbaankompas

Voor de ervaringen van de Hogeschool Utrecht met de FCW en hun eigen bewerking, het HU-Loopbaankompas kan hier worden verwezen naar de rapportage van Deelproject 4 van het project Kansrijk Doorstromen.

Voor de ervaringen van Fontys met de FCW-mbo-versie: zie rapportage van Deelproject 2. Over de ervaringen van Hogeschool Arnhem en Nijmegen, Avans Hogeschool en Hogeschool Zuyd is op dit moment (december 2007) nog niet veel te melden. Weliswaar is er gezamenlijk een format (deliverable 1.3.01, CCW-a.) ontwikkeld om kennis te delen over ervaringen met de FCW-mbo-versie/HU-Loopbaankompas, maar de betrokken hogescholen zijn er in het eerste jaar van hun licentiehouderschap niet of nauwelijks toe gekomen pilots met hun roc's te realiseren. Alleen de HAN heeft een beperkte pilot bij mbo'ers van ROC-Nijmegen kunnen uitvoeren. Avans en Zuyd hebben plannen voor 2008.

Oorzaken voor het uitblijven van pilots in 2007 zijn m.n.:

- a. De betrokken instellingen willen meestal eerst intern de mogelijkheden van de FCW bespreken. Vanuit Fontys is diverse keren consultancy gegeven aan diverse functionarissen binnen de betrokken hbo-instellingen.
- b. De betrokken instellingen wachten op een generieke CompetentieWijzer, dan wel willen een specifieke, hogeschooleigen CompetentieWijzer ontwikkelen.
- c. De technische problemen zijn nog te groot.

Hoe dan ook is een leerpunt dat een hogeschool, die een licentie verwerft, geruime tijd nodig heeft om een instrument als de FCW te implementeren binnen de eigen context.

CCW deliverable d

Naar een nieuw Consortium CompetentieWijzer

Hierboven is beschreven hoe het Consortium CompetentieWijzer (CCW) in 2007 heeft gefunctioneerd.

Het volgende kan worden geconstateerd:

- a. Het is gelukt om 5 hogescholen binnen de CCW intensief kennis te laten delen en te laten ontwikkelen met betrekking tot de producten uit de KaDo-kit. Een dergelijke

betrokkenheid 'on the fly' verhoogt de kans op succesvolle implementatie in een later stadium.

- b. Het is duidelijk dat de betrokken hogescholen hun samenwerking op enigerlei wijze willen continueren.
- c. Het ontwikkelde businessmodel voorziet in de mogelijkheid om ook andere partners in het vervolg te betrekken. In het voorjaar van 2008 zal het nieuwe consortium Kansrijk Doorstromen bekend maken onder welke condities de KaDo-Kit beschikbaar wordt gesteld aan het onderwijsveld.

Voor wat betreft 'CCW deliverable d.' wordt verder verwezen naar het businessmodel KaDo (zie ook WP 1.2 blz. 9 e.v en deliverable 1.2.01)

SURF NAP project

Kansrijk Doorstromen

deelproject 2

Opschaling digitale Fontys Competentie Wijzer

Eindrapportage december 2007 / januari 2008

Eindrapportage Deelproject 2 Opschaling digitale FCW

WP 2.1 t/m 2.4

Het algemene doel van het deelproject 'Opschaling digitale FCW' is het creëren van een proeftuin om de reeds ontwikkelde digitale FCW succesvol te transfereren naar andere overgangen (m.n. van VO naar bachelor) en andere doelgroepen, om een grotere en meer kansrijke instroom in het hbo te genereren en daarmee uitval te verminderen. Het project Kansrijk Doorstromen wil op deze manier potentiële studenten uit vo en mbo beter voorbereiden op het hbo door hen actief te betrekken bij hun eigen studieloopbaan en hen te ondersteunen bij hun voorbereiding op het hbo. Het resultaat van het project is een kwantitatief en kwalitatief verbeterde doorstroom van vo en mbo naar hbo, waarbij potentiële studenten zich beter voorbereiden op hun keuze en het studeren in het hbo en de hbo-opleidingen effectiever en efficiënter omgaan met de leerervaringen die vo'ers en mbo'ers inbrengen. Dit zal op termijn zichtbaar worden in verbeterde rendementen van het hbo. Het product om dit doel te realiseren vormt de FCW in drie varianten: de vo-versie, hbo-versie en mbo-versie.

Deelproject 2 draagt via drie werkpakketten, wp 2.2 t/m 2.4, bij aan de realisatie van het beoogde doel, resultaat en product. In werkpakket 2.1 zijn de activiteiten geconcentreerd rondom de organisatie en monitoring van deze drie werkpakketten. Ook de bijdrage aan het Consortium Competentie Wijzer behoren tot de activiteiten van werkpakket 2.1. Het volledige proces van wp 2.2 t/m 2.4 is schematisch weergegeven in figuur 1. Het betreft het tijdvak van de start van het project in december 2006 t/m 15 december 2007.

Planning & realisatie werkpakketten 2.2 - 2.4	dec 06	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec 07
WP 2.2 FCW VO													
kick off/kennisdeling	x V	x V											
ontwerpen met veld	x V	x V	x V	x V									
bewerken FCW-vo		x V	x V	x V	x V	x	x		x V	x V			
uitvoeren pilots		x V	x V	x V	x V	x V	x V		x V	x V	x V	x V	
digitaliseren		x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V		
evaluatie pilots			x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V			x V	x ^{1/2}
implementatie						x V	x V		x V	x V	x V	x V	x VC
eindrapportage												x V	x V
afsluiting												x V	x V
WP 2.3 FCW HBO													
ontwerpen met veld	x V	x V	x V	x V									
bewerken FCW-hbo		x V	x V	x V	x V	x V	x V		x V	x V			
uitvoeren pilots		x V	x V	x V	x V	x V	x V		x V	x V	x V	x V	
digitaliseren		x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V			
evaluatie pilots			x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V
implementatie						x V	x V		x V	x V	x V	x V	x VC
eindrapportage												x V	x V
afsluiting												x V	x V
WP 2.4 FCW MBO													
ontwerpen met veld	x V	x V	x V	x V									
bewerken FCW-mbo				x V	x V	x V	x V						
uitvoeren pilots					x V	x V	x V		x V	x V	x V	x V	
digitaliseren		x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V			
evaluatie pilots					x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V	x V
implementatie						x V	x V		x V	x V	x V	x V	x VC
eindrapportage												x V	x V
afsluiting												x V	x V

Figuur 1. Planning en realisatie DP-2 per werkpakket t/m Q-4 2007 (planning CD versie 5.3)

Realisatie is aangegeven met **V (groen / vet)**; **x^{1/2}** = wordt afgerond in 2008; **C (blauw / vet)** = wordt gecontinueerd in 2008.

De afronding per werkpakket wordt hieronder toegelicht aan de hand van de doelen, producten en resultaten per fase zoals deze zijn vermeld in het Controlling Document. Van de vermelde deliverables is de essentie in deze rapportage opgenomen ten einde het document zelfstandig leesbaar te maken.

Afronding werkpakket 2.1 Projectmanagement Deelproject 2

Doelen

Planning

- a. Het opstellen van een projectstructuur als basis voor de proeftuinen en werkpakketten, van de projectdocumentatie en afstemming van de werkwijze binnen de drie werkpakketten
- b. Het informeren van de projectleden van DP 1, DP 3 en DP 4, het kennis delen en ontwikkelen met de leden van het consortium Competentie Wijzer
- c. Het monitoren van de voortgang van de drie werkpakketten en het rapporteren hierover
- d. Het coördineren van de eindrapportage en de verdere afronding van DP 2

Realisatie

Deze vier doelen zijn gerealiseerd. De eruit voorkomende producten en resultaten staan hieronder beschreven.

Producten/resultaten per fase: planning & realisatie

De planning van wp 2.1 is in figuur 2 schematisch weergegeven. De realisatie wordt toegelicht aan de hand van de activiteiten en resultaten per fase.

FASEN & DOELEN	ACTIVITEITEN	RESULTATEN	PERIODE
1. kick off / kennisdeling	- oriëntatie op verloop projecten - bijeenkomst 1 consortium - opstellen projectdocumentatie - afstemming vorm/inhoud/ werkwijze	- projectdocumentatie - opzet ontwerprapport - startbijeenkomst	november - januari
2. ontwikkeling FCW-varianten	- monitoren verloop werkpakketten - bijeenkomst 2 consortium	- bijhouden ontwerprapport	februari - mei
3. piloting/evaluatie/ implementatie	- monitoren verloop projecten - bijeenkomst 3 + 4 consortium	- bijhouden ontwerprapport	mei - oktober
4. rapportage	- monitoren verloop projecten - bijeenkomst 5 consortium	- afronding ontwerprapport	september - november

Figuur 2. Planning werkpakket 2.1

Fase 1: november 2006 – januari 2007

Planning: Kick off / kennisdeling / consortium

Deze fase is afgerond als het Controlling Document is goedgekeurd, het project officieel gestart is, er afspraken zijn gemaakt rondom de projectstructuur, de projectdocumentatie, de informatie-uitwisseling en kennisdeling.

Realisatie fase 1

De activiteiten en resultaten van fase 1 zijn in februari 2007 afgerond: zie rapportage MidTerm Review.

Fase 2: februari 2007 – mei 2007

Planning: ontwikkeling FCW-varianten / rapportage / consortium

Deze fase is afgerond als de ontwikkeling van de FCW-varianten in de werkpakketten verloopt volgens planning, als de informatievoorziening soepel verloopt tussen de projectleden onderling, met de Commissie Projectbewaking en met de leden van het consortium.

Realisatie fase 2

De activiteiten en resultaten van fase 2 zijn grotendeels in juni 2007 afgerond. De producten van DP 3 en DP 4 hebben enige vertraging opgelopen, waardoor de informatie-uitwisseling wat achterblijft bij de planning. De rapportage naar en de reviews met de Commissie Projectbewaking verliepen stroef: zie rapportage MidTerm Review.

Fase 3: mei – oktober 2007

Planning: Pilotering / evaluatie / implementatie / rapportage / consortium

Deze fase is afgerond als de ontwikkeling van de FCW-varianten in de werkpakketten verloopt volgens planning, als de informatievoorziening tussen de projectledensoepel verloopt, met de Commissie Projectbewaking en met de leden van het consortium.

Realisatie fase 3

De activiteiten en resultaten van fase 3 zijn in oktober 2007 afgerond. De eerste pilots met de drie varianten zijn in de zomer afgesloten. De digitalisering van de drie FCW-varianten is tussen medio september en eind oktober afgerond. Hierdoor konden alle drie varianten – weliswaar met enige vertraging – digitaal worden geïmplementeerd. Nadere informatie hierover is te vinden bij de desbetreffende werkpakketten.

In het consortium zijn de producten van werkpakket 2.3 en 2.4 toegelicht en ervaringen uitgewisseld. De rapportage naar en de tussentijdse review met de Commissie Projectbewaking verliepen soepel: zie rapportage Tussentijdse Review.

Fase 4: september – november 2007

Planning: consortium / rapportage / afronding DP 2

Deze fase is afgerond als de ontwikkeling van de FCW-varianten in de werkpakketten wordt afgerond volgens planning, als de informatievoorziening soepel verloopt tussen de projectleden onderling en met de leden van het consortium en als de rapportage en projectadministratie volgens planning worden afgewikkeld.

Realisatie fase 4

In de vijfde en tevens laatste CCW-bijeenkomst op 12 november zijn de (tussen)producten van alle drie werkpakketten gepresenteerd.

Verdere informatie hierover is opgenomen bij de paragraaf over het *Consortium Competentie Wijzer*.

In het najaar heeft er overleg plaatsgevonden over de (tussen)producten van DP 2, 3 en 4. Verdere informatie hierover is opgenomen bij de paragraaf over *Afstemming tussen de deelprojecten*.

De projectdocumentatie, waardoor men zicht kan houden op het verloop van de projecten, is verwerkt in deze eindrapportage.

De bestede KaDo-uren zijn bijgewerkt t/m 15 december 2007 en zijn aangeleverd aan de centrale projectadministratie.

Afronding werkpakket 2.2 FCW-VO

Doelen

Planning

- a. Het bewerken van een bestaand digitaal assessment-instrument (mbo-versie van de FCW) tot een goed functionerend assessment-instrument voor vo-leerlingen
Hierdoor krijgen vo-leerlingen tijdig een betrouwbaar en realistisch beeld van hun mogelijke vervolgopleiding; op deze wijze worden ze beter voorbereid op de overstap naar het hbo.
- b. Het digitaliseren van het nieuwe instrument
Digitalisering maakt gebruik door grote groepen vo-leerlingen mogelijk; men kan de FCW onafhankelijk van afstand, plaats en tijdstip invullen. Bovendien beschikken leerlingen direct na het invullen over resultaten die ook bruikbaar zijn voor hun loopbaangesprek.
- c. Het uitvoeren en evalueren van pilots met het nieuwe instrument
Tijdens minimaal 6 pilots wordt in de VO-onderwijspraktijk onderzocht of de FCW-VO bewerkstelligt dat leerlingen tijdig een betrouwbaar en realistisch beeld van hun mogelijke vervolgopleiding krijgen, die ook impact heeft op hun keuze en vervolgactiviteiten. Tevens zorgen de pilots voor gegevens om de optimale afstemming op de verwachtingen van vo'ers te realiseren.
- d. De implementatie van de resultaten
Hierdoor worden de resultaten op de betrokken instellingen integraal onderdeel van het traject van studieloopbaanbegeleiding gericht op kansrijke doorstroom naar de P-fase van het hbo.

Realisatie

Al deze doelen zijn gerealiseerd. De eruit voorkomende producten en resultaten staan hieronder beschreven.

Producten/resultaten per fase: planning & realisatie

Fase 1: 15 november – 31 december 2006

Planning: Verslag van de kennisdeling tussen participanten

Deze fase is afgerond als de samenwerkende partijen (instellingen VO en Fontys) geïnformeerd zijn over het project Kansrijk Doorstromen en beschikken over een werkplan om de gestelde doelen te realiseren.

Realisatie: Deze fase is afgerond in het 1° kwartaal 2007: zie rapportage MidTerm Review.

Fase 2: 1 december – 1 april 2007

Planning: Plan van eisen FCW-vo; papieren versie FCW-vo

Deze fase is afgerond als de pen-en-papierversie van de FCW vo-versie kan worden ingevuld door vo-leerlingen. Belangrijk onderdeel van deze fase is de formulering van het plan van eisen (PvE) in termen van programmeerbaarheid en digitale verwerking van FCW-resultaten.

Realisatie: Deze fase is afgerond eind maart 2007: zie rapportage MidTerm Review.

Fase 3: 1 januari – 1 september 2007

Planning: Functioneel ontwerp; testmodulen FCW-vo; FCW-vo-instrument

Deze fase is afgerond, als er een productspecificatie ligt voor de digitalisering van de FCW-vo.

Realisatie fase 3

De realisatie van deze fase heeft ruim één maand meer in beslag genomen. ICT Services heeft het functioneel ontwerp begin oktober afgerond. De testmodulen voor de vo-versie zijn op dezelfde manier geprogrammeerd als die van de beide andere versies. Op basis van deze informatie is een productspecificatie voor de digitalisering van de FCW-vo opgesteld. Vanaf eind oktober is de digitale versie van de FCW voor het VO operationeel. Deze fase is hiermee afgerond.

Fase 4: 1 januari – 1 november 2007

Planning: Verslag van de afname bij min. zes pilots FCW-vo bij > 400 leerlingen

Deze fase is afgerond als er een verslag ligt over de bevindingen van de eerste afnames met adviezen voor een verbeterde versie van de FCW-vo.

Realisatie fase 4

De pilots hebben plaatsgevonden in twee rondes: voorjaar 2007 pilots met de papieren versie (pp-pilots) en najaar 2007 pilots met de digitale versie. Fase 4 beperkt zich tot de eerste afname met de papieren versie. De bevindingen van deze pp-pilots met de FCW-vo zijn verwerkt in een verslag: zie deliverable 2.2.1 a, b en c; a = organisatie en planning, b = vragenlijsten, c = bevindingen.

In totaal hebben 30 leerlingen deelgenomen aan de pp-pilot. Uit de pilot zijn diverse adviezen voortgekomen voor een verbeterde versie. Na bespreking in de werkgroep VO zijn de verbetervoorstellen verwerkt in de herziene versie FCW-vo, die is gedigitaliseerd voor afnames na de zomervakantie. Hiermee is fase 4 afgerond. De bevindingen van de afnames met de digitale versie zijn opgenomen in fase 5.

Fase 5: 1 februari – 1 november 2007

Planning: Evaluatierapport pilots

Deze fase is afgerond als er een evaluatierapport ligt over de bevindingen van de tweede afname met adviezen voor de definitieve versie van de FCW-vo.

Realisatie fase 5

De scholen zijn anderhalve maand later gestart met de digitale pilots dan oorspronkelijk was gepland. Toch zullen de meeste scholen de afnames afronden voor de kerstvakantie. De evaluaties zullen pas in 2008 beschikbaar zijn.

Zes vo-scholen, waaronder één vavo, hebben vanaf 12 november 2007 met meer dan 600 leerlingen deelgenomen aan de pilots met de digitale, verbeterde vo-versie. Er is voor deze tweede afnameronde een evaluatieprocedure ontwikkeld om in adviezen voor de definitieve versie te voorzien. Er zijn evaluatievragenlijsten gemaakt voor de leerlingen en de decanen/mentoren. Deze vragenlijsten worden digitaal afgenomen via een link in een persoonlijke mail, die we in januari/februari 2008 verzenden. De uitkomsten worden in

maart/april 2008 verwerkt in de definitieve vo-versie. Deze komt digitaal beschikbaar voor het studiejaar 2008/2009. In deliverable 2.2.2 a en b, zijn de planning en opzet van de evaluatie opgenomen; a = organisatie en planning, b = vragenlijsten.

Fase 6: 1 september – 15 november 2007

Planning: Implementatieplan FCW-vo

Deze fase is afgerond als er een plan ligt om de FCW en de FCW-resultaten in te bedden in doorlopende studieloopbaanbegeleiding gericht op kansrijk doorstromen naar het hbo.

Realisatie fase 6

Door de latere start met de digitale pilots is deze fase met een maand verlengd. Om de FCW in te bedden in doorlopende studieloopbaanbegeleiding is een begeleidingsmodel in zes fasen ontwikkeld (zie deliverable 2.2.3). Dit model is uitgewerkt in diverse ondersteunende documenten: een flyer over de FCW voor het VO, een informatiebrochure, een instructie voor leerlingen, beheerder en mentoren en een handleiding voor mentoren en decanen. In deze documenten wordt de strategie voor de inbedding van de FCW voor het VO in doorlopende studieloopbaanbegeleiding beschreven. De handleiding voor mentoren en decanen gaat expliciet in op mogelijkheden om de FCW-VO en de FCW-resultaten in te bedden in de studieloopbaan van de leerlingen. Tevens zijn hierin oefenmaterialen opgenomen. Deze documenten zijn opgenomen als deliverable 2.2.4 t/m 2.2.9. Zodra de Pulse-materialen de pilotfase voorbij zijn, zal hiernaar worden verwezen. Ter illustratie van de inbedding is een good practice opgenomen bij deliverable 2.2.10. Dit praktijkvoorbeeld biedt zeer bruikbare aanwijzingen voor een studiegesprek aan de hand van de FCW-resultaten. Hiermee is fase 6 afgerond.

Fase 7: 1 september – 15 december 2007

Planning: Eindrapportage

Deze fase is afgerond als de realisatie van de doelen, producten en resultaten van dit werkpakket zijn beschreven

Realisatie fase 7

Deze fase is met één maand verlengd. De realisatie van de doelen, producten en resultaten van dit werkpakket zijn beschreven in deze eindrapportage incl. de bijbehorende deliverables. De verantwoording van de FCW voor het VO is beschreven in deliverable 2.2.11. In dit document wordt beschreven op welke wijze de FCW voor het VO tot stand is gekomen, wat de doelstellingen zijn, op welke wijze de FCW kan worden ingezet, hoe de kwaliteit wordt geborgd, welke ervaringen zijn opgedaan met de FCW en hoe de FCW wordt benut bij de verdere verbetering van de doorstroom en aansluiting tussen vo en hbo. Met deze verslagen is deze fase afgerond.

Fase 8: 15 november – 15 december 2007

Planning: Afsluiting

Deze fase is afgerond als de drie FCW-varianten zijn opgenomen in de KaDo-Kit en in een eindconferentie zijn gepresenteerd

Realisatie fase 8

Op 4 december jl. heeft de slotconferentie van het project Kansrijk Doorstromen plaatsgevonden. Op deze conferentie is onder meer de FCW voor het VO, een van de onderdelen van de KaDo-Kit, gepresenteerd. De directe link is www.fontys.nl/fcwvo. De KaDo-Kit zelf wordt toegelicht in deelproject 1.

Afronding werkpakket 2.3 FCW-HBO / Fontys Propedeuse Wijzer

Doelen

Planning

- a. Het bewerken van een bestaand digitaal assessment-instrument (mbo-versie van de FCW) tot een goed functionerend assessment-instrument voor studenten in de propedeutische fase hbo, waarbij evc's passend worden gehonoreerd.
- b. Het digitaliseren van het nieuwe instrument. Digitalisering maakt gebruik door grote groepen studenten mogelijk; men kan de FCW onafhankelijk van afstand, plaats en tijdstip invullen.

Bovendien beschikt de student direct na het invullen over resultaten, die ook bruikbaar zijn voor zijn loopbaangesprek.

- c. Het uitvoeren en evalueren van pilots met het doorontwikkelde instrument. Tijdens de pilots wordt het huidige instrument verder verfijnd en waar nodig bijgesteld.
- d. De implementatie van de resultaten binnen de betrokken Fontysinstituten. Hierdoor worden de resultaten op de betrokken instituten integraal onderdeel van het traject van studieloopbaanbegeleiding gericht op kansrijk studeren in de P-fase van het hbo.

Realisatie

Alle doelen zijn gerealiseerd, met uitzondering van de passage bij a “waarbij evc's passend worden gehonoreerd”. Aan dit aspect kan op termijn worden gedacht maar op dit moment kan dat niet op basis van het selfassessment dat primair een instrument voor de student is om zijn studie(loopbaan) te sturen. De bijbehorende producten en resultaten staan hieronder beschreven.

Producten/resultaten per fase: planning & realisatie

Fase 1: 15 november – 31 januari 2007

Planning: Verslag van de kennisdeling tussen participanten.

Deze fase is afgerond als de samenwerkende partijen (Fontysinstituten i.s.m. het FAC) geïnformeerd zijn over het project Kansrijk Doorstromen en beschikken over een werkplan om de gestelde doelen te realiseren.

Realisatie: Deze fase is afgerond in het 1^e kwartaal 2007: zie rapportage MidTerm Review.

Fase 2: 1 december – 1 april 2007

Planning: Plan van eisen FCW-hbo.

Deze fase is afgerond als de doorontwikkelde pen-en-papierversie van de FCW hbo kan worden ingevuld door hbo-studenten uit de P-fase.

Realisatie: Deze fase is afgerond begin mei 2007: zie rapportage MidTerm Review.

Fase 3: 1 januari – 1 september 2007

Planning: Functioneel ontwerp; Testmodulen FCW-hbo; FCW-hbo.

Deze fase is afgerond als er een concrete productspecificatie ligt voor de digitalisering van de FCW hbo-versie. Belangrijk onderdeel van deze fase is de formulering in termen van programmeerbaarheid en digitale verwerking van FCW-resultaten.

Realisatie fase 3: 1^e t/m 3^e kwartaal 2007

Deze fase is afgerond half september 2007: zie rapportage Tussentijdse Review.

Fase 4: 1 januari – 1 november 2007

Planning: Verslag van de pilots afname FCW-hbo

Deze fase is afgerond als er van de pilots een verslag ligt over de bevindingen van de lopende versie met adviezen voor de definitieve versie van de FCW-hbo.

Realisatie fase 4: 1^e t/m 3^e kwartaal 2007

Deze fase is in juli 2007 met de analyse van eerste pilotronde afgerond. Voorstellen zijn vooraf voorgelegd aan een klankbordgroep van enkele FPW-contactpersonen van opleidingen. De opmerkingen zijn steeds meegenomen in de bijstelling en verdere ontwikkeling van de FPW: zie ook rapportage Tussentijdse Review.

De bevindingen van de pilots met de papieren versie zijn opgenomen in deliverable 2.3.1. Aan deze pilots hebben 53 studenten van drie verschillende opleidingen deelgenomen: Financieel Management, Pabo en Engineering / Elektrotechniek. Zij zijn via vragenlijsten met een vierpuntsschaal bevraagd op de bruikbaarheid van de FPW (waardering / beleving / impact) als instrument voor selfassessment ten behoeve van de eigen sturing van de persoonlijke competentieontwikkeling. De studenten van de drie verschillende opleidingen scoren gemiddeld 2,43 (SD=0,55) op bruikbaarheid. Twee van de drie opleidingen scoren hoger dan 2,50. Studenten van de opleiding Financieel Management scoren gemiddeld het hoogst (M=2,65). Studenten van de opleiding Elektrotechniek scoren het laagst (M=2,31). De lage score is mogelijk te verklaren door het moment van afname. De gemiddelde score is nog niet heel zorgelijk, omdat ze zeer dicht bij de grens van 2,50 ligt. Op de ervaringen met zelfsturing scoren de studenten hoog, namelijk gemiddeld 3,38 bij een maximale score van 4,00. Dit houdt in dat de studenten tevreden zijn over de FPW wanneer het de ervaring van de zelfsturing betreft. Elektrotechniek scoort ook hier het laagst (M=3.20); er blijkt echter

geen significant verschil. Gezien het moment van afname (einde studiejaar) is het aan te bevelen vervolgonderzoek te doen naar bruikbaarheid, maar ook naar zelfsturing en een mogelijke samenhang met leergedrag bij de volgende afnameronde in het najaar 2007 en inhoudelijk nu geen rigoureuze inhoudelijke aanpassingen te doen. Dit is ook gedaan: zie fase 5. Het volledige onderzoeksverslag is opgenomen als deliverable 2.3.2. Hiermee is fase 4 afgerond.

Fase 5: 1 februari – 1 december 2007

Planning: Evaluatierapport pilots

Deze fase is afgerond als er een evaluatierapport ligt over de bevindingen van de doorontwikkelde versie incl. de resultaten van de effectmetingen met adviezen voor de definitieve versie van de FCW-hbo.

Realisatie fase 5

De Fontysinstituten zijn een maand later gestart met de digitale pilots dan oorspronkelijk was gepland. De digitalisering van de doorontwikkelde versie heeft namelijk één maand meer in beslag genomen. Deze late oplevering heeft een negatief effect gehad op enkele pilots die gepland waren voor begin september. De afnames zijn verplaatst naar medio september maar dit had een negatief effect op de functionaliteit. Ook bleken er in de eerste week nog diverse technische onvolkomenheden te zijn, die tot demotivatie bij studenten leidden. Dankzij de continue beschikbaarheid van de leden van het FPW team om de problemen op te lossen, de goede afspraken voor het omgaan hiermee en de snelle communicatie hierover, leidde dit niet tot zodanige problemen dat de betreffende opleidingen van verder gebruik van de FPW afzagen.

Tussen medio september en begin december is de FPW door meer dan 1500 studenten van de 12 aan het KaDo-project participerende Fontysinstituten ingevuld. Ook Fontysinstituten buiten het KaDo-project maken gebruik van de FPW. Het onderzoek naar de bruikbaarheid, dat in mei is begonnen, is voortgezet. Na het invullen van de FPW is studenten gevraagd digitaal een evaluatieformulier in te vullen. De resultaten van deze evaluaties, 293 in totaal en afkomstig van studenten van de aan het KaDo-project participerende Fontysinstituten, zijn verwerkt in deliverable 2.3.3.

De studenten zijn via een vragenlijst met een tienpunts- en een vijfpuntsschaal bevestigd niet alleen op de algemene waardering en zelfsturing mbv de FPW; ook zijn zij bevestigd op de beeldvormende en activerende functie. Bovendien is gekeken naar de samenhang tussen zelfsturing en leergedrag. In het onderzoek bij de digitale pilots bleek dat de scores op zelfsturing en leergedrag samen één factor vormden. Dit vervolgonderzoek laat een hogere algemene waardering voor de FPW zien. Scoorde de pp-versie in het voorjaar nog vrij laag op bruikbaarheid, nu krijgt de FPW een rapportcijfer van 6,4. Ook nu scoren de studenten zichzelf hoog op zelfsturing. Uit de analyse van de evaluatiegegevens komt echter naar voren dat zelfsturing en leergedrag samenhangen. De gemiddelde score voor zelfsturing en leergedrag samen valt aanzienlijk lager uit en is 3,3 op een vijfpuntsschaal. Dit duidt erop dat veel studenten de eigen rol in de competentieontwikkeling niet sterk vinden. Dit aspect vraagt dus nader aandacht. De FPW gaat ervan uit dat studenten deze rol onderkennen, het eigen leergedrag sturen en een POP/PAP maken naar aanleiding van de resultaten. Nadere discussie over de rol en betekenis van de zelfsturing in relatie tot de FPW is nodig.

Wat de beeldvormende en activerende functie van de FPW betreft, de FPW heeft enigszins een beeldvormende functie voor de studenten. Een gemiddelde score van 3,5 op een vijfpuntsschaal is een (magere) voldoende. Het is niet bekend of de studenten de evaluatie hebben ingevuld op basis van het invullen van de FPW of op basis van het bestudeerd hebben van de FPW-resultaten. Advies is dan ook om in volgende onderzoeken studenten te vragen de FPW te evalueren, nadat de FPW-resultaten zijn bekeken. De FPW kent een enigszins activerende functie voor de studenten. De gemiddelde waardering is 3,6 op een vijfpuntsschaal. De verschillen tussen opleidingen lijken samen te hangen met de wijze van inbedding in de studieloopbaanbegeleiding. Dit betekent dat verbetering van de inbedding tot een verbetering op dit punt kan leiden.

De participaties vanaf september 2007 met de doorontwikkelde digitale versie zijn verwerkt in een overzicht van de pilots met de FPW: zie deliverable 2.3.4. Hierin worden ook enkele good practices kort aangestipt. Tot slot zijn in deze deliverable de adviezen voor de definitieve versie van de FPW opgenomen. Hiermee is fase 5 afgerond.

Fase 6: 1 september – 15 december 2007

Planning: Implementatieplan FCW-hbo

Deze fase is afgerond als er een plan ligt om de FPW en de FPW-resultaten in te bedden in de studieloopbaanbegeleiding gericht op kansrijk studeren in de P-fase van het hbo.

Realisatie fase 6

Deze fase is met één maand verlengd door de latere start met de digitale pilots. Om de FPW in te bedden in de studieloopbaanbegeleiding gericht op het kansrijk studeren in de P-fase van het hbo is een begeleidingsmodel in acht fasen ontwikkeld: zie deliverable 2.3.5. Dit model is uitgewerkt in diverse ondersteunende documenten. een flyer over de FPW, een informatiebrochure, een instructie voor de FPW-beheerder van de opleiding en voor studenten, een handleiding voor studieloopbaanbegeleiders en een werkschrift voor studenten, waarin oefenmaterialen worden aangereikt. Deze documenten zijn opgenomen als deliverable 2.3.6 t/m 2.3.11. Zodra de Pulse-materialen de pilotfase voorbij zijn, zal hiernaar worden verwezen. Ter illustratie van de inbedding is een good practice opgenomen bij deliverable 2.3.12. Hiermee is fase 6 afgerond.

Fase 7: 1 september – 15 december 2007

Planning: Eindrapportage

Deze fase is afgerond als de realisatie van de doelen, producten en resultaten van dit werkpakket zijn beschreven.

Realisatie fase 7

Ook deze fase is met één maand verlengd. De realisatie van de doelen, producten en resultaten van dit werkpakket is beschreven in deze eindrapportage incl. de bijbehorende deliverables. De verantwoording van de FPW is beschreven in deliverable 2.3.13. Dit document bevat de productspecificatie met daarbij de verantwoording van de Fontys Propedeuse Wijzer: wat zijn doel, functies, inhoud, resultaten en (randvoorwaarden bij) de toepassing en wat zijn de onderzoeksresultaten. Het sluit af met een blik op de toekomst. Met deze verslagen is deze fase afgerond.

Fase 8: 15 november – 15 december 2007

Planning: Afsluiting

Deze fase is afgerond als de drie FCW-varianten zijn opgenomen in de KaDo-Kit en in een eindconferentie zijn gepresenteerd

Realisatie fase 8

Op 4 december jl. heeft de slotconferentie van het project Kansrijk Doorstromen plaatsgevonden. Op deze conferentie zijn de drie varianten gepresenteerd. De url van deze variant is www.fontys.nl/fpw. De KaDo-Kit zelf wordt toegelicht in deelproject 1.

Afronding werkpakket 2.4 FCW-MBO

Doelen

Planning

- a. Het verbeteren van de bestaande mbo-versie van de FCW met kennis en inzicht uit de andere deelprojecten, 'Pulse' en 'Loopbaan Kompas'
- b. Het digitaal upgraden van de bestaande mbo-versie van de FCW i.s.m. vertegenwoordigers ROC's
- c. Het uitvoeren en evalueren van pilots met het geüpgrade instrument inclusief het inbedden ervan binnen studieloopbaanbegeleiding
Hierdoor wordt het huidige instrument verder verfijnd, waar nodig bijgesteld en ingebed in het fasemodel van doorlopende studieloopbaanbegeleiding
- d. De implementatie van de resultaten
Hierdoor worden de resultaten op de betrokken instellingen integraal onderdeel van het traject van studieloopbaanbegeleiding gericht op kansrijk studeren in de P-fase van het hbo.

Realisatie

De meeste doelen zijn gerealiseerd. Een deel van doelstelling a. wordt in 2008 gerealiseerd, zodra wij kennis hebben van de evaluaties van Pulse (deelproject 3) en van de resultaten uit deelproject 4, HU-Loopbaan Kompas. De verantwoording van het Lectoraat 'Lesgeven in de multiculturele school' mbt

taalcompetenties en het taalgebruik in de FCW en de implementatiedraaiboeken komen na medio december 2007 beschikbaar. Ook de verbinding met de moodle-omgeving van Pulse (deelproject 3) wordt in 2008 gerealiseerd. De materialen zoals het FCW-preassessment en de FCW-taaltaken zijn reeds ontwikkeld en in de moodle-omgeving geplaatst. Vanuit de FCW wordt hiermee geëxperimenteerd, als de evaluaties van de Pulse-materialen bekend zijn en als de digitale verbindingen met de FCW zijn gerealiseerd. We buigen ons nog over de plaats: in de FCW zelf of in het werkboek. De realisatie van de overige producten en resultaten staat hieronder beschreven.

Producten/resultaten per fase: planning & realisatie

Fase 1: 15 november 2006 – 1 februari 2007

Planning: Verslag van de kennisdeling tussen participanten

Deze fase is afgerond als de samenwerkende partijen (Fontys/FAC, Fontys/FLOT en HU) beschikken over een werkplan om de gestelde doelen te realiseren.

Realisatie: Deze fase is in het 1^e kwartaal 2007 afgerond: zie rapportage MidTerm Review.

Fase 2: 1 februari – 1 april 2007

Planning: Plan van eisen upgradering FCW-mbo

Deze fase is afgerond als een verbeterplan tot stand is gekomen met vertegenwoordigers van ROC's om de huidige versie verder te verfijnen en als de geüpgrade (pen-en-papier)versie van de FCW-mbo kan worden ingevuld door deelnemers niveau 4 in het voorlaatste jaar van hun mbo-opleiding.

Realisatie: Deze fase is half april afgerond: zie rapportage MidTerm Review.

Fase 3: 1 maart – 1 juni 2007

Planning: Digitale mbo-versie van de FCW

Deze fase is afgerond als er een productspecificatie ligt voor de digitalisering van de geüpgrade FCW mbo-versie. Belangrijk onderdeel van deze fase is de formulering in termen van programmeerbaarheid en digitale verwerking van FCW-resultaten.

Realisatie fase 3: 1^e t/m 3^e kwartaal 2007

Deze fase is eind september afgerond: zie rapportage Tussentijdse Review.

Fase 4: 1 april – 1 oktober 2007

Planning: Verslag van de afname van pilots met de geüpgrade FCW-mbo

Deze fase is afgerond als er een verslag ligt over de bevindingen van de geüpgrade versie met adviezen voor de definitieve versie van de FCW-mbo.

Realisatie fase 4: 2^e en 3^e kwartaal 2007

De pen-en-papierversie (pp-versie) van de geüpgrade MBO-versie van de FCW is in mei-juni 2007 uitgetest. Het verslag over de bevindingen van de pp-pilots met de geüpgrade versie met adviezen voor de definitieve versie van de FCW-mbo is opgenomen als deliverable 2.4.1.

De wijzigingen die in de definitieve digitale versie van de FCW-mbo zijn aangebracht, zijn tot stand gekomen op grond van de ervaringen met de pp-analyses, het werken met de feedbackteksten, de opmerkingen van de deelnemers op de evaluatieformulieren en de door hen gearceerde teksten in de FCW-boekjes: zie deliverable 2.4.2. Ook de bevindingen van het onderzoek naar de bruikbaarheid zijn erin meegenomen.

Aan de pp-pilots hebben 47 mbo-studenten van drie verschillende sectoren / vier opleidingen deelgenomen: sector Economie / opleiding Economie & Administratie, sector Welzijn / opleiding Sociale studies en opleiding onderwijsassistent, en sector Zorg / opleiding Verpleegkunde. De deelnemers zijn via vragenlijsten met een vierpuntsschaal bevraagd op de bruikbaarheid van de FCW (waardering / beleving / impact) als instrument voor zelfassessment ten behoeve van de eigen sturing van de persoonlijke competentieontwikkeling. De mbo-studenten van de vier verschillende sectoren/opleidingen scoorden gemiddeld 2,8 (SD=0,51) op bruikbaarheid. Hieruit kan worden geconcludeerd dat mbo-studenten de FCW als een bruikbaar zelfassessment-instrument ervaren voor het kansrijk doorstromen naar het hbo. Op de ervaringen met zelfsturing scoorden de mbo-studenten hoog, namelijk gemiddeld 3,56 bij een maximale score van 4,00. Dit houdt in dat de studenten ook tevreden zijn over de FCW, wanneer het de ervaring van de zelfsturing in de persoonlijke competentieontwikkeling betreft. Op grond van deze bevindingen is

geadviseerd de geüpgrade FCW voor het MBO niet te veranderen, hoogstens nog eens goed te kijken naar de indicator activeren (activerende functie van de FCW). Ook is geadviseerd bij een volgende afnameronde de sector Zorg nader te onderzoeken, omdat deze sector op meerdere onderdelen significant lager scoort dan de andere drie sectoren. Deze fase is in september afgerond: zie rapportage Tussentijdse Review.

Fase 5: 1 mei – 1 november 2007

Planning: Strategie inbedding FCW-mbo in studieloopbaanbegeleiding

Deze fase is afgerond als er een strategie ligt om de FCW-resultaten in te bedden in doorlopende studieloopbaanbegeleiding gericht op kansrijk studeren in de P-fase van het hbo.

Realisatie fase 5: 2^e en 3^e kwartaal 2007

Om de FCW in te bedden in doorlopende studieloopbaanbegeleiding gericht op het kansrijk studeren in de P-fase van het hbo is een begeleidingsmodel in negen fasen ontwikkeld: zie deliverable 2.4.3. Dit model is uitgewerkt in diverse ondersteunende documenten: een flyer over de FCW voor het MBO, een informatiebrochure, een instructie voor de FCW-beheerder van de opleiding en voor de deelnemers. Deze zijn opgenomen als deliverable 2.4.4 t/m 2.4.7. Tevens is een scholingstraject voor studiebegeleiders ontwikkeld: zie deliverable 2.4.8. Tijdens deze scholingsbijeenkomsten worden een handleiding voor mentoren en oefenmaterialen aangereikt in de vorm van een FCW-werkboek: zie deliverable 2.4.9 en 2.4.10. Zodra de Pulse-materialen de pilotfase voorbij zijn, zal hiernaar worden verwezen. Ter illustratie van de inbedding is een good practice opgenomen bij deliverable 2.4.11.

Fase 6: 1 juli – 1 september 2007

Planning: Evaluatierapport pilots

Deze fase is afgerond als er een evaluatierapport ligt over de bevindingen van de geüpgrade versie incl. de resultaten van de effectmetingen met adviezen voor de definitieve versie van de FCW-mbo.

Realisatie fase 6

De bevindingen van de pilotronde met de papieren versie van mei-juni 2007 zijn verwerkt in een evaluatieverslag: zie deliverable 2.4.1. Het onderzoek naar de bruikbaarheid van de FCW voor het MBO en daarmee naar het effect op korte termijn is in oktober voltooid. De uitkomsten van de evaluaties en de onderzoeksresultaten zijn in oktober gepresenteerd: zie deliverable 2.4.12. Het volledige onderzoek is opgenomen als deliverable 2.3.2 bij werkpakket 2.3. De bevindingen van dit onderzoek zijn opgenomen bij fase 4.

Momenteel (medio december 2007) hebben meer dan 350 deelnemers zich aangemeld bij de hernieuwde FCW voor het MBO; 49 van hen hebben het digitale evaluatieformulier ingevuld. In deliverable 2.4.13 zijn de resultaten van deze evaluaties verwerkt. De deelnemers zijn over het algemeen positief over het beeld dat ze krijgen van zichzelf ten opzichte van wat er gevraagd wordt op het hbo. Ze zijn ook positief over de onderdelen van FCW en de bruikbaarheid van de FCW-resultaten, zoals ook bleek uit het onderzoek beschreven bij fase 4. Het is van belang om de verwachtingen van deelnemers bij te stellen m.b.t. het verkrijgen van een beter opleidings- of beroepsbeeld door de FCW. De FCW is hierin ondersteunend en geeft een beeld van de inspanningen die zijn verricht om een goed studie- of beroepsbeeld te verwerven. Wanneer er niet voldoende inspanningen zijn verricht, worden er suggesties gedaan om de opleidings- en beroepsbeelden te verstevigen, zodat er een beter gefundeerde studiekeuze gemaakt kan worden. Dit is van groot belang voor de kans van slagen in het hbo. Deze uitkomsten vormen geen aanleiding tot bijstelling van de hernieuwde FCW voor het MBO.

Wat erg positief is aan de uitkomst van dit evaluatieformulier is dat de deelnemers meer dan in voorgaande jaren aangeven aan van plan te zijn een gesprek aan te gaan met hun studieloopbaanbegeleider en om te gaan werken aan ontwikkelpunten. Ze geven aan dat ze dat het liefst doen met ondersteuning van de leergroep en in lessen rond het thema loopbaanontwikkeling. Dit laatste ondersteunt onze visie dat de FCW-resultaten ingebed dienen te worden in een toekomstgericht programma, waarin de deelnemers nadenken over hun toekomstige studie of beroep.

Op dit moment wordt in samenwerking met deelproject 1 onderzocht op welke wijze het afstudeeronderzoek naar de bruikbaarheid van de FCW voor het MBO dat in mei 2007 is begonnen en aanvullende bevindingen, kunnen worden voortgezet en gecombineerd met onderzoek naar effecten en effectmetingen op de langere termijn. Verder informatie hierover

is te vinden bij de paragraaf iets verderop in dit verslag over *Disseminatie, kennisdeling & kennisontwikkeling*. Op de eerste resultaten van dit vervolgonderzoek zal op zijn vroegst eind 2008 enig zicht zijn.

Fase 7: 1 september – 15 december 2007

Planning: Eindrapportage

Deze fase is afgerond als de realisatie van de doelen, producten en resultaten van dit werkpakket zijn beschreven

Realisatie fase 7

Deze fase is met één maand verlengd. De realisatie van de doelen, producten en resultaten van dit werkpakket is beschreven in deze eindrapportage incl. de bijbehorende deliverables. De verantwoording van de FCW voor het MBO is beschreven in deliverable 2.4.14. In dit document wordt beschreven op welke wijze de FCW voor het MBO tot stand is gekomen, wat de doelstellingen zijn, op welke wijze de FCW kan worden ingezet, hoe de kwaliteit wordt geborgd, welke ervaringen zijn opgedaan met de FCW en hoe de FCW wordt benut bij de verdere verbetering van de doorstroom en aansluiting tussen mbo en hbo. Het FCW-instrumentarium wordt als compleet, inzetbaar en functioneel instrument beschreven. Met deze verslagen is deze fase afgerond.

Fase 8: 15 november – 15 december 2007

Planning: Afsluiting

Deze fase is afgerond als de drie FCW-varianten zijn opgenomen in de KaDo-Kit en in een eindconferentie zijn gepresenteerd

Realisatie fase 8

Op 4 december jl. heeft de slotconferentie van het project Kansrijk Doorstromen plaatsgevonden. Op deze conferentie zijn de drie varianten gepresenteerd. De url van deze variant is www.fontys.nl/fcwmbbo. De KaDo-Kit zelf wordt toegelicht in deelproject 1.

Projectstructuur en bemensing

Het projectteam en de bemensing van de werkpakketten is nauwelijks aan verandering onderhevig geweest. Tijdelijke uitval (ziekteverlof, bevallingsverlof) is goed opgevangen. De samenwerking binnen de teams en met de andere Fontysafdelingen en onderwijsinstellingen is prettig verlopen. Het KaDo-team is gedurende enkele maanden versterkt met een stagiair(e) van de Universiteit van Utrecht. Dank zij deze versterking werd onderzoek mogelijk gemaakt.

Externe samenwerkingspartners / onderwijsinstellingen

De meeste externe en interne onderwijsinstellingen hebben ook daadwerkelijk geparticipeerd in het KaDo-project (zie figuur 3). Sommige vertegenwoordigers zijn vervangen door collega's. Oorzaken: te drukke agenda en ziekteverlof.

<i>Coalitiepartner 1</i>	
Naam:	dhr. Arno Saasen (vervanger)
Mbo-instelling:	ROC Eindhoven, Eindhoven
<i>Coalitiepartner 2</i>	
Naam:	mw. Ellie Coumans
Mbo-instelling:	ROC Midden-Brabant, Tilburg
<i>Coalitiepartner 3</i>	
Naam:	mw. Petra Pashouwers (vervanger)
Mbo-instelling:	ROC de Leijgraaf, Veghel
<i>Coalitiepartner 4</i>	
Naam:	mw. Grace Makatini
Mbo-instelling:	ROC Ter AA, Helmond → vervangen door ROC Midden-Brabant, Tilburg
<i>Coalitiepartner 5</i>	
Naam:	mw. Janet Borggreve

VO-instelling:	Sondervick College, Veldhoven
<i>Coalitiepartner 6</i>	
Naam:	dhr. Fons Heuvelmans
VO-instelling:	Philips van Horne Scholengemeenschap, Weert
<i>Coalitiepartner 7</i>	
Naam:	dhr. Jan Ploegmakers
VO-instelling:	Strabrecht College, Geldrop
<i>Coalitiepartner 8</i>	
Naam:	dhr. Thei Kockelkoren
VO-instelling:	College Den Hulster, Venlo
<i>Coalitiepartner 9</i>	
Naam:	dhr. Paul Wouters / Mw. Trix Verhagen
VO-instelling:	SG Augustinianum, Eindhoven
<i>Coalitiepartner 10</i>	
Naam:	dhr. Jack Heesterbeek
Mbo-instelling:	Afdeling VAVO, ROC Eindhoven, Eindhoven
<i>Coalitiepartner 11</i>	
Naam:	mw. Ankie Hendriks (Fontys AansluitingsCentrum)
Hbo-instelling:	Fontys Hogescholen
<i>Coalitiepartner 12 e.v.</i>	
Naam:	Twaalf Fontysinstituten (zie deliverable 2.3.3, wp. 2.3)
Hbo-instelling:	Fontys Hogescholen

Figuur 3. Overzicht participerende onderwijsinstellingen VO, mbo en hbo.

Bijdrage aan het centrale project DP-1

Consortium Competentie Wijzer en de hernieuwde FCW voor het MBO

Fontys heeft eind 2006 het initiatief genomen een consortium rondom de Fontys Competentie Wijzer op te richten. Inmiddels hebben vier hogescholen door een licentieovereenkomst gebruiksrecht hebben gekregen voor de mbo-versie van de Fontys Competentie Wijzer. Een van de vier hogescholen, de HAN, heeft via de aan haar gelieerde ROC's enige ervaring opgedaan met de vorige versie van de FCW mbo-versie (zie werkpakket 1.3, deliverable c, blz. 17) Drie van de vier hogescholen gaan met de geüpgrade versie van de FCW voor het MBO aan de slag. Ervaringen zijn er nog niet. De HU heeft inmiddels haar eigen Loopbaan Kompas ontwikkeld. Voor alle vier de hogescholen van het CCW is in oktober en november 2007 een informatiebijeenkomst georganiseerd over de hernieuwde mbo-versie. De nieuwe url en de toegangscodes zijn verstrekt evenals een geüpdate versie van de cd-rom met alle materialen die horen bij de hernieuwde FCW voor het MBO.

afbeelding 2. de digitale FCW MBO in gebruik

Afstemming tussen de deelprojecten

De HU heeft de afgelopen maanden de FCW bewerkt in overleg met het HU-lectoraat 'Lesgeven in de multiculturele school'. Op 17 oktober jl. heeft het Fontysteam van DP 2 met de deelprojectleider en de ICT-adviseur van de HU ervaringen uitgewisseld over de aanpassingen die de HU in het instrumentarium heeft aangebracht en de relatie met de FCW: zie deliverable 2.4.15. Deels waren die ervaringen al eerder beschikbaar via de KaDo workspace. De HU heeft ons op 20 december 2007 de rapportage van het lectoraat separaat toegestuurd met adviezen om de taligheid van de FCW bij te stellen. Zodra wij deze adviezen hebben bestudeerd, kunnen wij bepalen in hoeverre we de FCW-teksten verder kunnen optimaliseren.

In de opzet van de FCW is rekening gehouden met het aanbrengen van verbindingen tussen de selfassessmentonderdelen en performance-assessments voor potentiële doorstromers uit het vo en mbo en eerstejaarsstudenten hbo, het terrein waarop Pulse actief is. Zodra de Pulse-materialen de pilotfase voorbij zijn, zal hiernaar worden verwezen. Inmiddels zijn de volgende FCW-materialen ontwikkeld en in de Pulseomgeving geplaatst: het FCW-preassessment en twee FCW-taaltaken (zie deliverable 2.4.16 t/m 2.4.18. De url van Pulse is www.school-ict.nl/moodle.

Disseminatie, kennisdeling & kennisontwikkeling

Op het terrein van disseminatie en kennisdeling zijn de volgende activiteiten verricht:

- Op de website van het Fontys AansluitingsCentrum wordt het FCW-project uitvoerig toegelicht: www.fontys.nl/aansluitingscentrum. Er is een link aangebracht tussen deze site en die van Kansrijk Doorstromen en Toenemende participatie, de site die is ingericht voor de slotconferentie.
- Vele ondersteunende FCW-documenten zijn via de FAC-website te downloaden.
- Op diverse bijeenkomsten is het FCW-project gepresenteerd. Enkele voorbeelden: 3Luikdag van Fontys Hogescholen, Decanendag regio Limburg, Havo/Vwo-congres Amsterdam, Doorstroomdag PABO Tilburg, Surfonderwijsdagen op 13 en 14 november 2007, Slotconferentie KaDo-project.

Op het terrein van de kennisontwikkeling hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan. Fontys Hogeschool Pedagogiek is als onderdeel van haar masteropleiding bezig met een onderzoek naar de FPW gericht op studieloopbaanbegeleiding en zelfsturing/vraagsturing. Het onderzoek richt zich op de toepassing en de inbedding van de FPW-resultaten in studieloopbaanbegeleiding. De bevindingen van dit onderzoek zullen pas na afloop van het KaDo-project bekend zijn.

Een tweede onderzoek met de FPW vindt plaats vanuit het lectoraat 'Nieuwe leren en nieuwe leerarrangementen' i.s.m. Fontys PABO Eindhoven, FH Sociale Studies en FH Verpleegkunde. De FPW wordt afgenomen als nulmeting bij ongeveer 120 studenten van drie experimenteerscholen uit BOF-trajecten (Beter Onderwijs Fontys). De FPW wordt ook voorgelegd aan reguliere studenten. In de kenniskring van dit lectoraat zit een medewerker van het Fontys AansluitingsCentrum. Bij dit onderzoek, dat in het voorjaar van 2008 start, gaat het niet om onderzoek naar de FPW, maar zijn de FPW-resultaten input voor onderzoek naar innovatief onderwijs. Het gaat onder meer om meer inzicht in de aard van een krachtige leeromgeving en de sturing vanuit het docententeam.

Het KaDo-team heeft een begin gemaakt met een onderzoeksopzet naar effecten van de FCW op studenten en onderwijsinstellingen. Hierbij zal zowel gekeken worden naar mbo-opleidingen als hbo-opleidingen. Voor betreffend onderzoek is het voorstel om aan de hand van de volgende hoofdvraag het onderzoek vorm te geven: *'Wat is het effect van het gebruik van de FCW/FPW op het gedrag van studenten en onderwijsinstellingen ten einde de kansrijke doorstroom in/naar het hbo te bevorderen?'* Deze eerste onderzoeksopzet zal in 2008 verder worden uitgewerkt.

Naast genoemde onderzoeken is er vanuit twee projecten een relatie gelegd met de FCW / FPW:

- het project Bevorderen Studiesucces & Terugdringen Uitval
Vier Fontysinstellingen – Academie voor Beeldende Vorming, Fontys PABO Tilburg, Fontys Hogeschool Toegepaste Natuurwetenschappen en Fontys hogeschool Pedagogiek – koppelen de FPW aan de Vragenlijst Terugdringen Uitval. De eerste bevindingen worden in de loop van 2008 zichtbaar,
- het project Doorstroomportfolio

In dit project participeren Pabo Eindhoven/Veghel met ROC Eindhoven en ROC de Leijgraaf; PABO Den Bosch met ROC Koning Willem I College (KW1C); en Pabo Tilburg met ROC Midden-Brabant. Deze onderwijsinstellingen zetten de FCW in als nulmeting. Op basis van de FCW-resultaten bepalen studenten aan welke competenties en aan welke onderdelen van hun leergedrag en studiemotivatie zij nog moeten werken (POP) en hoe zij dat willen doen (PAP) om een vervolgstudie in het hbo tot een succes te maken.

Het leerproces en de resultaten hiervan worden als bewijsmateriaal toegevoegd aan een doorstroomportfolio. Ook de sector Economie (ROC Eindhoven i.s.m. Fontys) en de Fontys PABO Limburg samen met Hogeschool Zuyd en de drie Limburgse ROC's overwogen om een dpf-project te starten met de FCW als basis.

Uit een kleinschalig onderzoek onder onderwijsassistenten van het KW1C die doorgestroomd zijn naar Pabo Den Bosch blijkt dat studenten die hebben deelgenomen aan een 'Miniproef' vinden dat zij beter voorbereid aan de hbo-studie zijn begonnen en minder studieproblemen ervaren bij de start van de studie dan studenten die niet aan de 'Miniproef' hebben deelgenomen. Onderdeel van de miniproef was het invullen van de FCW en op basis daarvan aan de slag gaan met een doorstroomportfolio. De opleidingen onderwijsassistenten van ROC de Leijgraaf, KW1C en ROC Midden-Brabant starten in het 2^e semester van studiejaar 2007-2008 met op doorstroom gerichte hbo-leeractiviteiten op basis van de FCW-resultaten en het opslaan van de producten hiervan in een doorstroomportfolio.

Terugblik en lessons learned

Als een van de risicofactoren is het krappe tijdspad van dit project genoemd. Inderdaad was de beschikbare tijd krap bemeaten, maar juist daardoor vormde dit voor ons een uitdaging deze tijd optimaal te benutten. Terugkijkend op het verloop van dit deelproject vinden we dat we hierin zijn geslaagd. In een goed jaar tijd is het ons gelukt drie goed functionerende FCW-varianten te ontwikkelen, op te schalen, te implementeren en een begin te maken met ze in te bedden in een krachtige leeromgeving. Dit heeft niet alleen een strakke planning gevraagd maar ook de kunst van de projectmedewerkers om goed werk te leveren binnen de dynamiek van het participerende onderwijsveld. We hebben ervan geleerd om zo effectief en efficiënt mogelijk met onze tijd om te gaan. Als we meer tijd hadden gehad, hadden we wellicht verder kunnen komen met de inbedding. Nu ligt er nog een mooie taak voor ons weggelegd voor 2008.

Een tweede risicofactor voor het project was het in korte tijd vrijmaken van veel kwalitatief goede projectmedewerkers. Dank zij de steun van de afdeling zijn deze mensen voor deelproject 2 vrijgemaakt. Aan ons de taak ook nog direct optimaal met elkaar constructief samen te werken binnen en buiten het deelproject. Dit vraagt om een sterke communicatie over het belang van het project met de betrokken instellingen en veel aandacht vanaf de kick off voor teambuilding binnen en buiten het deelproject. Binnen het deelproject is de samenwerking goed verlopen. Het contact buiten het deelproject, tussen de drie deelprojecten, verliep niet altijd optimaal, deels omdat we nieuw waren voor elkaar, deels omdat eenieder het druk had met zijn eigen deelproject, deels omdat werkzaamheden tussen de deelprojecten niet synchroon verliepen en deels omdat de planning van bijv. deelproject 3 en 4 werd aangepast aan de gewijzigde omstandigheden. Hiervan hebben we geleerd om flexibel om te gaan met de deliverables van de andere deelprojecten en ons te realiseren dat wat nu niet lukt, gaat lukken in 2008. Geduld is in dit geval een schone zaak.

Vooruitblik 2008

Als vervolg op het project Kansrijk Doorstromen en de ontwikkelingen bij Fontys, zoals neergelegd in de interne notitie 'Participatie en Rendement', zijn de volgende ontwikkellijnen voor 2008 uitgezet ten behoeve van de toekomst van de FCW-producten:

1. Het voortzetten van de FCW-pilots in het vo ten einde de definitieve digitale versie van de FCW voor het VO te kunnen presenteren in studiejaar 2008/2009.
2. Het monitoren van de FPW- en FCW-participaties in het mbo en hbo ten einde de kwaliteit van de huidige versies te borgen en indien gewenst de sector-/opleidings specifieke stappen verder te vergroten. Momenteel beschikt de mbo-versie over dertien sectorspecifieke stappen. De hbo-versie beschikt over veertien opleidings specifieke stappen.
3. In aansluiting op de Pulseproducten het toepassen van koppelingen/relaties tussen de FCW en de Pulsematerialen.
4. In aansluiting op het HU Loopbaan Kompas verwerken van de advisering inzake de bijstelling van de culturele/talige aspecten in verband met gebruik door allochtone (aankomende) studenten.
5. In aansluiting op het businessmodel en de inrichting van het consortium de uitrol van de KaDo-Kit mede realiseren. (zie verder DP-1)
6. Het verder inrichten en uitvoering geven aan het onderzoek naar de effecten van de FCW.

Overzicht van deliverables bij DP 2

Deliverables die voorzien zijn van een * worden opgenomen in de KaDo-Kit.

Deliverables werkpakket 2.2

- 2.2.1a Planning pilotafname papieren versie FCW-VO
- 2.2.1b1 Evaluatievragen pilotafname papieren versie FCW-VO
- 2.2.1b2 Evaluatievragen leerling nav gesprek pilotafname papieren versie FCW-VO
- 2.2.1b3 Evaluatievragen mentor nav gesprek pilotafname papieren versie FCW VO
- 2.2.1c Verbeterovertellen nav pilotafname papieren versie FCW VO
- 2.2.2a Planning afname-gesprekken-evaluatie pilotafname digitale versie FCW-VO
- 2.2.2b1 Evaluatieformulier leerling pilotafname digitale versie FCW-VO
- 2.2.2b2 Evaluatieformulier mentor pilotafname digitale versie FCW-VO
- 2.2.3 Begeleidingsmodel in zes fasen*
- 2.2.4 Factsheet FCW voor het VO
- 2.2.5 Informatiebrochure FCW voor het VO*
- 2.2.6 Instructie voor de FCW-beheerder*
- 2.2.7 Instructie voor de leerling*
- 2.2.8 Instructie voor de mentor / decaan*
- 2.2.9 Handleiding FCW voor het VO voor mentoren en decanen*
- 2.2.10 Good practice
- 2.2.11 Verantwoording van de FCW voor het VO

Deliverables werkpakket 2.3

- 2.3.1 Verslag pp-pilots incl. samenvatting onderzoek naar de beleving/waardering/impact
- 2.3.2 Onderzoeksverslag naar bruikbaarheid en beleving/waardering/impact
- 2.3.3 Kwantitatief vervolgonderzoek studentevaluaties digitale pilots FPW
- 2.3.4 Evaluatierapportage van de digitale pilots met de FPW
- 2.3.5 Begeleidingsmodel in acht fasen*
- 2.3.6 Factsheet FPW
- 2.3.7 Informatiebrochure FPW*
- 2.3.8 Instructie voor de FPW-beheerder*
- 2.3.9 Instructie voor de student*
- 2.3.10 Handleiding FPW voor slb'ers
- 2.3.11 FPW-werkschrift voor studenten
- 2.3.12 Good practice
- 2.3.13 Verantwoording van de FPW

Deliverables werkpakket 2.4

- 2.4.1 Evaluatieverslag van de pp-pilots
- 2.4.2 Toelichting wijzigingen hernieuwde FCW voor het MBO
- 2.4.3 Begeleidingsmodel in negen fasen*
- 2.4.4 Factsheet FCW voor het MBO
- 2.4.5 Informatiebrochure FCW voor het MBO*
- 2.4.6 Instructie voor de FCW-beheerder*
- 2.4.7 Instructie voor de deelnemer*
- 2.4.8 Scholingsopzet voor professionalisering
- 2.4.9 Handleiding FCW voor het MBO voor mentoren / studiebegeleiders
- 2.4.10 FCW-werkboek voor deelnemers
- 2.4.11 Good practices
- 2.4.11a Bijlage 1: Doorstroomdag Pabo Tilburg
- 2.4.11b Bijlage 2: Programma informatiedag Pabo Tilburg
- 2.4.12 Samenvatting van de onderzoeksresultaten naar de beleving/waardering/impact
- 2.4.13 Evaluatieverslag van de participaties met de hernieuwde FCW voor het MBO
- 2.4.14 Verantwoording van de FCW voor het MBO

Deliverables DP2 aan centraal deelproject 1

- Vergelijking FCW MBO en HU Loopbaankompas (zie 1.2.02)
- Pre-assessment FCW (zie 1.2.03)
- Taaltaak 1 FCW voor Pulse (zie 1.2.04)
- Taaltaak 2 FCW voor Pulse (zie 1.2.05)

Alle deliverables zijn toegankelijk via de KaDo portal www.kansrijkdorstromen.nl (zie ook bijlage 1)

SURF NAP project

Kansrijk Doorstromen

deelproject 3

PULSE

WP 3.1 t/m 3.3

Eindrapportage december 2007 / januari 2008

Eindrapportage KaDO, deelproject Pulse

Periode: Januari-December 2007

Ontwikkelingen/activiteiten/eindresultaat (WP 3.1)

Terugblik

januari-december 2007

De leiders van het deelproject (F. Schulte-deelprojectleider, A. Kerkhoff-werkpakketleider Nederlands 3.3 en R. Collins-werkpakketleider Engels 3.2) hebben zich, gegeven het moeizame verloop van het reviewproces, in de eerste helft van de projectperiode geconcentreerd op de problematiek van het integreren van deelproject 3 in het gehele KaDo project, met name in het verstevigen van het verband tussen deelproject 3 en deelproject 1. Daarnaast was het projectteam van mening dat deze integratie niet ten koste moest gaan van een van de andere uitgangspunten van deelproject 3, nl. het hanteren van een (digitale) didactiek die aansluit bij benaderingen van het talenonderwijs in de potentiëel afnemende instellingen, zoals koppeling met het Europees Referentiekader, het hanteren van een Europees Taalportfolio en/of een Europees Talenpaspoort.

Het bij elkaar brengen en harmoniseren van de KaDo instrumenten en overige benaderingen heeft veel overleg gekost zowel intern (projectleiding, deelprojectleiding, leden van de twee werkpakketten) als extern (overleg met vertegenwoordigers van ROCs, Open Universiteit, Universiteit van Tilburg). Dit overleg heeft voornamelijk plaats gevonden in de periode april/mei en heeft geresulteerd in een herziening van de Pulse aanpak, neergelegd in het document Pulseflowjuni.doc. Met deze herziening kwam kwam deelproject 3, naar het inzicht van de deelprojectleiding, tegemoet aan de wensen en opmerkingen van de Reviewcommissie, iets dat in de tussentijdse review (september 2007) bevestigd werd. Kort samengevat: de Pulse materialen zijn multi-benaderbaar (vanuit de Competentiewijzers, vanuit Taalportfolio en Talenpaspoort) en multi-inzetbaar: zij kunnen dienen ter ondersteuning, verduidelijking en onderbouwing van de Competentiewijzers, in zowel de Fontys als de HU variant; zij kunnen ook gebruikt worden om self-assessments in het Taalportfolio/Paspoort met resultaten en bewijsmaterialen te onderbouwen en ze kunnen tenslotte gebruikt worden ter remediëring van geconstateerde (of vermoede) deficiënties.

Bovenstaande is als volgt verwoord in de aanvullende informatie voor docenten en studieloopbaanbegeleiders in de Pulse omgeving Nederlands (dezelfde tekst met minieme wijzingen geldt ook voor de Pulse omgeving Engels):

Informatie voor docenten en studieloopbaanbegeleiders

De Pulse materialen bestaan uit:

- **Assessments:** dit zijn diagnostische assessments waarmee vastgesteld kan worden of een student/leerling voldoet aan het B2 niveau voor leesvaardigheid Nederlands en aan het hbo-beginniveau Nederlands (B2+). Met behulp van de (deel) assessments kan ook worden vastgesteld welke deelvaardigheden nog onvoldoende beheerst worden. Voor sommige assessments is slechts één poging toegestaan, voor andere zijn meerdere pogingen toegestaan, met name de assessments voor de deelvaardigheden (zie verder het 'Overzicht Assessments' in de Pulse module).

- **Oefenmodules:** de oefenmodules stellen de student/leerling in staat om gericht te werken aan verbetering van de deelvaardigheden waarbij, met behulp van de assessments, deficiënties zijn vastgesteld. In de oefenmodules krijgt de student/leerling informatie over de deelvaardigheden en oefeningen die gebaseerd zijn op die informatie. De oefeningen zijn gemaakt in Hot Potatoes. Bij elke vraag moet een student/leerling uiteindelijk het goede antwoord kiezen. Bij het kiezen van een foutief antwoord krijgt de student/leerling feedback die uitlegt wat er fout was aan de keuze. De score voor een oefening wordt berekend op basis van het aantal pogingen dat gebruikt is om alle vragen goed te beantwoorden.
- **Taaltaken:** De Pulse module bevat tevens een 50-tal taaltaken die de student/leerling voorbereiden op het afhandelen van allerlei 'talige' opdrachten waarmee studenten aan een hbo-(vervolg)opleiding te maken kunnen krijgen. De producten die de taaltaken opleveren kan een student/leerling opnemen in een (digitaal) portfolio zoals het Europees Taalportfolio (zie hieronder).

De Pulse materialen kunnen gebruikt worden in samenhang met of ter versterking van de andere instrumenten in de [KaDo-'toolkit'](#) (bijvoorbeeld de Competentiewijzer of het Loopbaan Kompas), maar ze kunnen ook zelfstandig gebruikt worden als online, zelfstudie materialen voor oefening en verbetering van de lees- en kijk/luistervaardigheid Nederlands op hbo-beginniveau, al of niet in combinatie met een (digitaal) Europees Taalportfolio. Hieronder gaan we kort in op beide mogelijkheden.

A: Gebruik Pulse materialen in samenhang met overige instrumenten in de KaDo 'toolkit'

- **Als 'opstap'**
Het Pulse pre-assessment Competentiewijzer/Loopbaan Kompas kan voorafgaand aan het invullen van de Competentiewijzer of het Loopbaan Kompas gebruikt worden om vast te stellen of een doorstromer over voldoende leesvaardigheid Nederlands beschikt om dat te kunnen doen op een voor de doorstromer (en zijn begeleider) zinvolle manier.
- **Verhelderend**
Bij de communicatieve en talige stellingen in de Competentiewijzer of het Loopbaan Kompas kan een doorstromer een of meerdere met die stellingen corresponderende assessments (Nederlands/Engels) afleggen. Op die manier kan de doorstromer de inschatting van zijn talige of communicatieve competenties aan de praktijk toetsen en zijn oordeel naar boven of naar beneden bijstellen.
- **Validerend**
Een studiebegeleider die de doorstromer begeleidt bij het invullen van de Competentiewijzer of het Loopbaan Kompas kan de doorstromer verzoeken om bepaalde assessments (Nederlands/Engels) af te leggen ter validering van de (zelf-)beoordeling bij de stellingen over de talige/communicatieve competenties. De scores voor die assessments kunnen dan betrokken worden bij de vaststelling van het advies aan de doorstromer en bij de bespreking van dat advies.
- **Remediërend**
Indien een doorstromer bij de invulling van de Competentiewijzer of het Loopbaan Kompas gaat twifelen aan zijn beheersing van het vereiste hbo-beginniveau lees- en kijk/luistervaardigheid Nederlands/Engels kan hij, al of niet in samenspraak met zijn studiebegeleider, een aantal Pulse assessments afleggen. Wanneer de scores voor de assessments de twijfels bevestigen, kan de doorstromer met behulp van de Pulse oefenmodules (en taaltaken) Nederlands/Engels zelfstandig en 'anytime, anyplace' gaan werken aan de geconstateerde deficiënties.

B: Gebruik Pulse materialen in samenhang met een (digitaal) Europees Taalportfolio/Talenpaspoort

- Ook al maakt de doorstromer geen gebruik van de Competentiewijzer/Loopbaan Kompas, dan kan hij toch op eigen initiatief of op advies van zijn studiebegeleider gebruik maken van de Pulse assessments, oefenmodules en taaltaken om de mate van zijn beheersing van het Nederlands/Engels op hbo-niveau te bepalen en, zondig, te verbeteren. De Pulse materialen bevinden zich op het B2 niveau van het Europees Referentiekader, maar zijn minder algemeen van aard dan de materialen die doorgaans op dat niveau worden aangeboden voor intake-, test- en oefendoeleinden.
- De Pulse materialen Nederlands bestrijken wat de inhoud betreft specifiek het domein 'studeren en werken in een Nederlandse maatschappelijke context' en zijn representatief voor de tekst- en kijk/luister materialen waarmee hbo-studenten in het begin van hun opleiding in aanraking komen (bijvoorbeeld readers, dictaten, studiegidsen, publicaties over hbo-onderwijs, authentieke colleges en presentaties enz.) De Pulse materialen Engels bestrijken het technologische en economische domein en zijn representatief voor de tekst- en kijk/luistermaterialen van technologisch/economisch gerichte hbo-vervolgopleidingen. Vanwege de internationale oriëntatie van die opleidingen (denk bijvoorbeeld aan de buitenlandse stages) is een goede beheersing van het technologisch/economisch Engels een vereiste om die opleidingen te kunnen afronden.
- Vanwege deze inkleuring van de Pulse materialen, kunnen de Pulse assessments en de scores daarvoor gezien worden als een verfijning van of aanvulling op het standaard B2-niveau en als zodanig worden opgenomen in een Europees Taalportfolio/Talenpaspoort. Het generieke B2 niveau blijkt in (te) veel gevallen niet toereikend om te kunnen voldoen aan het verfijndere beroep op talige competenties dat hbo-vervolgopleidingen bij meet af aan doen. De scores voor de Pulse assessments vormen dan een aanvullende indicatie van de kansen op succesvol doorstromen naar een hbo-vervolgopleiding.
- Bij geconstateerde deficiënties kan de doorstromer zelfstandig werken aan het wegwerken van die deficiënties met behulp van de Pulse oefenmodules en taaltaken. De scores voor de oefeningen en de producten van de taaltaken kunnen ook worden opgenomen in een Europees Taalportfolio/Talenpaspoort als bewijsmateriaal voor de kans op succesvol doorstromen naar een hbo-vervolgopleiding.

(zie ook deliverable 3.1.04)

Het heeft veel tijd gekost om de aangepaste workflow op te stellen en de implicaties ervan duidelijk te maken aan de projectmedewerkers. Dit is aanvankelijk ten koste gegaan van de productie en van het uitvoeren van de voorgenomen eerste ronde van de pilots. Medio juni was er nog niet voldoende materiaal beschikbaar om op zinnige wijze grootschalige pilots uit te voeren, daarna was uitvoering van de pilots niet meer haalbaar vanwege eindexamens, afsluiting van het schooljaar en begin van de zomervakanties. In plaats daarvan heeft de projectleiding gekozen voor een kleinschalige pilot in november (zie 'de tussentijdse rapportage en de passage hieronder over de pilot) en voor "collegiale"consultatie, d.w.z. zij heeft het materiaal voorgelegd aan collega-experts van ROCs, lerarenopleidingen, instellingen voor Hoger Onderwijs (OU, UvT), overlegorganen van docenten NT2 en docenten Engels.

Daarnaast is het materiaal in de verschillende stadia van ontwikkeling gedemonstreerd op de STOAS studiedag over studievaardigheden (30/5), op een grote conferentie voor (Spaanse) talendocenten in Avila (6/7), op de Earli conferentie te Maastricht (15/11), op de slotconferentie te Eindhoven (4/12) en op de ADEF-conferentie (13/12). De reacties op de presentaties sterkten de projectleiding in de overtuiging dat ze met de boven beschreven

bijstelling van de “workflow” de juiste keuze heeft gemaakt en dat het materiaal, in voltooide vorm, zijn weg zal vinden naar de instellingen, al of niet in combinatie met de Competentiewijzers. Dit werd ook bevestigd in een onderhoud met medewerkers van de HU (4/9) die bezig zijn een “portal”, c.q. “taaloket” in te richten voor HU-studenten en op termijn voor alle HBO-studenten m.b.t. online talenmaterialen. Tijdens de slotconferentie waren 41 van de 100 stemmers het eens met de volgende stelling:

“Bij toelating tot het HBO dient het diploma aangevuld te worden met assessments, waarbij motivatie en studiekeuze nadrukkelijk worden meegewogen.”

En dat is precies de hoek waarin de Pulse materialen en aanpak te plaatsen zijn. Na afronding van het proces van herziening en bijstelling van de workflow, zijn de projectleden verder gegaan met de productiewerkzaamheden in de resterende maanden van de projectperiode tot op het moment van het schrijven van deze rapportage.

Problemen (WP 3.1, 3.2, 3.3)

Het project is aarzelend van start gegaan. Het heeft lang geduurd voordat er definitieve goedkeuring aan het project gegeven werd en er bindende afspraken gemaakt konden worden t.a.v. inzet, vergoeding, contractvorming enz. Tegen de tijd dat de goedkeuring binnenkwam, had een aantal projectmedewerkers de productiewerkzaamheden in omvang teruggebracht en/of alleen nog maar deelgenomen aan overleg over de opzet en bijstellingen. Het heeft veel moeite gekost tussentijds de projectleden gemotiveerd en aan het werk te houden. Na de goedkeuring was er sprake van een hernieuwd elan, echter onvermijdelijk onderbroken door het zomerreces. In overleg met de KaDo projectleider is ervoor gekozen om na de zomervakantie de stagnatie in de productie op te vangen door het verhogen van de inzet van de reguliere medewerkers en het inhuren van extra menskracht . De noodzaak daartoe werd versterkt door het zwangerschapsverlof van twee projectleden, verbreken van dienstverbanden door 2 projectmedewerkers en ernstige ziektegevallen in de aanleverende hbo-teams, waardoor er bij de getroffen teams een herverdeling van taken plaats vond en ingewerkte medewerkers van hun Pulse taken werden afgehaald om voor taken in het ‘primaire proces’ te worden ingezet. Ook een aantal van de aangetrokken ROC-docenten heeft hun deelname aan Pulse voortijdig moeten beëindigen vanwege interne reorganisaties en herverdeling van taken.

Een bijkomende factor was dat het Pulse project zeer specifieke eisen stelde aan de medewerkers:

- Ervaring als auteur van educatieve materialen
- Ervaring met Nederlands/Engels in het vo/mbo
- Vermogen product-gericht en onder druk te werken
- Bekendheid met de bachelor fase van niet-talige hbo/wo-vervolgopleidingen
- Didactische veelzijdigheid
- Bekendheid met de didactiek van Nederlands als vreemde taal (NT2)
- Beschikking over “ICT-readiness” en ICT-vaardigheden als:
 - om kunnen gaan met de toetsmodules en itembanken van een elektronische leeromgeving
 - een toetsgenerator als Hot Potatoes kunnen hanteren
 - kunnen uploaden en downloaden van bestanden
 - kunnen werken in een online projectomgeving
 - audio/video bewerking en montage

Medewerkers met dit profiel zijn moeilijk te vinden in het mbo/hbo en vanwege hun specifieke expertise veelal op zoveel ‘reguliere’ terreinen actief dat het moeilijk is die medewerkers substantieel vrij te maken voor projectwerkzaamheden. De voor het project

benodigde ICT-vaardigheden bleken bij geen van de uiteindelijk aangetrokken en tot het einde werkzaam gebleven “productie”medewerkers in voldoende mate aanwezig om zelfstandig in de Pulse omgeving te kunnen werken. Op pragmatische gronden is er in de productieperiode voor gekozen de medewerkers hun materialen na collegiale bespreking en redactie in Word te laten aanleveren (volgens gespecificeerde formats), waarna inhangende in de omgeving plaats vond door de deelprojectleider met inschakeling van externe deskundigen. Communicatie vond plaats f2f of via e-mail (bij sommige medewerkers oplopend tot ‘honderden’ e-mails in de projectperiode). Het was efficiënter geweest om hiervoor een Community of Practice in te richten of de communicatie functionaliteiten van een van de KaDo werkomgevingen te benutten. Echter vanwege de zeer korte periode waarin productie moest worden geleverd ontbrak de tijd voor de noodzakelijke scholing en gewenning. Bovendien bleken alle projectleden uitstekend uit de voeten te kunnen met e-mail, zeker bij een deelprojectleider en werkpakketleiders die bereid zijn om min of meer 24/7 hun mail te bekijken en te beantwoorden.

Bijstelling

Hieronder volgt een opsomming van de oplossingen en bijstellingen die door de deelprojectleider in overleg met de algehele projectleiding en de stuurgroep in de periode juli-september zijn geïmplementeerd. De oplossingen en bijstellingen zijn in de tussentijdse review besproken en door de reviewcommissie geaccordeerd.

- De oplossingen lagen grotendeels in het aantrekken van medewerkers, intern of extern, die zoveel mogelijk voldeden aan de kenmerken van het Pulse profiel. Een willekeurige greep:

Na veel aandringen is Annette Hurkmans, een docente Nederlands met ervaring in het MBO als NT2 docente, vanaf september door de teamleider Nederlands aan het Pulse team toegevoegd. De Pulse projectleiding heeft via de Hogeschool Rotterdam de diensten kunnen binnen halen van het taalbureau Mister Dutch, bestaande uit HRO-freelancers die allemaal uit de mbo wereld afkomstig zijn en zeer veel ervaring hebben met materiaalontwikkeling en het verzorgen van NT2 cursussen aan immigranten. Pulse heeft Jos Schilleman kunnen contracteren, auteur van succesvolle methodes Nederlands voor het mbo. Voor Engels zijn Robert Hempelman en Marcel Lemmens, mbo docenten en methode auteurs voor Pulse gaan werken. Hanneke Valkenburg heeft als ICT-specialiste een 5-tal ‘analoge’ staatsexamens NT2 (B2 niveau) gedigitaliseerd en in de Pulseomgeving geplaatst. Jeroen Ketelaars, publicist Nederlands/Engels is aangetrokken voor redactiewerkzaamheden. Marian Goossens, uitgeefster van online materialen NT2, heeft een groot aantal vocabulaire oefeningen voor Nederlands aangeleverd.

- De vaste projectleden hebben in urenzet een grotere inspanning geleverd in de periode september-december dan in de periode april-augustus (zie de urenstaten). De deelprojectleider heeft zeer veel tijd en energie gestoken in het vinden, aantrekken, wegwijs maken in de Pulse-materie en begeleiden van de externe medewerkers. Een en ander heeft intensief e-mail contact met zich mee gebracht in de projectperiode en veelvuldig, bijna wekelijks en soms dagelijks overleg tussen projectleiding en nieuwe medewerkers. Het resultaat is wel dat met al deze inspanningen de in het Controlling Document vastgestelde productieomvang ruimschoots is behaald (zie de passage over ‘deliverables’) door een team dat zeer veel specifieke expertise in zich verenigde en een mix was van hbo-, wo-, mbo- en vo-docenten en NT2/English for Specific Purposes-specialisten. Het Pulse-team bestond uiteindelijk uit:

Samenstelling projectteam Pulse

Fontys: Deelprojectleider: F. Schulte (Associate Lector, ICT-specialist, digitale didactiek Engels/NT2)

Nederlands

Fontys: WP-leider: Anne Kerkhoff (Associate Lector, NT2 specialist)

Fontys: Annette Hurkmans (NT2 specialist, mbo-ervaring)

UvT: Maartje Goossen (NT2 specialist, taalvaardigheidstrainingen)

ROC Harderwijk: Margreet van Wijk (mbo-docent)

Fontys: Jos Schilleman (auteur mbo-methodes)

Extern: Hanneke Valkenburg (ICT-specialist, online redactie)

Extern: Jeroen Ketelaars (publicist, ervaren redacteur)

HRO/Mister Dutch: Tom van Son (NT2 specialist, mbo-trainingen)

HRO/Mister Dutch: Netty van Veen (NT2 specialist, mbo-trainingen)

HRO/Mister Dutch: Rein van Essen (NT2 specialist, mbo-trainingen)

Extern: Marian Goossens (NT2 specialist, producent online materialen)

ROC Midden-Brabant: Clemens Bennink (tot juli, mbo-docent)

Paul Meijer (tot juli, mbo-docent)

Fontys: Claudia Werkhoven (tot juli, voormalig vo-docent, didactiek)

Fontys: Lindy Brekelmans (tot juli, NT2 docent, specialist taalbeleid)

ROC Blariacum: Gerard Mennen (mbo-consulent)

Fontys: Bert Dussenbroek (auteur taalvaardigheids methodes MBO, specialist in – video-communicatie)

Engels

HU: Werkpakketleider: Rachel Collins (vreemde talen didactiek, English for Business Purposes)

HU: Ton Koenraad (ICT-specialist, materiaal ontwikkelaar Engels)

HU: Monique Maas (vreemde talen didactiek, English for Business Purposes)

Fontys: Ton van Campen (vreemde talen didactiek, vocabulaire expert Engels)

Fontys: Barbara Roosken (vreemde talen didactiek, Engels in de Fontys minor 'Taal en Cultuur')

Fontys: Peter Op'tVeld (vreemde talen didactiek, docent VO, speciaal voor Pulse door Fontys aangetrokken)

Fontys/Extern: Jan Siebelink (vreemde talen didactiek, mbo-consulent)

ROC Eindhoven: Robert Hempelman (mbo-docent, vreemde talen didactiek,

Europees Raamwerk/Europees Taalportfolio in het mbo)

Extern: Marcel Lemmens (vertaler, auteur van methodes voor het mbo)

Extern/School-ICT: Adrie Hopstaken (ICT-specialist, vreemde talen didactiek, vo-docent)

Extern: Jeroen Ketelaars (publicist, ervaren redacteur)

Hierbij zij aangetekend dat de co-financiering voor de externe medewerkers uit eigen middelen wordt opgebracht door de Kenniskring ICT van Fontys, de penvoerder van het project. Dit vanwege het grote belang dat de Kenniskring hecht aan het welslagen van het totale KaDo-project, en van het Pulse project, het meest ICT-rijke en ICT-vernieuwende deelproject, in het bijzonder.

- Verschuiving van de pilots naar eind november. Zie verder de alinea over de pilots.

- **Engels (WP 3.2)**

Grootste aanpassing: leesvaardigheidsmaterialen en kijk/luistervaardigheidsmaterialen werden nauwer aan elkaar gerelateerd door voor beide categorieën de rubrieken technologie/economie te combineren en de nadruk te leggen op materialen op "rond" B2

niveau (moeilijkheidsgraad, syntaxis, structuur) met een wat specialistischer vocabulaire dan doorgaans in “normale” B2 teksten (zoals gebruikt in bijv. de B2 examens van Cambridge of in eindexamens havo/vwo) wordt aangetroffen. Er kan dus sprake zijn van een oplopende moeilijkheidsgraad, van B.1.2 naar C.1.1. In de presentatie van de materialen wordt aangegeven welke materialen “makkelijk” zijn (d.w.z. B.1.2-B.2.1) en welke “moeilijk” (B.2.2.-C.1.2.) . Een doorstromer kan dan kiezen voor een route door het materiaal die loopt van makkelijk tot moeilijk, afhankelijk van de score voor het intake assessment. Een doorstromer met een relatief lage score voor de intake kan het beste beginnen met “makkelijk”, een relatief hoge score kan snel overstappen naar “moeilijk”.

Het vocabulaire sluit aan bij de materialen waarmee doorstromers te maken krijgen in het eerste jaar van economisch/technologisch gerichte vervolgoopleidingen en is ook “strategisch” van aard, d.w.z. de nadruk ligt ook op “discourse markers”, “signposts” en “reference words”. Een goede beheersing van dit strategische vocabulaire verhoogt de competentie om zelfstandig teksten van een oplopend niveau door te kunnen werken en om lessen/presentaties/colleges te kunnen volgen waarin Engels de voertaal is.

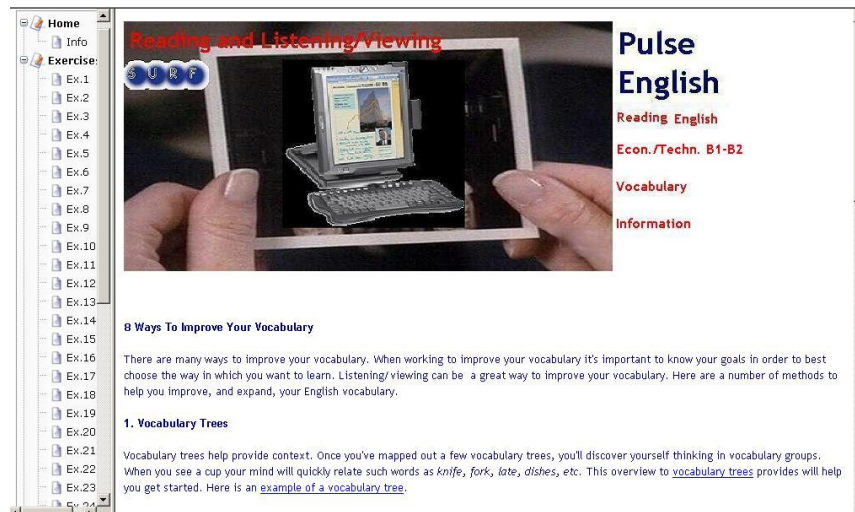
- **Nederlands (WP 3.3)**

Bijstellingen in de workflow vereisten bij Nederlands meer overleg, omdat in dit werkpakket de problematiek van de anderstaligen/tweetaligen (=relatie met Loopbaan Kompas) sterker speelt dan bij Engels (voor bijna alle doorstromers een “vreemde” taal), met name het vinden van een balans tussen de NT1- en NT2 didactiek, ofwel Nederlands als “moedertaal” of Nederlands als “vreemde/tweede taal”. Het overleg werd mogelijk gemaakt door standaard de vrijdagochtend in te ruimen voor overleg (te Tilburg, gebouw FLOT), gezamenlijk materiaal bekijken en selecteren en gezamenlijk materiaal te produceren. Besloten werd om het materiaal Nederlands een wat sterkere anderstalige insteek mee te geven (relatie met het Utrechtse loopbaan Kompas), en het tegelijkertijd ook bruikbaar te houden voor moedertaligen. De materialen werden zoveel mogelijk inhoudelijk gericht op het functioneren als een zelfstandig studerende student in een **Nederlandse** maatschappelijke context en aan een **Nederlandse** instelling voor hoger onderwijs. De focus ligt hierbij op communicatie en presentatie en de materialen liggen ook hier “rond” het B2 niveau, waarbij er, net als bij Engels, sprake kan zijn van een oplopende moeilijkheidsgraad, van B.1.2 naar C.1.1. In de presentatie van de materialen zal worden aangegeven welke materialen “makkelijk” zijn (d.w.z. B.1.2-B.2.1) en welke “moeilijk” (B.2.2.-C.1.2.) .

De leden van het werkpakket 3.3 waren ook van mening dat in dit pakket het didactische instrumentarium uitgebreider zou moeten zijn dan in het werkpakket Engels, gegeven de behoeften van de “anderstalige” doorstromers (en hun begeleiders). Besloten werd daarom een serie taaltaken (die zelfstandig of onder begeleiding doorgewerkt kunnen worden) in de materiaalbank op te nemen en de lees oefeningen (teksten, vragen, opdrachten) zoveel mogelijk direct te verbinden met de taaltaken. Een doorstromer kan dan een bepaalde lees oefening verder uitdiepen door het uitvoeren van een taaltaak en/of zich beter voorbereiden op een lees oefening door zich eerst te oriënteren via de corresponderende taaltaak of taaltaken. (zie verder ook het workflow document). Een andere innovatie, ingegeven door de noodzaak tot verdere integratie met KaDo, was de beslissing om een pre-assessment Competentiewijzer te ontwikkelen, waarmee gecheckt kan worden of een doorstromer terdege begrijpt wat er met de stellingen in de Competentiewijzer bedoeld wordt. Tenslotte werd besloten om de staatsexamens NT2 (na het verkrijgen van toestemming van de staatsexamencommissie) om te bouwen tot Pulse-assessments en de kijk/luister module te baseren op de cursus presentatievaardigheden van de Universiteit van Tilburg (en de bijbehorende videofragmenten), waarvoor inmiddels ook toestemming is verkregen.

II: Productie/”deliverables”

Tot op het moment van het schrijven van deze eindrapportage worden er nog volop materialen aangeleverd voor inhangende in de Pulse-omgeving. Eind november was er, zoals gepland, voldoende materiaal ontwikkeld en in de omgeving geplaatst om de pilots voor Nederlands en Engels van start te kunnen laten gaan. Op 15 december is al het “ruwe”materiaal aangeleverd en is ca. 50% van alle geproduceerde materialen in de omgeving geplaatst. Eind januari 2008 is al het materiaal in de omgeving geplaatst, hetzij op basis van de mogelijkheid om niet benut budget (zie het financiële overzicht) te mogen gebruiken voor de “afkorting” van het deelproject, hetzij op basis van vrijmaking vanuit de Kenniskring ICT van de huidige deelprojectleider met assistentie vanuit de Kenniskring voor deze activiteit. Een en ander hangt ook samen met de toekomstplannen en de ontwikkeling van het consortium (zie de alinea ‘Vooruitblik’).

afbeelding 3. digitale Pulse oefenmaterialen Engels

- **De Pulse experimenteer-, productie- en pilot omgeving**

Op basis van de ervaringen in het DU-project “DigiTalent” heeft de projectleiding er in eerste instantie voor gekozen om in samenwerking met het bedrijf School-ICT (dat de omgeving voor DigiTalent heeft ontwikkeld en tot op dit moment beheert en exploiteert) de Moodle server van School-ICT te gebruiken voor de inrichting van de experimenteer-, productie- en pilot omgeving voor de Pulse-materialen (Nederlands en Engels). Via deze constructie kon het project gebruik maken van de inmiddels aanzienlijke expertise van de medewerkers van School-ICT op het terrein van de inrichting en aanpassing van Moodle en het inzetten van Moodle voor het uitleveren van assessments, toetsen en oefeningen, alsmede het integreren van oefeningen, gemaakt in Hot Potatoes, in de Moodle omgeving en van de scores voor die oefeningen in de Moodle databases. De omgeving heeft tot nu toe uitstekend gewerkt. Alle presentaties van de omgeving en van de aanwezige materialen zijn probleemloos verlopen. Tot op moment van het schrijven van deze rapportage zijn er geen problemen gemeld door deelnemers aan/begeleiders van de pilot bij het inloggen, bij het hanteren van de interface en bij het afleggen van de assessments en toetsen en maken van de oefeningen, inclusief de kijk-en luisteroefeningen op basis van de ‘zware’ audio/video fragmenten. (zie verder de paragraaf over de pilot). Kortom, als productie- en ‘proef’ omgeving heeft de Pulse-School-ICT omgeving uitstekend voldaan.

In overleg met de deelprojectleider levert School-ICT ten behoeve van de definitieve migratie van het Pulse-materiaal naar de KaDo server, naast een DVD met alle voor de migratie benodigde bestanden, ook nog eens twee SCORM-packages, een voor Pulse Nederlands en een voor Pulse Engels, die eventueel in andere leeromgevingen geïmporteerd kunnen worden (N@tschool, Blackboard, It's Learning enz.)

Het pakket bestaat verder uit een reeks handleidingen voor het inloggen in en omgaan met de omgeving en de materialen en voor de afname van de pilots: Handleiding Afname Pilots voor Docenten, Handleiding Inloggen en Afleggen Assessments (Nederlands), Handleiding Inloggen en Afleggen Assessments (Engels).

Eindproducten:

- De Pulse 'School-ICT' Moodle-omgeving (www.school-ict.nl/moodle)
- Reeks Handleidingen
- DVD met alle Pulse 'School-ICT' Moodle-bestanden
- SCORM package Pulse Nederlands
- SCORM package Pulse Engels
- Disseminatie workshops: 30/5-Stoas, 6/7-Conferentie Avila, Slot manifestatie 4/12, Studiedag ADEF-13/12

Overzicht van deliverables bij DP 3

WP 3.x

- 3.1.01 Moodle portal Pulse materialen (zie ook www.kansrijkdoorstromen.nl)
- 3.1.02 Demofilm Pulse materialen (format wmv)
- 3.1.03 Demo KaDo-Pulse (PPT format)
- 3.1.04 Aanwijzingen voor docenten
- 3.1.05 Beoordelingscriteria leesopgaven
- 3.1.06 Handleiding voor studenten
- 3.1.07 Handleiding afname pilots Engels

Alle deliverables zijn toegankelijk via de KaDo-portal www.kansrijkdoorstromen.nl (zie ook bijlage 1)

Vergelijk: Controlling Document, p.24

Het Deelproject 'Pulse' zorgt voor de inrichting en openstelling van de online toets- en leeromgeving voor de intake assessments en oefenmodules in Moodle. Het Moodle pakket zal tevens uitgeleverd worden als een serie SCORM-packages die afnemende instellingen in hun eigen leeromgeving kunnen importeren. Deze vorm van oplevering en uitlevering is met succes geïmplementeerd in het DigiTalent project.

Specifiek (Controlling Document, pp. 33-34) :

- 1. Online 'voorbeeld' uitleveromgeving van de assessments en de oefenmodules in Moodle.*
- 2. SCORM-packages van de Moodle omgeving voor uitlevering in andere elektronische leeromgevingen.*
- 3. Working paper: 'Gebruik en inzet van de Pulse materialen in de KaDo-Kit: Tips en Tricks, Do's en Don'ts ' (N.B. verwerkt in handleidingen en informatie in de Pulse omgeving).*
- 4. Workshops, handleidingen, instructie materialen enz. (N.B. zie handleidingen enz. en de disseminatie activiteiten.)*

Conclusie:

Deze producten zijn per eind 2007 opgeleverd.

- **De KaDo 'toolkit' omgeving (inclusief Pulse materialen)**

Na inhang van alle materialen (die op het moment van het schrijven van deze rapportage nog aangeleverd worden) en de bijstellingen naar aanleiding van de pilot, worden de Pulse-materialen in de loop van januari/februari 2008 gemigreerd naar de 'KaDo'-server van de Kenniskring ICT, waar ook de andere instrumenten van de KaDo-'toolkit' gehost zullen worden of van waaruit de andere instrumenten benaderd kunnen worden. In nauw overleg met de beheerders van de materialen en van de KaDo-omgeving, zullen procedures worden ontwikkeld en geïmplementeerd die de gebruikers van de toolkit in staat zullen stellen moeiteloos (zonder veelvuldig te hoeven inloggen met verschillende inlogcodes en verschillende accounts) te switchen van het ene naar het andere instrument en die de ontwikkelaars van de materialen de mogelijkheid geven om in het ene instrument door te verwijzen naar het andere instrument. Inhoudelijk en budgettair zijn hiervoor al de benodigde voorbereidingen getroffen. Zie verder de 'Vooruitblik' en het 'businessmodel'.

Vergelijk: Controlling Document p.3

Een eindproduct, als resultaat van het totale project Kansrijk Doorstromen, zal bestaan uit de goed gedocumenteerde en in verschillende contexten beproefde digitale toolkit (de "KaDo Kit").

Conclusie:

Dit product wordt opgeleverd.

- **De Pulse Assessments**

Nederlands:

Pre-Assessment Competentiewijzer (20 items op basis van de Competentiewijzer tekst, 70 pagina's)

Evaluatie modules voor alle assessments: 10 assessments met elk 10 vragen.

I: Assessments Leesvaardigheid B2 (op basis van 50 teksten)

- Assessment Leesvaardigheid Globaal B2 (22 items op basis van 10 teksten)
- Assessment Leesvaardigheid 'Voorspellen' B2 (5 'random' items uit een totaal van 50 items)
- Assessment Leesvaardigheid 'Koppen Snellen' B2 (10 'random' items uit een totaal van 120 items)
- Assessment Leesvaardigheid 'Scannen' B2 (10 'random' items uit een totaal van 120 items)
- Assessment Leesvaardigheid 'Intensief Lezen' B2 (10 'random' items uit een totaal van 100 items)
- Assessment Leesvaardigheid 'Vocabulaire' B2 (33 'random' items uit een totaal van 200 items)

II: Assessments Kijk- en Luistervaardigheid B2 (op basis van 20 fragmenten)

- Assessment Kijken/Luisteren Globaal B2 (20 items op basis van 10 fragmenten)
- Assessment Kijken/Luisteren Voorspellen B2 (5 items)
- Assessment Kijken/Luisteren Structuur B2 (10 items)
- Assessment Kijken/Luisteren Intensief (20 items)

Totaal: 10 assessments op basis van 50 teksten en 20 audio/video fragmenten

Vergelijk Controlling Document, p. 24
Totaal: 4 assessments op basis van 16 teksten of 'presentaties'

Conclusie:

Deze producten worden ruimschoots opgeleverd (2.5 x geraamde productie)

Engels:

I: Assessments Leesvaardigheid B2 (op basis van 40 teksten)

- Assessment Leesvaardigheid Globaal B2 (20 items op basis van 10 teksten)
- Assessment Leesvaardigheid 'Voorspellen' B2 (5 'random' items uit een totaal van 20 items)
- Assessment Leesvaardigheid 'Koppen Snellen' B2 (10 'random' items uit een totaal van 20 items)
- Assessment Leesvaardigheid 'Scannen' B2 (10 'random' items uit een totaal van 20 items)
- Assessment Leesvaardigheid 'Intensief Lezen' B2 (10 'random' items uit een totaal van 50 items)
- Assessment Leesvaardigheid 'Vocabulaire' B2 (40 'random'items uit een totaal van 200 items)
- Assessment Leesvaardigheid 'Academic Headwords' C1 (40 'random' items uit een totaal van 400 items)

II: Assessments Kijk- en Luistervaardigheid B2 (op basis van 20 fragmenten)

- Assessment Kijken/Luisteren Globaal B2 (20 items op basis van 10 fragmenten)
- Assessment Kijken/Luisteren Voorspellen B2 (5 items)
- Assessment Kijken/Luisteren Structuur B2 (10 items)
- Assessment Kijken/Luisteren Intensief (20 items)

Totaal: 11 assessments op basis van 30 teksten en 20 audio/video fragmenten

Vergelijk: Controlling Document, p.24
Totaal: 8 assessments op basis van 32 teksten of 'presentaties'

Conclusie:

Deze producten worden ruimschoots opgeleverd. (1.5 x geraamde productie)

- **De Pulse Oefenmodules**

Nederlands:

I: Oefenmodules Leesvaardigheid B2 "mens en maatschappij"(op basis van 70 teksten)

- Oefenmodule Voorspellend Lezen B2 (10 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)
- Oefenmodule "Koppen Snellen" B2 (20 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)

- Oefenmodule “Scannen” B2 (20 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)
- Oefenmodule “Intensief Lezen B2 (30 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)
- Oefenmodule Vocabulaire B2 (100 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)

II: Oefenmodules Kijk- en Luistervaardigheid B2 “mens en maatschappij” (op basis van 30 audio/video fragmenten)

- Oefenmodule Voorspellend Kijken/Luisteren B2 “mens en maatschappij” (10 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)
- Oefenmodule Kijken/Luisteren: Structuur (20 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)
- Oefenmodule Intensief Kijken/Luisteren (30 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)

III: Taaltaken

- 50 Taaltaken

IV: Online versies van de NT2 staatsexamens

- Met toestemming van de commissie Staatsexamen NT2 zijn 5 staatsexamens (tot nu toe alleen nog in analoge vorm beschikbaar) gedigitaliseerd en in de Moodle toetsomgeving geplaatst. De examens kunnen nu dus online worden geoefend en de scores worden betrouwbaar en machinaal berekend (kon voorheen alleen handmatig). De examens worden in twee versies aangeboden: 1. Met vragen en teksten gerubriceerd naar deelvaardigheid: voorspellen, koppen snellen,scannen en intensief lezen en 2. Met vragen per afzonderlijke tekst.

Totaal: 2 sets oefenmodules met oefeningen per deelvaardigheid op basis van 70 teksten en 30 audio/video fragmenten.

Vergelijk Controlling Document, p. 24
2 oefenmodules met oefeningen per deelvaardigheid op basis van 40 teksten en presentaties voor Nederlands.

Conclusie:

Producten worden ruimschoots opgeleverd. (2.5 keer zoveel teksten en audio/video fragmenten, plus 50 taaltaken en 5 gedigitaliseerde en online af te leggen NT2 staatsexamens).

Engels:

I: Oefenmodules Leesvaardigheid B2 “technology/economics”(op basis van 30 teksten)

- Oefenmodule Voorspellend Lezen B2 (10 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)
- Oefenmodule “Koppen Snellen” B2 (10 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)
- Oefenmodule “Scannen” B2 (10 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)
- Oefenmodule “Intensief Lezen B2 (30 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)
- Oefenmodule Vocabulaire B2 (60 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)

II: Oefenmodules Kijk- en Luistervaardigheid B2 “technology/economics” (op basis van 30 audio/video fragmenten)

- Oefenmodule Voorspellend Kijken/Luisteren B2 “mens en maatschappij” (5 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)
- Oefenmodule Kijken/Luisteren: Structuur (20 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)
- Oefenmodule Intensief Kijken/Luisteren (30 oefeningen, elke oefening kent meerdere vragen)

Totaal: 2 sets oefenmodules met oefeningen per deelvaardigheid op basis van 30 teksten en 30 audio/video fragmenten.

Vergelijk Controlling Document, p. 24

Totaal: 2 oefenmodules met oefeningen per deelvaardigheid op basis van 40 teksten en presentaties voor Engels.

Conclusie:

Productie wordt ruimschoots gehaald. (1.5 zoveel teksten en audio/video fragmenten)

• **De Pilots**

Vanwege de reeds gememoreerde moeizame start van het project en het tot 19 juni uitblijven van de definitieve goedkeuring (zie de voortgangsrapportage) is de productie van materialen in de eerste helft van de projectperiode (januari-juni) dusdanig gestagneerd dat er a) in de tweede helft van de projectperiode door alle betrokkenen een opmerkelijke krachtsinspanning is geleverd om alsnog de geraamde productie te halen en te overtreffen en b) de geplande pilots onder druk zijn komen te staan. In juni waren er eenvoudigweg niet voldoende materialen om de geplande eerste tranche van pilots te kunnen uitvoeren. Dit gegeven is vermeld in de voortgangsrapportage en besproken met de reviewcommissie, die heeft ingestemd met het verplaatsen van de eerste tranche van de pilots naar eind november. 20 november waren de materialen voor de pilot Nederlands gebruiksklaar en hetzelfde gold op 27 november voor de materialen voor de pilot Engels.

Op het moment van het schrijven van deze rapportage zijn er voor Nederlands 60 inlogaccounts uitgegeven aan leerlingen/studenten met een MBO-achtergrond. Die leerlingen/studenten zijn voornamelijk afkomstig uit het ROC Landstede Harderwijk en het Albeda College Rotterdam en vormen een gemengde (en representatieve) populatie: hoogopgeleide immigranten die in versneld tempo inburgeren en zich voorbereiden op het NT2 examen, tweede en derde generatie allochtone leerlingen en modale autochtone leerlingen. Voor Engels zijn 50 accounts uitgegeven, voornamelijk aan eerstejaars instromers met een MBO achtergrond die bij de Hogeschool Utrecht en studenten die bij Fontys begonnen zijn met de “minor” Engels . De pilots lopen nog en het is nu nog te vroeg om conclusies te trekken, omdat de gegevens nog dagelijks binnenkomen.

Wel kan op grond van de ervaringen **tot nu toe** (14-12), op basis van een deelname van 30 studenten voor Nederlands en 20 voor Engels, het volgende tentatief gemeld worden:

- Technisch gezien voldoet de omgeving goed. Er zijn geen problemen met inloggen en met het afleggen van de assessments en toetsen (inclusief het raadplegen van de scores en de feedback).

- Gebruikers die de evaluatiemodules hebben ingevuld zijn neutraal tot positief (op een 3-punts schaal van 0-5-10, is de totale gemiddelde score tot nu toe 6.2) over de interface, het aanbieden van de materialen, het nut van de assessments en het niveau van de assessments. Tot nu toe geven bijna alle gebruikers aan nog meer Pulse-assessments te willen doen.
- Begeleiders zijn van oordeel dat de scores overeenkomen met hun eigen inschatting van de studenten. 'Zwakke' studenten/leerlingen presteren matig tot slecht, 'Goede' studenten en leerlingen presteren redelijk tot goed.
- Er is een opmerkelijk verschil waar te nemen tussen de prestaties van relatief recent gearriveerde, hoog opgeleide immigranten die verrassend hoog scoren en de tweede/derde generatie anderstaligen die relatief slecht scoren. De autochtone leerlingen/studenten scoren gemiddeld, met uitschieters naar boven en naar beneden.
- De assessments en oefeningen bevinden zich op het nagestreefde B2 niveau. Een goede mbo-er/havist haalt doorgaans een ruime voldoende, een zwakke mbo-er/havist scoort onder het gemiddelde.
- De Moodle-omgeving (en het statistische instrumentarium rond de toetsen) biedt ruimschoots de mogelijkheden voor een gedetailleerde item-analyse. Nu al blijkt dat een aantal items te moeilijk of te makkelijk is. Wanneer in de voorziene periode van 'fine tuning' van de KaDo kit, de Pulse-materialen op grotere schaal via het te vormen consortium uitgeprobeerd gaan worden, kunnen de assessments en items op fijnmazige wijze bijgesteld worden en uiteindelijk een betrouwbaar en valide meetinstrument worden voor het bepalen of een potentiële doostromer al of niet beschikt over het vereiste hbo-beginniveau Nederlands of Engels.

Vergelijk het controlling document: p. 28

Pilot 1:

Op basis van ongeveer de helft van de uiteindelijk op te leveren producten (focus op leesvaardigheid en mbo):

2 VMBO's/ROCs Midden-Brabant (ca. 40 leerlingen)

2 VMBO's/ROCs Utrecht (ca. 40 leerlingen)

1 VMBO/ROC Rotterdam (ca. 20 leerlingen)

2 VMBO's/ROCs Limburg (ca. 40 leerlingen)

Pilot 2:

Op basis van het totaal van de op te leveren producten en doelgroepen (vo en mbo):

2 VMBO's/ROCs Midden-Brabant (ca. 60 leerlingen)

2 VMBO's/ROCs Utrecht (ca. 60 leerlingen)

1 VMBO/ROC Rotterdam (ca. 30 leerlingen)

2 VMBO's/ROCs Limburg (ca. 60 leerlingen)

2 VO Midden Brabant/Limburg (ca. 60 leerlingen)

2 VO Midden Brabant/Limburg (ca. 40 leerlingen)

Conclusie:

Pilot 1 wordt grotendeels opgeleverd in de loop van december/januari, maar dan wel op basis van een selectie uit 80% i.p.v. 50% van de op te leveren materialen. Pilot 2 wordt niet door het Pulse-project geleverd, maar uitgezet in het kader van de consortiumvorming in de loop van februari-mei 2008.

III: Besteding Budget

Bij de voortgangsrapportage (september 2007) moest geconstateerd worden dat er tot en met juli ca. 130.000 euro was besteed, ongeveer een derde van het totale begrotingsbedrag. Er was dus sprake van onderuitputting van het budget, iets dat de projectleiding en de stuurgroep ernstige zorgen baarde, zorgen die overigens gedeeld werden door de reviewcommissie. Vooral de besteding en de productie bij Werkpakket 3.3 (Nederlands) liet ernstig te wensen over. Oorzaken hiervoor waren onder meer:

- De late goedkeuring waardoor aangetrokken mbo-docenten en mbo-auteurs (waar Werkpakket 3.3 sterker op leunde dan Werkpakket 3.2) vroegtijdig waren afgehaakt.
- Zwangerschapsverlof van een van de sleutelmedewerksters en ernstige ziektegevallen in het team Nederlands van FLOT waardoor Pulse medewerkers voor een deel weer uit het project werden gehaald om doorgang van het primaire proces te waarborgen.
- Tussentijds verbreken van het dienstverband met Fontys/FLOT door een van de beoogde hoofdleveranciers van materialen voor Werkpakket 3.2.
- Noodzakelijk maar tijdrovend overleg in Werkpakket 3.3 over de inrichting van met name de didactische kant van het Pulse-instrumentarium.

(zie verder de "Terugblik")

De stuurgroep en de projectleiding hebben dit probleem dat begin juni in volle omvang duidelijk begon te worden voortvarend getackled. Deelprojectleider en werkpakketleiders kregen volledige steun om externen te werven, waarbij de penvoerder (in casu de Kenniskring ICT) zich bereid verklaarde de co-financiering voor de externen op zich te nemen. Directies en teamleiders van de aanleverende instellingen werden onder druk gezet om alsnog en/of nogmaals de toegezegde menskracht te leveren, reeds werkzame medewerkers werden verzocht om in overleg met hun teamleiders hun inzet te verhogen en nieuwe medewerkers te scholen, nieuwe medewerkers werden speciaal voor het Pulse project door Fontys FLOT aangetrokken of reeds in dienst zijnde medewerkers kregen tijdelijk uitbreiding enz. Toen bleek dat pilot 1 verschoven zou moeten worden naar eind november en pilot 2 ondergebracht zou worden in de consortiumactiviteiten rond de promotie van het totale KaDo-pakket, werd besloten de gelden die begroot waren voor de financiering van pilot 2 te besteden aan het inhuren van externen met specifieke MBO-expertise, die ook nog eens in staat zouden zijn de Pulsematerialen kleinschalig te piloteren binnen hun bedrijfsactiviteiten. Hierdoor zijn twee vliegen in een klap geslagen: de inzet voor productie kon verhoogd worden en de MBO-expertise in het Pulse team werd aanzienlijk uitgebreid. (zie verder de "Terugblik")

De positieve effecten van dit pakket aan maatregelen waren aanzienlijk. Vanaf eind augustus zijn de inzet en productie voor beide werkpakketten aanzienlijk opgevoerd: voor WP 3.2 zijn er 1000 uren gemaakt in de periode augustus-december en voor WP 3.3 (waarin ook nog eens een inhaalslag t.o.v. WP 3.2 gemaakt moest worden) maar liefst 2000 uren. Het eindresultaat is er dan ook naar: de productiedoelen zijn gehaald en in veel opzichten zelfs ruim overschreden.

Vergelijk de voortgangsrapportage, p. 25:

Met de inzet van de inmiddels aangetrokken externen komt de beoogde inzet voor Engels (sept.-dec.) neer op ca. 1100 uur en voor Nederlands (sept.-dec.) op ca. 1600 uur. Volledige besteding van budget komt dan in zicht

Conclusie:

De beoogde verhoging van de inzet is ruimschoots gerealiseerd.

(zie verder het Financiële Overzicht)

Er waren onvermijdelijk ook negatieve kanten aan deze productie explosie. De medewerkers die belast waren met het invoeren van de materialen kregen vanaf begin november te maken met een lawine aan materialen, waaruit ze noodgedwongen een selectie moesten maken.

Prioriteit werd gegeven aan het invoeren van de materialen op basis waarvan de kleinschalige pilots konden worden uitgevoerd. Dat is gelukt. Eind november waren de pilots Engels en Nederlands gereed voor uitvoering op basis van een representatieve selectie uit 80% van de materialen van het totale Pulse-pakket. Tot op het moment van schrijven van deze rapportage zijn de medewerkers nog bezig met het bewerken en invoeren van de aangeleverde materialen. De tijdsdruk is enorm geweest, voor iedereen maar met name voor de projectleiding en de ICT-medewerkers in het team.

Productie Overzicht:

Planning DP-3: Pulse	dec	jan	Feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec
Inrichting en bemensing	x												
Facilitering/training dp-medewerkers	x												
1 ^e tranche pilotproducten		x	XV	xV	xV								
Werving pilotscholen			XV	xV	xV								
Scholingsmaterialen			XV	xV									
Voorbereiding 1e pilot			(x)	(x)	(x)						x V	x V	
Vorb. Evaluatie pilots					(x)								x V
Uitvoering 1 ^e serie pilots						(x)	(x)					x V	x V
Evaluatie pilots							(x)					x V	x V
Aanpassing producten							(x)	(x)	(x)			x V	x V
2 ^e tranche pilotproducten						(x)	(x)	(x)	xV	x V	xV	xV	x V
Voorbereiding 2 ^e pilot										x O	x O		
Uitvoering 2 ^e pilot												x O	
Evaluatie 2 ^e pilot												x O	
Bijstelling producten													x V
Diss. en promotie				xV	xV	xV	x V	xV	x V	x V	x V	X V	x V

N.B.

() = de 1^e tranche pilots zijn tengevolge van de opgelopen vertraging vanwege de (te) late goedkeuring verplaatst naar november. De 2^e tranche pilots gaan onderdeel uitmaken van de uitbouw van het consortium en de pilotering van de totale 'KaDo kit'.

IV: Afsluiting en vooruitblik

Met het opleveren van het Pulse materiaal heeft de projectgroep een pakket opgeleverd dat een belangrijke bijdrage kan leveren aan het verbeteren van de doorstroom vanuit het vo en mbo naar het hbo. Met het pakket komen online en 'anytime, anyplace' toets- en oefenmaterialen Engels en Nederlands beschikbaar waarmee potentiële doorstromers en instromers in de beginfase van een hbo opleiding:

- een betrouwbare inschatting kunnen maken van de mate waarin zij beschikken over de leesvaardigheid en kijk/luistervaardigheid Nederlands en Engels die voldoet aan

de eisen die hbo vervolgoopleidingen daaraan stellen (het B2 niveau van het Europees Raamwerk, toegespitst op hbo Nederlands en/of Engels).

- gericht (zelfstandig of onder begeleiding) kunnen werken aan de verbetering van die deelvaardigheden lezen en kijken/luisteren Nederlands en Engels waarvan de assessments aangeven dat ze nog niet in voldoende mate beheerst worden.
- een meer gefundeerd en derhalve effectiever gebruik kunnen maken van assessment instrumenten als de Competentiewijzer en het Loopbaan Kompas.

Het pakket kan gebruikt worden door schoolverlaters (vo en mbo)- en hun studiebegeleiders-ter voorbereiding op een hbo-vervolgstudie (met mogelijkheden tot bijspijking of webspijking) en door hbo-studenten in de eerste fase van een hbo-opleiding. De laatstgenoemde groep kan het pakket gebruiken voor het meten van de geschiktheid voor studietrajecten waarin een goede beheersing van het Nederlands en/of Engels een sine qua non is voor het voltooien van die trajecten en voor het zelfstandig doorwerken van oefen- en remediërende materialen.

Het pakket is online benaderbaar met de gangbare browsers (zonder installatie van extra plugins en applicaties) en kan worden doorgewerkt ofwel zelfstandig (met de ingebouwde handleidingen en how-to materialen) ofwel onder (gedeeltelijke) begeleiding van een docent in een voornamelijk monitorende en adviserende rol. Het hele pakket, inclusief de materialen Nederlands, is gebaseerd op de (digitaal-) didactische uitgangspunten van het moderne vreemde talen onderwijs, inclusief koppeling aan het CEF en aan het Europees Taalportfolio. De materialen Nederlands zijn derhalve gebaseerd op de didactiek van het Nederlands als tweede taal (NT2) en geven met name anderstaligen de mogelijkheid om zelfstandig te oefenen met allerlei aspecten van lees- en kijk/luistervaardigheid Nederlands. Dit laat onverlet dat het pakket evengoed ingezet kan worden voor de (zelf-) beoordeling en voor remediërende taalactiviteiten van door- en instromers voor wie Nederlands de eerste(en enige) taal is.

Met de migratie naar de KaDo server van de Pulse-omgeving (Moodle) en materialen wordt in de loop van Januari 2008 de laatste stap gezet in de technische bevoorwaarding van het op grote schaal uitleveren van de Pulse-assessments en oefenmodules. De materialen zijn met standaardbrowsers (Explorer, Firefox) online benaderbaar en vereisen verder geen installatie van extra software en applicaties. Er kunnen inlog accounts worden uitgegeven o.a. via het 'in bulk' importeren van door afnemende instellingen aangeleverde 'records' of door deelnemers zelf hun accounts te laten aanmaken. Het is dan mogelijk om de Pulse accounts qua gebruikersnaam en wachtwoord te laten corresponderen met de gebruikersnaam en het wachtwoord die een deelnemer gebruikt om bij de eigen instelling in te loggen en/of bij de overige KaDo materialen (Competentiewijzer en Loopbaan Kompas). Een deelnemer kan dan moeiteloos heen en weer switchen tussen bijv. de eigen leeromgeving en de Pulse omgeving en/of de overige KaDo materialen.

Vanuit de eigen leeromgeving van de afnemende instellingen kan er eenvoudig doorgelinkt worden naar de Pulse assessments, oefenmodules en taaltaken. Op die manier kunnen de Pulse materialen als het ware 'extern' geïntegreerd worden in de eigen materialen Engels of Nederlands van een afnemende instelling. Ook is het mogelijk om met gebruik van de Pulse SCORM-packages de Pulse **oefenmodules** te importeren en 'intern' te integreren in de eigen leeromgeving van een afnemende instelling.

Vanuit de overige KaDo-producten kan er doorgelinkt worden naar (delen van) de Pulse materialen. Zo kunnen er in de serie 'talige' stellingen van de Competentiewijzer links worden opgenomen die de gebruiker doorverwijzen naar met de stellingen corresponderende assessments (en oefenmodules). Een deelnemer kan dan de eigen inschatting van het talig vermogen preciseren na het afleggen van een of meerdere assessments op dat terrein. Bij de feedback op (te) lage scores kunnen deelnemers via

hyperlinks geleid worden naar oefenmules waarmee ze kunnen gaan werken aan hun zwakke kanten en tekortkomingen.

De aantrekkelijkheid van het Pulse-pakket voor de beoogde doelgroepen (vo, mbo en hbo) is op grond van bovenstaande als volgt gewaarborgd:

- Het pakket is online benaderbaar zonder aanvullende installaties van plug-ins en applicaties.
- Deelnemers kunnen inloggen met hun gebruikelijke gebruikersnaam en wachtwoord.
- Het pakket kan ingezet worden als een op zichzelf staand instrument om te bepalen of een student/doorstromer/instromer beschikt over het hbo-beginniveau Nederlands en/of Engels en om door middel van oefeningen dat niveau, bij constatering van tekortkomingen, door zelfwerkzaamheid alsnog te bereiken.
- Het pakket kan ingezet worden als een docentafhankelijk assessment- en oefeninstrument, maar kan ook gebruikt worden voor varianten van 'blended learning' waarbij een docent de gebruiker monitort, de studievoorgang bijhoudt, adviseert en doorverwijst naar andere relevante Pulse-onderdelen, c.q. KaDo-instrumenten.
- Het pakket kan ingezet worden in combinatie met een Taalportfolio, bijvoorbeeld door opname van de resultaten voor assessment en oefeningen in het Taalportfolio.
- Het pakket kent, naarmate er meer deelnemers gebruik maken van het pakket, een steeds grotere mate van betrouwbaarheid als assessment instrument voor een B2 niveau (Nederlands/Engels) dat is toegespitst het Nederlands en Engels in de beginfase van hbo opleidingen. Voorwaarde is dan wel dat er gebruikt gemaakt wordt van de in het pakket aanwezige instrumenten voor (item) analyse en het surplus aan materialen op basis waarvan assessments en oefeningen kunnen worden bijgesteld of vervangen door nieuwe assessment en oefeningen.

Het consortium in oprichting (zie alinea in WP1 en businessmodel) zal zich in de periode januari-april 2008 moeten buigen over de maatregelen, acties en regelingen die nodig zullen zijn om ervoor te zorgen dat het pakket op grote schaal verspreid en gebruikt gaat worden. De technische en inhoudelijke randvoorwaarden hiervoor zijn geschapen middels de in deze rapportage beschreven oplevering van de Pulse-'deliverables'. Tot besluit van deze vooruitblik volgen hieronder een aantal suggesties in dezen voor het consortium in oprichting:

- Doorgaande pilotering van de materialen onder instellingen en scholen die zich bij het consortium hebben aangesloten. Het zou een goede zaak indien pilotering van de materialen een voorwaarde zou worden voor toetreding tot het consortium.
- Instellen, bemensen en (financieel) bevoorwaarden van een redactiecommissie die zich de komende jaren zal bezig houden met assessment- en item-analyse en verbetering op basis van gebruikersgegevens en statistieken (het instrumentarium hiervoor is aanwezig).
- De redactiecommissie zal ook gebruik moeten maken van de gegevens uit de evaluatie modules en van de feedback van docenten en studiebegeleiders op scholen en instellingen die het materiaal gepiloteerd hebben
- De redactiecommissie zal de activiteiten vooral moeten richten op evaluatie van de opgeleverde en gebruikte materialen en op hergebruik van de voorraad aan (voorlopig) onbenutte materialen en minder op de productie van nieuwe materialen.
- De redactiecommissie zal zich ook in overleg met de samenstellers en makers van de Competentiewijzer en het Loopbaan Kompas in detail moeten buigen over de exacte

'plekken' in de competentiewijzers van waaruit doorverwezen kan worden naar de Pulse-materialen en vice versa.

- Opzetten en bedenken van een opzet en betalingssysteem (cf. PayPal dat gebruikt wordt door DigiTalent) waarmee niet-consortium instellingen (er is bijvoorbeeld belangstelling elders in Europa voor de Pulse-materialen Engels) en individuele gebruikers tegen betaling toegang krijgen tot de materialen.
- Ondersteunen van experimenten waarin het Pulse-materiaal in vergaande mate opgenomen wordt in het reguliere onderwijsaanbod van een school of instelling. De mogelijkheden hiervoor worden op dit moment al verkend met een aantal scholen en instellingen die belangstelling hebben voor verdergaande digitalisering van hun onderwijs-, assessment- en toetsmaterialen.

V: Disseminatie

30/5: Presentatie KaDo en Pulse, conferentie Studievaardigheden Stoas ('sHertogenbosch)

31/5: Presentatie KaDo en Pulse: presentatie op jaarafsluitingbijeenkomst van de kenniskring "Educatieve Functies van ICT" van Fontys/FLOS.

6/7: Presentatie KaDo en Pulse tijdens conferentie voor talentdocenten, georganiseerd door het Spaanse Ministerie van Onderwijs, Avila (Sp.)

24/8: Presentatie KaDo en Pulse op de jaaropening van Fontys/FLOT.

Manifestatie Evoluon: 16 oktober.

Studiedag Fontys/ FLOT: 5 november.

Presentatie Earli conferentie Maastricht: 15 november.

Slotmanifestatie KaDo: 4 december.

Landelijke ADEF studiedag: ICT en Onderwijs: 13 december

SURF NAP project
Kansrijk doorstromen

deelproject 4
HU-Loopbaankompas

eindrapportage

december 2007

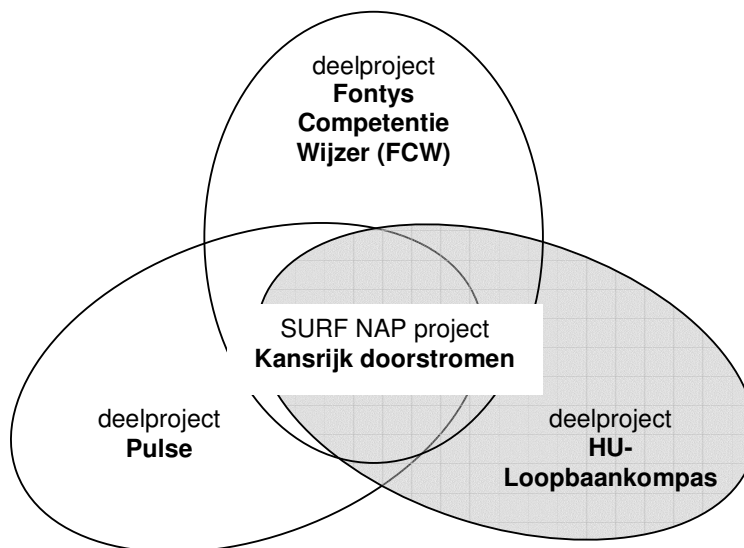
Inleiding

De Hogeschool Utrecht is dit studiejaar begonnen met het afsluiten van convenanten met vier regionale ROC-partners: ROC Midden Nederland, ROC ASA, ROC A12 en ROC van Amsterdam Werkmaatschappij Gooi- en Vechtstreek.

Centraal aandachtspunt in de convenanten is: het ontwikkelen van een instrument om ambities en potenties van MBO-ers voor het HBO op te sporen en de route van MBO naar HBO inzichtelijker en beter begaanbaar te maken.

Een voorbeeld van zo'n instrument is de Fontys Competentiewijzer: een self-assesment, dat de hogeschool samen met haar regionale ROC's ontwikkeld heeft om de competenties van MBO-ers m.b.t. het doorstromen naar het HBO vroegtijdig in beeld te brengen. Je ziet in het land ook andere vormen van samenwerking tussen MBO en HBO in het kader van de loopbaanontwikkeling van de student.

Fontys hogescholen en Hogeschool Utrecht gaan gezamenlijk in het SURF-project Kansrijk Doorstromen instrumenten inzetten en procedures ontwikkelen, waarmee wordt beoogd de kans op succes van de instromende studenten in het hoger beroepsonderwijs te vergroten. Het SURF-project wordt gerealiseerd in een projectorganisatie met een centrale kern, waarin naast de algemene projectleiding een drietal deelprojecten wordt uitgevoerd.

De Hogeschool Utrecht is verantwoordelijk voor het deelproject HU-Loopbaankompas, dat in de regio Utrecht in samenwerking met een viertal ROC's input levert aan het SURF-project. Deze voortgangsrapportage betreft het deelproject HU-Loopbaankompas.

Probleem- en doelstelling

De doelstelling van dit deelproject is in de eerste plaats het verkleinen van de uitval in het Nederlands hoger onderwijs. Hiernaast wordt ook het vergroten van de in- en doorstroom gestimuleerd. De focus ligt op de overgang van MBO naar bachelor (overgang 1).

De doorstroom van MBO-ers naar de Hogeschool Utrecht ligt lager dan het landelijk gemiddelde. Hogeschool Utrecht heeft samen met haar regionale ROC-partners afspraken gemaakt om die doorstroom zowel kwalitatief als kwantitatief te verbeteren.

Het deelproject beoogt bij te dragen aan een vloeiend overgangsmoment tussen de onderwijssectoren MBO en HBO (de verticale beroepskolom): de Hogeschool Utrecht wil samen met haar vier regionale ROC-partners de doorstroom van MBO naar HBO kwantitatief en kwalitatief verbeteren door gezamenlijk vorm te geven aan talentontwikkeling op het gebied van doorstroomcompetenties. Door deelnemers in het MBO beter voor te bereiden op studeren in het HBO worden de instroom en de doorstroom verbeterd. De uitval wordt verkleind doordat MBO-ers zich al tijdens hun MBO-opleiding kunnen ontwikkelen in het gewenste HBO-instroomprofiel. Hiernaast wordt het op opleidingsniveau creëren van doorlopende leerlijnen van MBO naar HBO mogelijk gemaakt, aansluitend op de al verworven competenties van de MBO-instromers. Hiermee valt het project binnen actielijn 1: Doorstroom verticale beroepskolom (doorgaande leerwegen vanuit onderwijsperspectief).

Het deelproject maakt deel uit van het project 'Kansrijk Doorstromen'. Binnen de kaders van dit project een effectmeting uitgevoerd. Hier maken de volgende activiteiten deel van uit:

- definiëren van 'succesvolle doorstroom' en het kwantificeren van deze definitie;
- ontwikkelen van meetinstrumenten en bijbehorende procedures, die succesvolle doorstroom meten;
- ontwikkelen van evaluatie-instrumenten en -procedures om de opbrengsten van de deelprojecten te evalueren, zodat kwantitatieve metingen kwalitatief kunnen worden onderbouwd;
- uitvoeren van metingen en evaluaties (incl. nulmeting);
- rapporteren over de resultaten van de metingen en evaluaties.

Het deelproject HU-Loopbaankompas levert evenals de beide andere deelprojecten input (data, gegevens) voor het uitvoeren van de metingen en evaluaties. Op dat moment worden ook streefcijfers vastgesteld.

Doelen en resultaten deelproject HU-Loopbaankompas

Doelen

Doel van het deelproject is om potentiële mbo-instroom voor hbo-bacheloropleidingen op te sporen en vervolgens deze mbo-groep beter voor te bereiden op de leerroutes in het hbo door potentiële studenten te ondersteunen bij het ontwikkelen van doorstroomcompetenties. In het project worden de volgende acties ondernomen:

- formuleren van doorstroomcompetenties m.b.t. doorstroming mbo – hbo in samenwerking met de participerende ROC's;
- op maat maken van een digitaal instrument om assessments m.b.t. de geformuleerde set van competenties mogelijk te maken (inclusief self- en peerassessments);
- inrichten van implementatietrajecten binnen de ROC's en de hogeschool m.b.t. de inzet en operationalisatie van dit instrument (inclusief een procedure voor de inzet van dit instrument in het propedeutische jaar in het hbo).

Bij Fontys Hogescholen en haar regionale ROC-partners wordt met een vergelijkbaar instrument gewerkt: de Fontys Competentie Wijzer (FCW). De eerste ervaringen daarmee zijn positief: mbo-ers krijgen tijdens hun mbo-opleiding door het gebruik van de FCW een helder beeld van het hbo-onderwijs en kunnen op grond daarvan hun eigen ambities en potenties met betrekking tot doorstromen in het hbo in kaart brengen.

In dit deelproject wordt een Utrechtse variant van de Fontys Competentie Wijzer samengesteld: het HU-Loopbaankompas. Het aangepaste HU-instrument zal rekening houden met de (in de Utrechtse regio grote) doelgroep allochtone mbo-ers. Er zal dan ook specifiek aandacht voor talige aspecten zijn. Het Utrechtse lectoraat 'Leren in de multiculturele school' levert hiertoe de benodigde expertise.

Resultaten

Het resultaat van dit deelproject is een kwantitatief en kwalitatief verbeterde doorstroom van mbo naar hbo: mbo-ers worden beter voorbereid op het studeren in het hbo en de hbo-opleidingen gaan effectiever en efficiënter om met de leerervaringen die mbo-ers inbrengen. Dit zal zichtbaar worden in de rendementen van het hbo: verkleining van de mbo-uitvalpercentages. Na een pilotperiode zullen de deelnemende instellingen streefcijfers vaststellen op beide terreinen.

Dit resultaat wordt bereikt door de volgende deelresultaten:

1. *set doorstroomcompetenties*
Binnen de vier participerende ROC's worden mbo-deelnemers geïnformeerd over doorstroommogelijkheden naar het hbo. Mbo-ers krijgen in een vroeg stadium inzicht in het voor de doorstroom gewenste competentieprofiel.
2. *instrument: HU-Loopbaankompas*
Met behulp van het instrument kunnen mbo-deelnemers hun persoonlijke profiel in relatie tot het gewenste profiel vaststellen. Het instrument voorziet in feedback gericht op ontwikkelmogelijkheden. Op basis van de resultaten van self- en peerassessments stippelen ze met behulp van een coach of mentor een leerroute uit die ze kunnen bewandelen om de kans op succes in het HBO te optimaliseren. Het instrument is web-ondersteund en op afstand toegankelijk voor deelnemers en studenten. Het is een interactief instrument: deelnemers / studenten krijgen direct feedback.
3. *implementatiedraaiboeken*
De hogeschool en elk ROC is zelf verantwoordelijk voor het kader waarbinnen het instrument wordt ingezet: binnen de loopbaanbegeleiding, de oriëntatiemodulen, de vrije ruimte, enz. Afhankelijk van deze keuze worden procedures ingericht (inclusief monitoring en evaluatie van het implementatietraject). Een en ander wordt vastgelegd en gedocumenteerd in een implementatiedraaiboek.

De set doorstroomcompetenties, het HU-Loopbaankompas en de implementatiedraaiboeken komen als producten beschikbaar en zullen uiteindelijk ook integraal deel uit maken van de KaDo-kit als eindproduct van Kansrijk Doorstromen.

Fasering in werkpakketten

startfase: werkpakket 4.1 Projectmanagement

Alle participerende instellingen zijn vertegenwoordigd in een deelprojectteam, ingericht vanuit de deelnemende instellingen om de doorstroomcompetenties vast te stellen, het FCW-instrument tot HU-Loopbaankompas te maken en pilots uit te voeren. Het deelprojectteam wordt aangestuurd door een projectleider.

Ook mbo-deelnemers en hbo-studenten worden in de pilots betrokken bij het project. Het betreft hier activiteiten die te maken hebben met de inrichting en aansturing van het deelproject, waaronder het organiseren van reviewbijeenkomsten en de administratieve afhandeling van het deelproject t.b.v. de penvoerder.

fase 2: werkpakket 4.2 HU-Loopbaankompas

Binnen dit werkpakket wordt de FCW op maat gemaakt voor de Utrechtse situatie: het HU-Loopbaankompas wordt samengesteld. Hiertoe wordt een (Utrechtse) set doorstroomcompetenties vastgesteld en de talige aspecten worden geëxpliciteerd en ingevoegd. Resultaat is een digitaal instrument, dat in de pilots wordt getest in de vier ROC's en de HU.

Bij dit werkpakket zijn deskundigen uit de vier ROC's en de HU op het gebied van doorstromen en loopbaanbegeleiding betrokken. Daarnaast wordt de expertise van het lectoraat "Lesgeven in de multiculturele school" ingeschakeld wat betreft de talige aspecten.

fase 3: werkpakket 4.3 Digitale ontsluiting HU-Loopbaankompas

Dit werkpakket betreft het digitaal ontsluiten van het instrument in de in gebruik zijnde e-learningplatformen van de participerende instellingen (gebruik makend van proven technology, zowel m.b.t. het instrument als ook m.b.t. de digitale infrastructuur van de participerende instellingen).

Hierbij zijn deskundigen op het gebied van ICT en Onderwijs van de vijf deelnemende instellingen betrokken. Er zal ook gebruik gemaakt worden van de expertise van het Aansluitcentrum van Fontys, in de vorm van de bij de FCW-licentieverstreking afgesproken consultancy-uren.

fase 4: werkpakket 4.4 Implementatie HU-Loopbaankompas

De implementatie van het HU-Loopbaankompas wordt binnen het deelproject gestart met behulp van pilots; bij elk van de vier ROC's wordt in een opleiding een pilot gestart. Ook in een propedeuse binnen de HU wordt een pilot gestart (afgestemd op één van de ROC-pilots). Deze pilots worden voorbereid, gedocumenteerd en geëvalueerd. Op basis van de uitkomsten wordt implementatieadvies met betrekking tot schaalvergroting binnen de ROC's en binnen de HU geformuleerd. Een en ander wordt vastgelegd en gedocumenteerd in implementatiedraaiboeken.

In elk van de vijf deelnemende instellingen wordt een "piloteam" geformeerd, aangestuurd door een projectcoördinator van de deelnemende instelling. Dit team voert de pilot uit, evalueert en doet voorstellen voor eventueel verbetering en schaalvergroting.

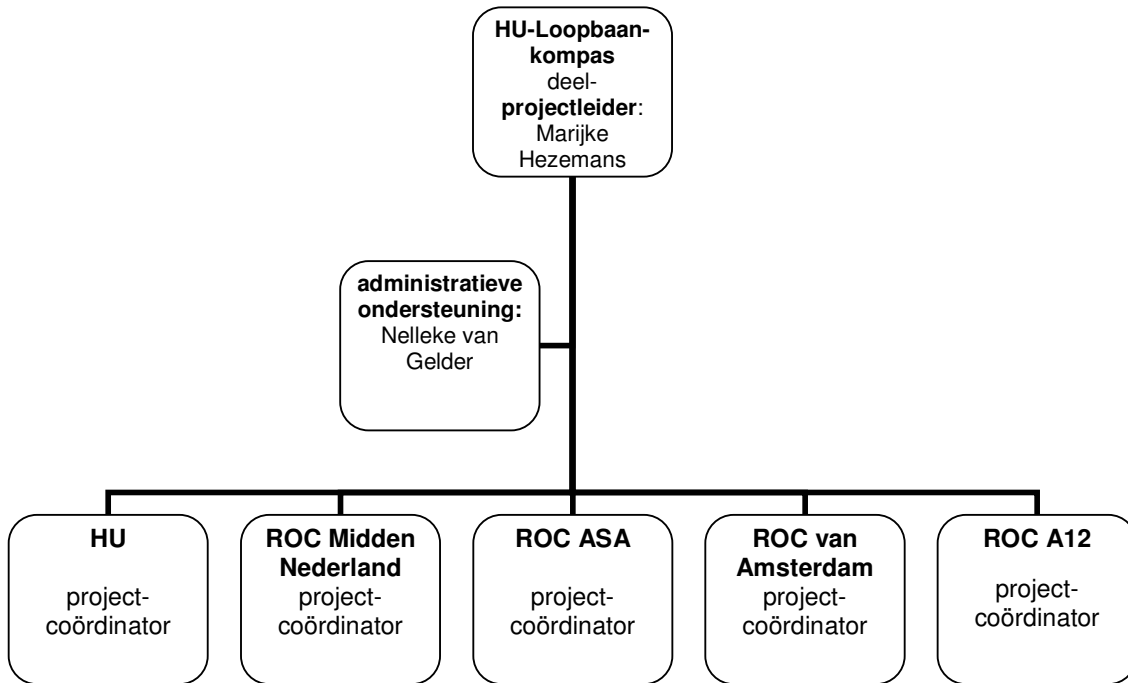
Resultaat van dit werkpakket zijn draaiboeken, inclusief protocollen en materialen, in de vier ROC's en de HU voor de inzet van het HU-Loopbaankompas in de eigen organisatie.

planning in tijd

	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
werkpakket 4.1 Projectmanagement													
werkpakket 4.2 HU-Loopbaankompas													
werkpakket 4.3 Digitale ontsluiting													
werkpakket 4.4 Implementatie													

Resultaten werkpakket Projectmanagement (WP 4.1)

Ten behoeve van het deelproject HU-Loopbaankompas is de volgende projectorganisatie ingericht:

De deelprojectleider HU-Loopbaankompas is lid van het SURF-projectteam 'Kansrijk Doorstromen'. Het deelprojectteam HU-Loopbaankompas bestaat uit de deelprojectleider en de projectcoördinatoren van de HU en de vier ROC's:

deelprojectleider Hogeschool Utrecht:	Marijke Hezemans
projectcoördinator ROC MN:	Marian Graus
projectcoördinator ROC ASA:	Marieke Gitz
projectcoördinator ROC van Amsterdam:	Ko Verlaan
projectcoördinator ROC A12:	Hans Knopperts
projectcoördinator Hogeschool Utrecht:	Mieke Wikkerman

De projectcoördinatoren hebben zorggedragen voor het inzetten van deskundige medewerkers in het project en voor het vinden van opleidingen waarbinnen de pilots hebben plaatsgevonden. Er zijn ook mbo-deelnemers en hbo-studenten betrokken bij de vormgeving en de implementatie van het instrument.

Concrete afspraken en resultaten zijn terug te vinden in deliverable 4.1.01.

Resultaten werkpakket HU-Loopbaankompas (WP 4.2)

Er is gestart met het op maat maken van de Fontys Competentiewijzer; het samenstellen van het HU-Loopbaankompas. De volgende activiteiten zijn ondernomen:

demonstratie en toelichting Fontys Competentiewijzer

In een samenwerkingsbijeenkomst van de deelnemende instellingen in dit deelproject is een medewerker van Fontys uitgenodigd een presentatie en 'hands-on' demonstratie te verzorgen. (zie deliverable 4.2.01)

set doorstroomcompetenties

Tijdens een expertmeeting zijn succesfactoren in doorstroom mbo - hbo geformuleerd door medewerkers van de vier ROC's en de HU. Het resultaat was een eenduidig beeld van deze succesfactoren (zie ook deliverable 4.2.03). Deze succesfactoren zijn vertaald in gewenste competenties en vergeleken met de in de FCW geformuleerde algemene competenties. Dit leverde een klein aantal wijzigingen/aanpassingen op. De leden van het projectteam vinden het bijvoorbeeld zeer gewenst dat de competentie 'lerend vermogen' met deelaspect 'reflecteren' of 'reflecterend vermogen' in de set algemene hbo-begincompetenties wordt opgenomen. Deze competentie is namelijk een van de geïdentificeerde succesfactoren. (zie verder deliverable 4.2.03)

De set doorstroomcompetenties die in het HU-Loopbaankompas is opgenomen, is door het projectteam vastgesteld en komt -behoudens de wijzigingen/aanpassingen- overeen met de set algemene hbo-begincompetenties en het onderdeel studiegedrag in de FCW.

Naast de set algemene hbo-begincompetenties en het onderdeel studiegedrag heeft Fontys hogescholen in haar instrument ook een onderdeel opleidings specifieke begincompetenties opgenomen. Voor een aantal domeinen heeft Fontys hogescholen deze competenties gedefinieerd. In dit deelproject hebben de volgende domeinen deelgenomen:

- economie (ook in de Fontys Competentiewijzer opgenomen);
- verpleegkunde;
- ict-opleidingen;
- sport & bewegen.

In samenwerking met de voor het domein relevante hbo-opleidingen hebben de respectievelijke projectcoördinatoren opleidings specifieke begincompetenties geformuleerd (zie ook deliverable 4.2.05, 4.2.06 en 4.2.07).

Deze sets zijn in het HU Loopbaankompas opgenomen en in de pilots geëvalueerd.

talige aspecten

Er is contact gelegd met het HU-lectoraat 'Lesgeven in de multiculturele school'. In april hebben zij een werksessie met het projectteam verzorgd, waarbij multiculturele taalaspecten en het taalgebruik in het HU-Loopbaankompas centraal staan.

Na een inventarisatie van wensen op het gebied van talige aspecten in het projectteam (zie deliverable 4.2.03) hebben twee medewerkers van het HU-lectoraat 'Lesgeven in de multiculturele school' een werksessie voor het projectteam georganiseerd, waarin de toegankelijkheid van de Fontys Competentiewijzer als vertrekpunt is genomen. Deze sessie heeft geresulteerd in een aantal gewenste aanpassingen van de Fontys Competentiewijzer voor het HU Loopbaankompas en de definiëring van een extra competentie in het deel algemene hbo-begincompetenties: het talig vermogen (zie deliverable 4.2.04).

De gewenste veranderingen zijn afgestemd met Fontys Hogescholen (zie deliverable 4.2.04).

Medewerkers van het lectoraat hebben de opdracht uitgevoerd het materiaal van de Fontys Competentiewijzer te herschrijven en de competentie 'talig vermogen' inclusief assessment-items te formuleren. Met het resultaat van deze opdracht (zie deliverable 4.2.08 en 4.2.09) is het HU Loopbaankompas afgestemd met alle in het mbo gangbare relevante kwalificatiedossiers en het Europees raamwerk.

Resultaten werkpakket Digitale ontsluiting (WP 4.3)

Na het afsluiten van de licentieovereenkomst Fontys Competentiewijzer met Fontys Hogescholen bleek dat de FCW niet als zelfstandige applicatie kon worden geleverd. Wel is toegang verleend tot het digitale instrument van Fontys.

Om de gewenste aanpassingen door te voeren en de talige aspecten in te voegen, zodat in de pilots met het HU-Loopbaan Kompas kon worden geëxperimenteerd, zijn in de HU binnen de afgesloten licenties in aanmerking komende applicaties geselecteerd. Er is nagegaan welke applicatie het meest geschikt is. Daar zijn de volgende specificaties voor geformuleerd:

- de applicatie is als zelfstandig pakket leverbaar, zodat installatie op diverse plekken mogelijk is;
- de 'achterliggende' databases zijn manipuleerbaar door degene die het instrument in beheer heeft, zodat gewenste aanpassingen kunnen worden ingevoerd;
- grafische weergave van assessmentresultaten is mogelijk;
- directe, automatisch gegenereerde feedback is mogelijk;
- automatische verzending van assessmentresultaten naar e-mailadressen is mogelijk.

Hiernaast is binnen het deelproject afgesproken dat wordt gekozen voor een applicatie die nu al binnen de HU in gebruik is, zodat in de pilots kon worden aangesloten bij bestaande (ICT-) procedures en technieken.

Aan de hand van bovenstaande specificaties is de applicatie Questionmark Perception (QMP) geselecteerd. Het HU loopbaan Kompas is in QMP ontsloten; alle assessment-items zijn in QMP ingevoerd en de gewenste functionaliteiten op het gebied van rapportage zijn ontwikkeld (deels maatwerk).

De Hogeschool Utrecht is als host opgetreden voor de in de pilots deelnemende instellingen. Elke deelnemende instelling heeft een ICT-contactpersoon benoemd (zie bijlage 4.2.07). Deze contactpersonen zijn getraind in het gebruik van het HU Loopbaan Kompas in QMP, zodat zij als helpdesk binnen hun instelling konden functioneren gedurende de pilot. Het instrument was eind september (in eerste versie) gereed om in de pilots te worden ingezet.

Resultaten werkpakket Implementatie (WP 4.4)

proeftuinen

In elke deelnemende instelling is een proeftuin geselecteerd, waar in de pilots met het HU-Loopbaan Kompas is geëxperimenteerd. Het betreft de volgende proeftuinen (zie bijlage 4.2.01):

ROC ASA

Binnen de Unit Economie, bij de MHBO-routes, bij de opleiding Medewerker Marketing en Communicatie. De pilot is uitgevoerd in de tweejarige opleiding. Het gaat om een geselecteerde groep studenten; 90% stroomt door naar het HBO.

ROC A12

In de pilot is één opleiding ingezet: ICT. Bij de opleiding is sprake van een doorstroomroute naar de HU en/of de HAN.

ROC Midden Nederland

Bij ROC MN is de pilot uitgevoerd bij de opleiding Verpleegkunde.

HU

De pilot is uitgevoerd in de opleiding Fysiotherapie en dan bij de eerstejaars studenten in een doorstroomroute vanuit een verwante mbo-opleiding.

ROC van Amsterdam Gooi- en Vechtstreek

De pilot is uitgevoerd bij de opleiding Sport en Bewegen. Deze opleiding sluit aan bij de hbo-opleiding Fysiotherapie.

implementatiedraaiboeken

Voor het vastleggen van het implementatietrajecten van de deelnemende instellingen in implementatiedraaiboeken is een vaste structuur ontwikkeld (zie bijlage 4.2.12). Met deze draaiboeken wordt beoogd zowel het vergelijken van de effecten van het HU Loopbaan Kompas in de verschillende pilots mogelijk te maken, als herhaling of implementatie van het HU Loopbaan Kompas in de toekomst door andere instellingen te ondersteunen.

De implementatiedraaiboeken van de deelnemende instellingen, waarin ook aandacht is besteed aan lessons learned (evaluatie) en vooruitblik, zijn als separate bijlages bij deze eindrapportage gevoegd.

Financiële verantwoording

In de deliverables 4.1.02 en 4.1.03 zijn overzichten opgenomen van de personele inzet en de materiële uitgaven. In deze overzichten is te zien dat er sprake is van onderbesteding. Deze onderbesteding is te wijten aan de volgende drie belangrijke oorzaken:

- *werkelijke loonkosten versus begrootte uurtarieven*
In een laat stadium van het project bleek dat de financiële verantwoording onderbouwd moest worden m.b.v. de zogenaamde werkelijke loonkosten van de projectmedewerkers. Hoewel er in de begroting van deelproject 4 is gerekend met drie standaarduurtarieven, bleek dit onvoldoende te discrimineren. Deze oorzaak is verantwoordelijk voor ongeveer 40 tot 50% van de onderbesteding.
- *digitale uitontwikkeling en ontsluiting*
Na de start van het deelproject bleek dat Fontys Hogescholen hun instrument Competentiewijzer niet als zelfstandige, bewerkbare applicatie kon leveren. Het incorporeren van het instrument in de ICT-platformen van de in het deelproject betrokken instellingen, het (digitaal) uitontwikkelen en het ontsluiten van het instrument zijn daarmee als activiteiten komen te vervallen. Ook de hiermee te verwachten materiële uitgaven zijn niet gedaan. De in het project gekozen oplossing maakt gebruik van een applicatie die al in gebruik is binnen de bij het deelproject betrokken instellingen. Waardoor o.a. beheer en gebruikersondersteuning al in de instellingen aanwezig waren en niet opgezet hoeft te worden. Deze oorzaak is verantwoordelijk voor ongeveer 30% van de onderbesteding.
- *doorlooptijd van het deelproject*
Door de wat moeizame start, het zomerreces en de onverwachte onbeschikbaarheid van de Fontys Competentiewijzer was het lastig de pilotperiode vast te stellen. Uiteindelijk zijn de pilots vlak voor het einde van het project uitgevoerd. De verbeteringsuggesties die de ervaringen in deze pilots hebben opgeleverd, zijn wel gerapporteerd, maar niet meer feitelijk gerealiseerd. Hiervoor bleek de doorlooptijd te kort. Het doorvoeren van verbeteringen naar aanleiding van de ervaringen in de

pilots is als activiteit niet meer uitgevoerd.
Deze oorzaak is verantwoordelijk voor ongeveer 10% van de onderbesteding.

Evaluatie, conclusies en vooruitblik

Zoals de resultaten: de implementatiedraaiboeken en het instrument HU Loopbaankompas, te zien geven, is in het deelprojectteam met veel inzet gewerkt aan het neerzetten van deze resultaten. Alle teamleden hebben aangegeven dat het prettiger zou zijn de doorlooptijd van het deelproject niet parallel te laten lopen aan een kalenderjaar, maar parallel aan een cursusjaar. Vooral met het oog op het uitvoeren van pilots zou de looptijd dan meer efficiënt kunnen worden ingedeeld en effectief kunnen worden benut.

Verlenging van de looptijd werd ook gewenst. De projectteamleden hebben te kennen gegeven dat het jammer is dat -gelet op de hoofddoelstelling van het project- het werkelijke effect van het inrichten van een doorstroomtraject en het gebruik van het HU Loopbaankompas niet binnen de projectperiode kan worden gemeten. Zouden de pilotdeelnemers straks met meer succes het hbo doorlopen dan vergelijkbare controlegroepen?

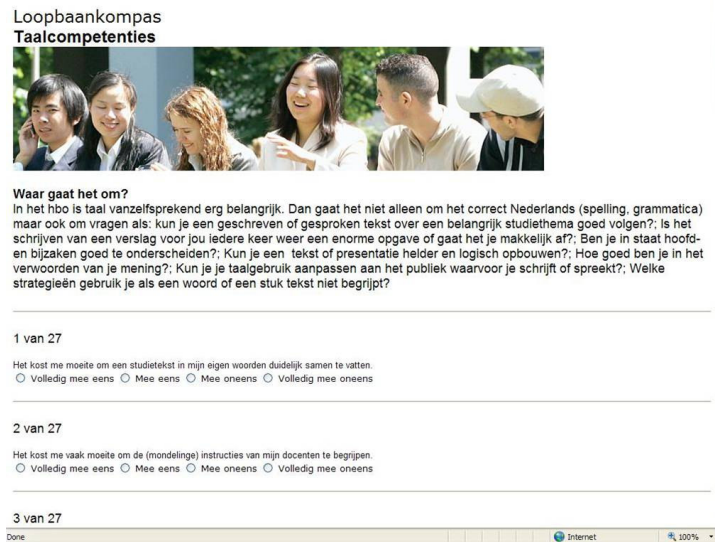
Ondanks de tijdsdruk -of misschien wel dankzij?- is er een hecht projectteam ontstaan, dat goed gebruik wist te maken van elkaars inhoudelijke deskundigheden. De samenwerking heeft bij ieder van ons geleid tot kennisontwikkeling. Eén van de projectteamleden benoemde de ontstane samenwerkingsverbanden de grootste winst van dit deelproject en de meeste anderen waren dit met hem eens.

Daarnaast gaven alle teamleden aan dat zij een vervolg wensen, zodat zij de follow-up, ontstaan door de pilotervaringen, nog kunnen uitvoeren. Wellicht biedt de mogelijkheid tot het indienen van een projectvoorstel in het kader van de besteding onderuitputting Nationaal Actieplan E-learning hier openingen voor.

Tenslotte is ook eventuele deelname aan de tweede tender door het projectteam verkend. Gezien de huidige ervaringen in dit deelproject en de nationale ambitie m.b.t. het verhogen van de participatie in het hoger onderwijs, zijn de volgende vragen door het team geformuleerd:

- Is het HU Loopbaankompas als instrument valide en betrouwbaar?
- Zijn de competenties, die in het HU Loopbaankompas zijn opgenomen, beïnvloedbaar door coaching?
- Zijn de opleidingsspecifieke competenties noodzakelijk in het HU Loopbaankompas als doorstroominstrument?

Deze vragen kunnen aanleiding zijn een projectvoorstel in de tweede tender van het NAP in te dienen. De deelprojectleider zal de mogelijkheden hiertoe gaan verkennen.

afbeelding 4. Loopbaancompas taalcompetenties

Overzicht van deliverables bij DP 4

Alle deliverables zijn toegankelijk via de KaDo portal (zie ook bijlage 1)

WP-4.1

- 4.1.01 Bijeenkomst 13 december 2006
- 4.1.02 Overzicht personele inzet deelproject 4
- 4.1.03 Overzicht materiële uitgaven deelproject 4
- 4.1.04 Tussenverslag KaDo-10 okt 2007

WP4.2

- 4.2.01 Bijeenkomst 10 januari 2007
- 4.2.02 Bijeenkomst 14 februari 2007
- 4.2.03 Bijeenkomst 14 maart 2007
- 4.2.04 Bijeenkomst 11 april 2007
- 4.2.05 Bijeenkomst 23 mei 2007
- 4.2.06 Bijeenkomst 13 juni 2007
- 4.2.07 Bijeenkomst 11 juli 2007
- 4.2.08 Resultaten opdracht lectoraat
- 4.2.09 Verantwoording opdracht lectoraat
- 4.2.10 Bijeenkomst 5 september 2007
- 4.2.11 Verantwoording taalcompetenties
- 4.2.12 Bijeenkomst 27 september 2007

WP-4

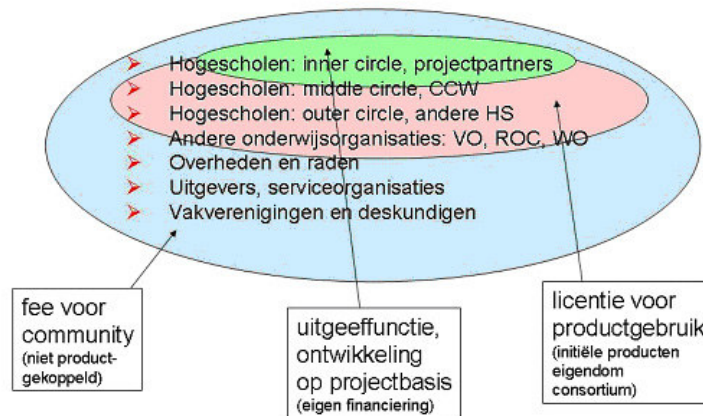
- 4.4.01 Bijeenkomst 29 oktober 2007
- 4.4.02 Bijeenkomst 19 november 2007
- 4.4.03 Bijeenkomst 17 december 2007
- 4.4.04 Implementatiedraaiboek HU loopbaancompas HU
- 4.4.05 Implementatiedraaiboek Hu loopbaancompas MN
- 4.4.06 Implementatiedraaiboek ROCvA HU Loopbaancompas
- 4.4.07 Evaluatievragen deelnemers-studenten
- 4.4.08 Evaluatievragen begeleiders
- 4.4.09 Implementatiedraaiboek HU loopbaancompas ROC A12
- 4.4.10 Implementatiedraaiboek HU loopbaancompas ROC ASA
- 4.4.11 Instrument HU Loopbaancompas

Algemene evaluatie

Evaluatie en vooruitblik

Rekening houdend met het inhoudelijk complexe karakter van het project Kansrijk Doorstromen ben ik als projectleider redelijk tevreden over de inhoudelijke resultaten en opbrengsten van het project. Het is een ambitieus plan, maar voldoende doordacht en met realistische doelen, maar nog niet helemaal afgerond. Er is sprake van een groeiende samenwerking en voldoende afstemming tussen de diverse deelprojecten en werkpakketten. Ik heb er vertrouwen in dat de gestelde doelen zullen worden gehaald en dat vrijwel alle producten en resultaten tijdig voor einde looptijd zullen worden opgeleverd. De productie van materialen, en het opleveren van andere resultaten, loopt redelijk volgens verwachting, met uitzondering van deelproject 3.

De KaDo-kit materialen zijn aan het eind van het project voor naar schatting meer dan 90 % zijn gerealiseerd. Er is op instellingenniveau en op productniveau duidelijk de wil uitgesproken om de ontwikkeling van het instrumentarium ook na de projectperiode voort te zetten. De bevindingen van de ingesteld werkgroep "businessmodel" dienen als basis voor verder overleg in het najaar van 2007. Voorlopig einddoel binnen de kaders van dit project is het opleveren van een door partners incl. CCW gedragen concept businessmodel dat model zal staan voor de consortiumsamenwerking op langere termijn.

Afbeelding 5. Vooruitblik: structuur van het KaDo consortium

Als projectleider heb ik er alle vertrouwen in dat de nu voorliggende resultaten en producten onder het betreffende businessplan tot volle wasdom zullen komen mits dat gebeurt vanuit een daadkrachtig en breedgedragen consortium, en zo op termijn zullen leiden met een merkbare en meetbare impact op verbetering van de doorstroom in het HBO.

Het NAP programma is een uitstekend kader gebleken om het KaDo initiatief in vliegende start op gang te brengen. Dat het NAP programma op grond van o.a. onze ervaringen voor de tender 2008, en de jaren daarna, op een aantal punten is aangepast (i.e. verder verbeterd) is een goed nieuws. Een doorlooptijd van effectief nog geen jaar voor een nieuw programma als NAP staat weliswaar automatisch garant voor een vliegende start, maar deed mijn projectteam ook "naar lucht happen", en wel tot aan de eindstreep. Het resultaat van Kansrijk Doorstromen mag gezien worden. Dankzij de geweldige inzet en de deskundigheid van alle projectmedewerkers. Of het resultaat werkelijk een bijdrage zal leveren aan Kansrijk(er) Doorstromen, daar zullen we gezien de aard van de producten pas over enkele jaren echt iets van kunnen zeggen. Door goed onderzoek en voortvarende aanpak van een KaDo vervolg.

Financiële verantwoording

Overzicht van personele kosten en materiële kosten.

Kansrijk Doorstromen	Begroting	Gerealiseerde projectkosten			Restant begroting
		Voorgaande periode(s) Gecorrigeerd	Deze periode	T/m deze periode	
Aug. 2007 t/m jan. 2008	(A)			(B)	(A)-(B)
Personele kosten					
<i>Deelproject 1 Projectmanagement en centrale activiteiten</i>					
WP 1.1 Proj.leiding en beheer	€ 72.750	€ 52.863	€ 28.183	€ 81.045	€ 8.295-
WP 1.2 Resultaten en producten	€ 60.000	€ 16.350	€ 49.168	€ 65.518	€ 5.518-
WP 1.3 Disseminatie en PR	€ 18.000	€ 8.175	€ 12.398	€ 20.573	€ 2.573-
Totaal Deelproject 1	€ 150.750	€ 77.388	€ 89.748	€ 167.135	€ 16.385-
<i>Deelproject 2 FCW</i>					
WP 2.1 Deelprojectleiding	€ 48.000	€ 27.959	€ 16.665	€ 44.624	€ 3.376
WP 2.2 FCW-VO	€ 152.000	€ 104.039	€ 37.585	€ 141.624	€ 10.376
WP 2.3 FCW-HBO	€ 114.000	€ 82.209	€ 29.725	€ 111.934	€ 2.066
WP 2.4 FCW-MBO	€ 83.000	€ 49.776	€ 25.050	€ 74.826	€ 8.174
Totaal Deelproject 2	€ 397.000	€ 263.983	€ 109.025	€ 373.008	€ 23.993
<i>Deelproject 3 PULSE</i>					
WP 3.1 Deelprojectleiding	€ 38.000	€ 13.980	€ 11.745	€ 25.725	€ 12.275
WP 3.2 Assessment Engels	€ 155.000	€ 53.288	€ 54.975	€ 108.263	€ 46.738
WP 3.3 Assessment NT2	€ 155.000	€ 33.720	€ 59.520	€ 93.240	€ 61.760
Totaal Deelproject 3	€ 348.000	€ 100.988	€ 126.240	€ 227.228	€ 120.773
<i>Deelproject 4 HU-Loopbaankompas</i>					
WP 4.1 Deelprojectleiding	€ 50.000	€ 25.148	€ 42.833	€ 67.980	€ 17.980-
WP 4.2 HU-Loopbaankompas	€ 81.900	€ 42.780	€ 7.305	€ 50.085	€ 31.815
WP 4.3 Digitale infrastructuur	€ 31.500	€ 6.150	€ 21.675	€ 27.825	€ 3.675
WP 4.4 Implementeren	€ 180.000	€ 57.030	€ 57.030	€ 57.030	€ 122.970
Totaal Deelproject 4	€ 343.400	€ 74.078	€ 128.843	€ 202.920	€ 140.480
Totaal Personele kosten	€ 1.239.150	€ 516.435	€ 453.855	€ 970.290	€ 268.860
Materiële en overige kosten					
<i>Deelproject 1 Projectmanagement en centrale activiteiten</i>					
WP 1.1 Proj.leiding en beheer	€ 3.000	€ 1.020	€ 12.425	€ 13.445	€ 10.445-
WP 1.2 Resultaten en producten	€ 10.000	€ 364	€ 24.977	€ 25.341	€ 15.341-
WP 1.3 Disseminatie en PR	€ 3.000	€ 2.712	€ 1.447	€ 4.159	€ 1.159-
Onvoorzien	€ 10.000	€ -	€ -	€ -	€ 10.000
Accountant	€ 16.000	€ -	€ 16.000	€ 16.000	€ -
Totaal Deelproject 1	€ 42.000	€ 4.096	€ 54.849	€ 58.945	€ 16.945-
<i>Deelproject 2 FCW</i>					
WP 2.1 Deelprojectleiding	400,00	€ 304	€ 67	€ 371	€ 29
WP 2.2 FCW-VO	50,00	€ 23	€ 233	€ 256	€ 206-
WP 2.3 FCW-HBO	50,00	€ -	€ 6	€ 6	€ 44
WP 2.4 FCW-MBO	€ -	€ -	€ 11	€ 11	€ 11-
Communicatiebeleid	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Onvoorzien	500,00	€ -	€ -	€ -	€ 500
Totaal Deelproject 2	€ 1.000	€ 327	€ 318	€ 644	€ 356
<i>Deelproject 3 PULSE</i>					
WP 3.1 Deelprojectleiding	€ 3.000	€ 245	€ 5.188	€ 5.433	€ 2.433-
WP 3.2 Assessment Engels	€ 5.000	€ -	€ 10.806	€ 10.806	€ 5.806-
WP 3.3 Assessment NT2	€ 5.000	€ -	€ 80.953	€ 80.953	€ 75.953-
Onvoorzien	€ 6.000	€ -	€ -	€ -	€ 6.000
Totaal Deelproject 3	€ 19.000	€ -	€ 96.947	€ 97.193	€ 78.193-
<i>Deelproject 4 HU-Loopbaankompas</i>					
WP 4.1 Deelprojectleiding	€ -	€ -	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500-
WP 4.2 HU-Loopbaankompas	€ 15.600	€ 1.200	€ 4.650	€ 5.850	€ 9.750
WP 4.3 Digitale infrastructuur	€ 48.500	€ 193	€ 21.871	€ 22.064	€ 26.436
WP 4.4 Implementeren	€ -	€ -	€ 3.116	€ 3.116	€ 3.116-
Accountant	€ 4.000	€ -	€ 14.000	€ 14.000	€ 10.000-
Onvoorzien	€ 6.000	€ -	€ -	€ -	€ 6.000
Totaal Deelproject 4	€ 74.100	€ 1.393	€ 46.137	€ 47.530	€ 26.570-
Totaal Materiële/overige kosten	€ 136.100	€ 5.815	€ 198.251	€ 204.312	€ 68.212-
Totale projectkosten	€ 1.375.250	€ 522.250	€ 652.106	€ 1.174.602	€ 200.648

Toelichting bij financieel overzicht

Algemeen

Het overzicht van bestedingen zoals hierboven opgenomen is voor wat betreft personele kosten nog opgezet op basis van de voorcalculatietarieven. Voor de definitieve financiële afwikkeling zullen die tarieven zijn vervangen door de werkelijke subsidiabele tarieven per werknemer. Niet alle tarieven zijn op het moment van het opstellen van deze versie van de eindrapportage al bekend bij de penvoerder. De verwachting is dat dit geen grote extra verschillen zal opleveren.

Totale project

Totale project	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo%
Personele kosten	1.239.150	970.290	268.860	22%
Materiële en overige kosten	136.100	204.312	68.212-	-50%
Totale kosten	1.375.250	1.174.602	200.648	15%

Ondanks een regelmatige check op inzet en bestedingen is er aan het eind van het project toch sprake van een aanzienlijke onderbesteding. In de eerste helft van de looptijd was er vooral zorg om voortgang en onderbesteding in DP 1 en DP 3. Achterstanden zijn bij deze twee deelprojecten in de tweede helft vrijwel volledig weggewerkt en de bestedingen zijn redelijk conform begroting inclusief eerder aangekondigde aanpassingen en verschuivingen. Onderbesteding over het totale budget nu is vooral terug te voeren op DP 4 (met name werkpakket 4.4) en komt voor een kleiner deel op het conto van voor eigen rekening genomen kosten in DP 2 en 3. Zie voor nadere toelichting op het financiële overzicht de toelichting per deelproject hieronder.

Over vrijwel alle Werkpakketten blijven uitgaven voor materiële kosten achter bij de begroting. Behalve het feit dat die kosten her en der fors ook daadwerkelijk lager zijn uitgevallen, hebben veel partners er om praktische en/of administratieve redenen voor gekozen om bijvoorbeeld reiskosten voor eigen rekening te nemen.

Deelproject 1 Projectmanagement en centrale activiteiten

Personele kosten

	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo %
WP 1.1 Proj.leiding en beheer	72.750	81.045	-8.295	-11%
WP 1.2 Resultaten en producten	60.000	65.518	-5.518	-9%
WP 1.3 Disseminatie en PR	18.000	20.573	-2.573	-14%
Totaal Deelproject 1	150.750	167.135	-16.385	-11%

Materiële en overige kosten

	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo %
WP 1.1 Proj.leiding en beheer	3.000	13.445	10.445-	-348%
WP 1.2 Resultaten en producten	10.000	25.341	15.341-	-153%
WP 1.3 Disseminatie en PR	3.000	4.159	1.159-	-39%
Onvoorzien	10.000	-	10.000	100%
Accountant	16.000	16.000	-	0%
Totaal Deelproject 1	42.000	58.945	16.945-	-40%

Totale kosten

	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo %
Totaal Deelproject 1	192.750	226.080	33.330-	-17%

De kosten voor projectleiding (WP 1.1) zijn hoger uitgevallen dan aanvankelijk begroot. Deze overschrijding was voorzien sinds medio 2007 en is ter sprake gebracht in de review(s). Al direct na de start van het project was duidelijk dat op dat onderdeel extra inzet was gevraagd. Als verbeterpunt is deze inzet onmiddellijk na de intake review aangepast met hogere kosten als gevolg.

De kosten voor WP 1.2, zowel personele kosten als materiële kosten, zijn deels nog opgenomen als transferabele kosten in samenhang met het opstellen van de eindrapportage. Datzelfde geldt voor de accountantkosten.

De materiële kosten vallen hoger uit o.a. door de kosten verbonden met de eindconferentie van 4 december, die groter van opzet is geweest dan bij aanvang gepland. Voor uitwerking van het businessmodel is op dringend advies van de CP extra formatie ingezet in de tweede helft van 2007.

Deelproject 2 FCW

Personele kosten

	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo %
WP 2.1 Deelprojectleiding	48.000	44.624	3.376	7%
WP 2.2 FCW-VO	152.000	141.624	10.376	7%
WP 2.3 FCW-HBO	114.000	111.934	2.066	2%
WP 2.4 FCW-MBO	83.000	74.826	8.174	10%
Totaal Deelproject 2	397.000	373.008	23.993	6%

Materiële en overige kosten

	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo %
WP 2.1 Deelprojectleiding	400	371	29	7%
WP 2.2 FCW-VO	50	256	206-	-412%
WP 2.3 FCW-HBO	50	6	44	88%
WP 2.4 FCW-MBO		11	11-	
Communicatiebeleid		-	-	
Onvoorzien	500	-	500	100%
Totaal Deelproject 2	1.000	644	356	36%

Totale kosten

	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo %
Totaal Deelproject 2	398.000	373.652	24.348	6%

In deelproject 2 is er in het najaar voor gekozen om de ROC- en VO-sub-partners niet te belasten met administratieve procedures rond loonkosten van medewerkers. Aangezien dit wel voorwaarde is voor subsidiabele kosten is besloten om die kosten tegen het voorcalculatietarief met de instellingen te verrekenen voor eigen rekening van partner Fontys.

Extra kosten voor inzet van ICT specialisten en programmeurs waren bij de tussentijdse rapportage al eerder voor eigen kosten genomen en afgevoerd uit de KaDo verantwoording.

In september is instemming verkregen van de programmaleiding om een belangrijk deel van de materiële kosten voor DP 2 over te hevelen naar personele kosten. Door deze combinatie van aanpassingen rest nu een overschot van ruim, € 23.000 op DP 2. Verzoek is om alsnog de personele kosten voor ICT medewerkers ten laste van DP 2 te mogen brengen zoals aanvankelijk voorzien (en deels begroot).

Deelproject 3 PULSE**Personele kosten**

	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo %
WP 3.1 Deelprojectleiding	38.000	25.725	12.275	32%
WP 3.2 Assessment Engels	155.000	108.263	46.738	30%
WP 3.3 Assessment NT2	155.000	93.240	61.760	40%
Totaal Deelproject 3	348.000	227.228	120.773	35%

Materiële en overige kosten

	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo %
WP 3.1 Deelprojectleiding	3.000	5.433	-2.433	-81%
WP 3.2 Assessment Engels	5.000	10.806	-5.806	-116%
WP 3.3 Assessment NT2	5.000	80.953	-75.953	-1519%
Onvoorzien	6.000	0	6.000	100%
Totaal Deelproject 3	19.000	97.193	-78.193	-412%

Totale kosten

	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo %
Totaal Deelproject 3	367.000	326.070	40.930	11%

In deelproject 3 is een grote inhaalslag gepleegd vanaf september 2007. Een belangrijke maatregel is geweest het inhuren van externe experts voor het produceren van nieuwe digitale modules in WP 3.2 en WP 3.3.

Door deze maatregelen heeft er - administratief gezien - een sterke verschuiving plaatsgevonden van directe personele kosten naar 'materiele kosten', uitsluitend veroorzaakt door inzet van externe medewerkers tegen nota op uurbasis en/of per product. Deze verschuiving is in september 2007 e.v. aangegeven, zowel in de review als bij de programmaleiding.

Deelproject 4 HU-Loopbaankompas**Personele kosten**

	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo %
WP 4.1 Deelprojectleiding	50.000	67.980	17.980-	-36%
WP 4.2 HU-Loopbaankompas	81.900	50.085	31.815	39%
WP 4.3 Digitale infrastructuur	31.500	27.825	3.675	12%
WP 4.4 Implementeren	180.000	57.030	122.970	68%
Totaal Deelproject 4	343.400	202.920	140.480	41%

Materiële en overige kosten

	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo %
WP 4.1 Deelprojectleiding	-	2.500	2.500-	
WP 4.2 HU-Loopbaankompas	15.600	5.850	9.750	63%
WP 4.3 Digitale infrastructuur	48.500	22.064	26.436	55%
WP 4.4 Implementeren	-	3.116	3.116-	
Accountant	4.000	14.000	10.000-	-250%
Onvoorzien	6.000	-	6.000	100%
Totaal Deelproject 4	74.100	47.530	26.570	36%

Totale kosten

	Begroot	Besteed	Saldo	Saldo %
Totaal Deelproject 4	417.500	250.450	167.050	40%

Inzet en bestedingen in DP 4 zijn tot het najaar van 2007 vrijwel volgens planning verlopen. Eerder uitgesproken zorg over onderbesteding is tot dat moment door de projectleiding geduid als vooral 'optisch effect' veroorzaakt door het feit dat in de planning van DP 4 meer dan 60 % van de totale kosten was begroot voor activiteiten in het najaar van 2007 binnen WP 4.4. Bij afsluiting van het project blijkt een belangrijk deel van die begroting alsnog niet benut ondanks een positieve verwachting van de projectleiding op dit punt tot begin december 2007.

Voor deze onderbesteding zijn als belangrijkste oorzaken aan te geven:

- *Digitale uitontwikkeling en ontsluiting*
Het incorporeren van het instrument in de ICT-platformen van de in het deelproject betrokken instellingen, het (digitaal) uitontwikkelen en het ontsluiten van het instrument zijn daarmee als activiteiten komen te vervallen. Ook de hiermee te verwachten materiële uitgaven zijn niet gedaan.
- *Doorlooptijd van het deelproject*
Het doorvoeren van verbeteringen naar aanleiding van de ervaringen in de pilots is als activiteit niet meer uitgevoerd.

Zie ook DP-4 pag. 63

Alle onderliggende documenten, urenstaten, nota's e.d. met betrekking tot deze financiële zijn ondergebracht in het controledossier t.b.v. de accountant van penvoerder Fontys en/of in een vergelijkbaar dossier bij HU t.b.v. de eigen accountant.

Per saldo is er uiteindelijk sprake van een onderbesteding van ruim € 200.648,- op de totale begroting en daarmee van ruim € 150.000,- op de maximaal beschikbare subsidiegelden, aangenomen dat de subsidiegever akkoord zal gaan met deze verantwoording en behoudens een goedkeurende verklaring van de accountant.
(Door herberekening tegen werkelijke tarieven zal de onderuitputting naar verwachting nog iets toenemen.)

Er is een aanvullend projectvoorstel opgesteld dat op 14 januari is ingediend bij SURFfoundation, en waarmee indirect een deel van het overschot alsnog ten goede kan komen aan verdere voortgang en ontwikkeling van KaDo.

KADO Bijlage 1

Kansrijk Doorstromen

Overzicht deliverables per 12-1007

WP 1.1

- 1.1.01 indrapport Kansrijk Doorstromen NAP 2007
- 1.1.02 Internet Portal Kansrijk Doorstromen www.kansrijkdorstromen.nl
- 1.1.03 Controlling Document
- 1.1.04 Rapportage Intake review
- 1.1.05 Tussenrapportage sept. 2007
- 1.1.06 Presentatie Landelijke Dag Studievaardigheid (PPT)
- 1.1.07 Presentatie NAP-Demodag (PPT)

WP 1.2

- 1.2.01 Businessmodel KaDo
- 1.2.02 Vergelijking FCW MBO en HU LoopbaanKompas
- 1.2.03 Pre-assessment FCW
- 1.2.04 Taaltaak 1 FCW voor Pulse
- 1.2.05 Taaltaak 2 FCW voor Pulse
- 1.2.06 Vraagstelling businessmodel KaDO (PPT)
- 1.2.07 onderzoeksnotitie SURF werkgroep

WP 1.3

- 1.3.01 Vragenlijst n.a.v. gebruik FCW/ HU LoopbaanKompas MBO
- 1.3.02 Brochure slotconferentie "Toenemende participatie"
- 1.3.03 Resultaten stellingen paneldiscussie slotconferentie
- 1.3.04 Website slotconferentie www.toenemendeparticipatie.nl
- 1.3.05 Overzicht KaDo deliverables per 12-2007 (dit document)

WP 2.2

- 2.2.01a Planning pilotafname papieren versie FCW-VO
- 2.2.01b1 Evaluatievragen pilotafname papieren versie FCW-VO
- 2.2.01b2 Evaluatievragen leerling nav gesprek pilotafname papieren versie FCW-VO
- 2.2.01b3 Evaluatievragen mentor nav gesprek pilotafname papieren versie FCW-VO
- 2.2.01c Verbetervoorstellen nav pilotafname papieren versie FCW-vo
- 2.2.02a Planning afname-gesprekken-evaluatie pilotafname digitale versie FCW-VO
- 2.2.02b1 evaluatieformulier leerling pilotafname digitale versie FCW-VO
- 2.2.02b2 evaluatieformulier mentor pilotafname digitale versie FCW-VO
- 2.2.03 Begeleidingsmodel in zes fasen FCW-VO
- 2.2.04 FACTsheet FCW-VO
- 2.2.05 Informatiebrochure FCW voor het VO
- 2.2.06 Instructie voor de FCW-beheerder FCW-VO
- 2.2.07 Instructie voor de leerling FCW-VO
- 2.2.08 Instructie voor de mentor decaan FCW-VO
- 2.2.09 Handleiding FCW voor het VO voor mentoren en decanen
- 2.2.10 Good practice FCW-VO College Den Hulster
- 2.2.11 Verantwoording FCW-VO

WP-2.3

- 2.3.01 Verslag pp-pilots incl. samenvatting onderzoek beleving-waardering-impact
- 2.3.02 Onderzoeksverslag naar bruikbaarheid en beleving-waardering-impact
- 2.3.03 Vervolgonderzoek studentevaluatie digitale pilots FPW
- 2.3.04 Rapportage digitale pilots FPW inclusief participaties
- 2.3.05 Begeleidingsmodel FPW in acht fasen en werkwijze participatieverzoeken
- 2.3.06 FACTsheet FPW

- 2.3.07 Informatiebrochure FPW
- 2.3.08 Instructie FPW-beheerder
- 2.3.09 Instructie voor studenten FPW
- 2.3.10 Handleiding FPW voor slb'ers
- 2.3.11 FPW-werkschrift
- 2.3.12 Good practice FPW Pedagogiek
- 2.3.13 Verantwoording Fontys Propedeuse Wijzer

WP2.4

- 2.4.01 Evaluatieverslag pp-pilots mbo
- 2.4.02 Toelichting wijzigingen vernieuwde FCW MBO
- 2.4.03 Begeleidingsmodel in 9 fasen
- 2.4.04 FACTsheet FCW-MBO
- 2.4.05 Informatiebrochure FCW voor het MBO
- 2.4.06 Instructie contactpersoon-beheerder MBO 2007-2008
- 2.4.07 Computerinstructie deelnemers
- 2.4.08 Scholingsopzet FCW MBO
- 2.4.09 Mentorenhandleiding FCW voor het MBO
- 2.4.10 FCW-werkboek voor het MBO
- 2.4.11 Good practices mbo-hbo
- 2.4.11a Bijlage 1 Doorstroomdag Pabo Tilburg
- 2.4.11b Bijlage 2 Programma informatiedag Pabo Tilburg
- 2.4.12 Samenvatting onderzoek UU naar FCW voor het MBO
- 2.4.13 Evaluatieverslag digitale pilots mbo-versie
- 2.4.14 FCW voor het MBO verantwoording

WP 3.x

- 3.1.01 Moodle portal Pulse materialen (zie ook www.kansrijkdorstromen.nl)
- 3.1.02 Demofilm Pulse materialen (format wmv)
- 3.1.03 Demo KaDo-Pulse (PPT format)
- 3.1.04 Aanwijzingen voor docenten
- 3.1.05 Beoordelingscriteria leesopgaven
- 3.1.06 Handleiding voor studenten
- 3.1.07 Handleiding afname pilots Engels

WP 4.1

- 4.1.01 Bijeenkomst 13 december 2006
- 4.1.02 Overzicht personele inzet deelproject 4
- 4.1.03 Overzicht materiële uitgaven deelproject 4
- 4.1.04 Tussenverslag KaDo-10 okt 2007

WP 4.2

- 4.2.01 Bijeenkomst 27 september 2007
- 4.2.02 Bijeenkomst 10 januari 2007
- 4.2.03 Bijeenkomst 14 februari 2007
- 4.2.04 Bijeenkomst 14 maart 2007
- 4.2.05 Bijeenkomst 11 april 2007
- 4.2.06 Bijeenkomst 23 mei 2007
- 4.2.07 Bijeenkomst 13 juni 2007
- 4.2.08 Bijeenkomst 11 juli 2007
- 4.2.09 Resultaten opdracht lectoraat
- 4.2.10 Verantwoording opdracht lectoraat
- 4.2.11 Bijeenkomst 5 september 2007
- 4.2.12 Verantwoording taalcompetenties

WP-4.4

- 4.4.01 Bijeenkomst 29 oktober 2007
- 4.4.02 Bijeenkomst 19 november 2007
- 4.4.03 Bijeenkomst 17 december 2007
- 4.4.04 Implementatiedraaiboek HU loopbaancompas HU
- 4.4.05 Implementatiedraaiboek Hu loopbaancompas ROC MN
- 4.4.06 Implementatiedraaiboek ROCvA HU Loopbaancompas
- 4.4.07 Evaluatievragen deelnemers-studenten
- 4.4.08 Evaluatievragen begeleiders
- 4.4.09 Implementatiedraaiboek HU loopbaancompas ROC A12
- 4.4.10 Implementatiedraaiboek HU loopbaancompas ROC ASA
- 4.4.11 Instrument HU Loopbaancompas

Alle deliverables zijn toegankelijk via de KaDo-portal www.kansrijkdorstromen.nl
Voor een deel van de materialen is een toegangscode vereist. Na informatie daarover via de KaDo portal of via een van de projectleiders.